# Vilka vill besöka bibliotek och hur många av dessa gör det?

En studie av barn och ungdomar i ålder 10-18 år.

Stig Elofsson

# Abstrakt

Syftet med den här rapporten är att studera barns/ungdomars intresse för och nyttjande av – bland de intresserade – bibliotek. Utgångspunkten för dessa analyser är två frågor som ingår i de undersökningar som *Ung livsstil* genomfört i mellan- och högstadiet samt gymnasiet i samarbete med olika kommuner. Intresset för att besöka bibliotek studeras genom frågan *Hur många gånger i veckan skulle du VILJA göra följande på fritiden?* I analyserna studeras andelen som uppger att de vill besöka bibliotek minst en gång per vecka. Nyttjandet – bland de intresserade – studeras utifrån frågan *Hur många gånger under den senaste veckan (mellanstadiet), under de senaste fyra veckorna (högstadiet och gymnasiet) har du på din fritid varit på gjort?* Utgångspunkten för bedömningen av deltagandet bland de intresserade utgår från att man besökt bibliotek minst en gång per vecka på samtliga stadier.

Materialet till analyserna har hämtats från undersökningar kring barns och ungdomars levnadsvillkor. Urvalet av undersökningsgrupperna i de olika kommunerna är slumpmässigt och utgår från uppgifter om samtliga elever - i såväl kommunala skolor som friskolor. Detta innebär att materialet ger en representativ bild av situationen för samtliga elever – dock ej de som går i grund- eller gymnasiesärskolan[1] - i kommunen. Sammanlagt har cirka 65 000 elever besvarat enkäterna i de kommuner som utgör grunden för analyserna i rapporten. Svarsfrekvensen överstiger i samtliga fall 70 % och är i det samlade materialet cirka 80 %. I de flesta fall är svarsfrekvensen högst i mellanstadiet och lägst i gymnasiet. Bortfallet innefattar elever som inte var närvarande vid den lektion då undersökningen genomfördes.

Resultaten i rapporten visar att intresset för att besöka bibliotek skiljer sig markant mellan kön och olika åldersgrupper. Oberoende av ålder är tjejer mer intresserade av att besöka bibliotek. Bland killar uppger knappt 40 % av mellanstadieeleverna att de vill gå på bibliotek minst en gång i veckan, i högstadiet och gymnasiet har detta minskat till endast en femtedel. Mot detta skall ställas att nästan 60 % av mellanstadietjejerna anger att de vill besöka bibliotek så ofta. I högstadiet har denna andel krympt till ungefär en tredjedel men ökar sedan till ungefär 40 % i gymnasiet. En fördjupad analys av sambandet med andra bakgrundsfaktorer visar att svensk/utländsk bakgrund har en stark inverkan. Barn/ungdomar med utländsk bakgrund är i klart högre utsträckning intresserade av att besöka bibliotek. Övriga bakgrundsvariabler – familjesituation och socioekonomisk bakgrund – har mycket begränsad påverkan.

Om vi ser till hur många av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång i veckan är skillnaden mellan killar och tjejer relativt liten. Grovt sett är det ungefär lika många av intresserade killar och tjejer som besökt bibliotek minst en gång per vecka. Däremot finns här tydliga åldersskillnader. I mellanstadiet är det något mer än 40 % av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka, i högstadiet gäller detta endast 7-8 procent varefter det ökar till 12-14 procent i gymnasiet. Ser vi till samband med övriga variabler är dessa genomgående svagare. Det finns dock tecken på att svensk/utländsk bakgrund har en viss inverkan främst bland mellanstadiekillar. Av de intresserade är det fler bland de som har utländsk bakgrund än de som har svensk bakgrund som besökt bibliotek.

Vad är det då som främst påverkar om barn/ungdomar besöker bibliotek – olikheteter i intresse eller olikheter när det gäller nyttjande bland de intresserade? Ser vi till könsskillnaderna ligger

[1] I projektet *Ung livsstil* har även ett flertal studier gjorts bland förskoleelever. Resultat från dessa har presenterats i rapporterna Trygghed S, Elofsson S. **Skolerfarenheter och självskattad hälsa bland elever i särskolan**, Elofsson s, Blomdahl U. **Hälsa och livskvalitet hos ungdomar i särskolan.**

bakom dessa främst faktumet att färre killar är intresserade av att gå på bibliotek. Olikheter när det gäller nyttjandet bland de intresserade spelar en mer marginell roll. När det gäller skillnaden mellan de som har utländsk och de som har svensk bakgrund är bilden mer komplex. I de flesta fall kan faktumet att fler bland barn/ungdomar med utländsk bakgrund oftare besöker bibliotek återföras både till ett högre intresse för och ett högre nyttjande av bibliotek. Oftast har dessa ungefär lika stor påverkan..

Om vi rent allmänt ser till resultaten måste vi konstatera att det finns en stor potential för att öka andelen som besöker bibliotek även om vi koncentrerar oss till de som är intresserade. Främst gäller detta i högstatadiet och gymnasiet, men potentialen är även betydande i mellanstadiet. Frågan är då vad som gör att så få av de intresserade besöker bibliotek? Ett problem är dock att barn/ungdomar är intresserade av att ägna sig åt en rad olika fritidsaktiviteter, alltför många för att de skall hinna utöva dessa minst en gång per vecka. Bibliotek konkurrerar med en rad andra fritidsaktiviteter. I aktiviteter som har ett högre nyttjande är – t ex idrottsförening och kulturskola – är deltagandet mer styrt och reglerat. När barnen/ungdomarna väljer vad man kan hinna med kommer inte bara bibliotek utan även andra fritidsaktiviteter där deltagandet är mer öppet och oreglerat på efterkälken. När man inte hinner är det lätt att dessa hoppas över. Kanske skall vi acceptera situationen och se bibliotekens öppna, fria verksamhet som en stor fördel. Som plus kan vi också se faktumet att detta är en verksamhet som fångar upp fler bland de som har utländsk bakgrund.

# Förord

Ung livsstil är ett forsknings- och utvärderingsprojekt som studerar ungas levnadsvanor och livsvillkor inom en rad områden samt preferenser inom fritid och kultur. Projektet är ett samarbete mellan ett femtontal kommuner[2] i Sverige och institutionen för socialt arbete (Stig Elofsson) vid Stockholms universitet. Forskningsprojektet startade 1984 vid sociologiska institutionen på Stockholms universitet för att undersöka barns/ungdomars fritidsvanor och preferenser inom fritid. Sedan studien 2004/2005 i Stockholm har perspektivet vidgats och strävat efter att mer utförligt kunna beskriva och analysera barns/ungdomars livsvillkor. I första hand står dock fortfarande deras situation och preferenser på fritidsområdet i centrum för våra studier. Sedan år 2000 genomförs studier inom Ung livsstil också i grund- och gymnasiesärskolan.

Ett stort tack går till alla de barn/ungdomar som besvarat enkäterna och gett en beskrivning av era livsvillkor och önskningar. Detta ger ett viktigt underlag för att politiker skall kunna utforma en politik för barn- och ungdomar. Ett stort tack också till de personer i medverkande kommuner som genomfört fältarbetet samt kodning av enkäterna! Utan er hade inte studierna gått att genomföra i den nuvarande omfattningen.

Olika rapporter inom ung livsstil finns att ladda ned gratis på www.unglivstil.org

Ung livsstil finns även på Facebook! Följ forskningsprojektet för att se de senaste resultaten www.facebook.com/unglivssil

Sollentuna 2023
Stig Elofsson
Fil. Dr i statistik och docent i socialt arbete
E-post stigelofsson@bredband.net

C författaren

[2] Se bilaga för en förteckning över de kommuner som ingår i Ung livsstil.

# Innehållsförteckning


Abstrakt ..... 2
Förord ..... 4
Innehållsförteckning ..... 5
Inledning ..... 1
Syfte ..... 1
Tidigare forskning ..... 2
Material och metod ..... 4
Besökt bibliotek ..... 4
Undersökningsgruppen ..... 4
Vill besöka bibliotek ..... 7
Familjesituation ..... 7
Mått på socioekonomisk bakgrund ..... 7
Mått på svensk och utländsk bakgrund ..... 8
Statistiska metoder ..... 9
Vilka besöker bibliotek? ..... 11
Hur många vill besöka bibliotek? ..... 12
Socioekonomisk bakgrund ..... 13
Svensk/utländsk bakgrund ..... 14
Hur många av de intresserade besöker bibliotek? ..... 16
Socioekonomisk bakgrund ..... 18
Svensk/utländsk bakgrund ..... 20
Hur påverkar bredden i fritidsintressen? ..... 22
Vad förklarar intresset för att besöka bibliotek och hur många av de intresserade som gör det? ..... 23
Mellanstadiet ..... 23
Högstadiet ..... 25
Gymnasiet ..... 27
En sammanfattande bild ..... 28
Hur påverkar intresse och nyttjande hos intresserade jämställhet och jämlikt när det gäller besök på bibliotek? ..... 30
Sammanfattning ..... 33
Referenser ..... 37
Bilaga ..... 38

# Inledning

Då man diskuterar och analyserar jämställdhet och jämlikhet på fritiden utgår man nästan alltid från hur deltagandet ser ut bland samtliga killar och tjejer och inom olika sociala grupper. Utifrån detta perspektiv innebär jämställdhet och jämlikhet att deltagande i en fritidsaktivitet är lika för killar och tjejer liksom i olika sociala grupper. Det är intressant att ställa mot vad som definieras som jämställd, jämlik utbildning, d v s att alla - oberoende av bakgrund – skall ha möjlighet till god utbildning utifrån sina förutsättningar. Ser vi till fritiden skulle man kunna säga att en grundläggande förutsättning är önskan att ägna sig åt en viss aktivitet. En jämställd och jämlik fritid är då en fritidsverksamhet som ger alla som vill ägna sig åt/delta i denna samma möjligheter att göra det. Detta innebär att vi bör studera deltagande/ nyttjande i gruppen som vill göra detta inte bland alla ungdomar. Utgångspunkten för ett sådant resonemang är att vi respekterar ungdomarnas egna önskemål om vad de vill göra. Det politiska målet blir då att de som vill delta i en viss fritidsverksamhet skall ha samma möjlighet att göra detta. Dessa önskemål måste självklart inte vara könsneutrala eller se lika ut i olika sociala grupper, men är dock något som bör respekteras. Självklart måste man här vara medveten om att önskan att delta kan påverkas av det omgivande samhället, kanske förtränger ungdomarna sin önskan att ägna sig åt en viss aktivitet därför att det är svårt, kanske omöjligt att utöva den. Men det kan också vara så att vissa ungdomar uttrycker en önskan att ägna sig åt något – trots att intresset egentligen är lågt – därför att de upplever ett tryck från omgivningen att man bör göra detta. Politisk kan finnas en strävan efter att inspirera ungdomar att ägna sig åt vissa aktiviteter som man upplever är av nytta både för individen och för samhället. Insatser för att åstadkomma en förändring av ungdomarnas önskan att delta i just dessa aktiviteter kan inriktas mot grupper där denna önskan är ovanligt låg.
En fördjupad analys ger två olika utgångspunkter för det politiska arbetet mot jämställdhet och jämlikhet. Variationer utifrån kön och social bakgrund när det gäller ”eftersträvansvärda” aktiviteter kan leda till bättre inriktade insatser för att öka intresset för utövande av dessa. En analys av nyttjandet bland dem som vill utöva/delta inriktas mer direkt på frågan om vad det finns för hinder för utövandet. Dessa hinder kan vara privata – vi kommer t ex nedan kunna konstatera att ett starkt hinder kan vara att ”man vill göra för mycket” – men de kan också vara strukturella – t ex tillgänglighet. Detta innebär en annorlunda inriktning när det gäller det politiska arbetet. De som vill men inte deltar i/ägnar sig åt önskade aktiviteter kan också ses som en potential. Man kan fundera kring hur man fångar upp dessa eller ökar deras deltagande i dessa aktiviteter

## Syfte

Syftet med rapporten är att undersöka hur kön, socioekonomisk samt svensk/utländsk bakgrund kan kopplas till önskan respektive hur många av de som vill som besöker bibliotek samt att undersöka hur dessa faktorer påverkar var för sig. Syftet kan sammanfattas i följande fyra frågeställningar:

1- Hur kopplas intresset för att besöka bibliotek till kön, socioekonomisk samt svensk/utländsk bakgrund?
2- Hur kopplas deltagandet bland de intresserade till kön, socioekonomisk samt svensk/utländsk bakgrund?
3- Vilka bakgrundsvariabler påverkar i första hand önskan av besöka bibliotek respektive deltagande bland de intresserade?
4- Vilken betydelse har intresse och andel besökare bland de intresserade skillnaderna i besök på bibliotek?

# Tidigare forskning

I rapporten *Fakta om bibliotek* ger Svenska biblioteksföreningen en sammanfattande bild av läsning och biblioteksanvändning bland barn i åldersgruppen 10-18 år. Utifrån Statistiska centralbyråns rapporter[3] beskrivs här hur många av barn i 10.18 års ålder som besökt bibliotek minst en gång under det senaste halvåret från 2002/03 till 2010/12. Resultaten visar att det är vanligare att tjejer gjort detta än att killar gjort det under hela tidsperioden. Både bland tjejer och killar minskar denna andel från 2002/03 till2006/07. Efter detta ökar andelen något bland tjejer fram till 201/12 medan det knappast skett någon förändring bland killar. Detta innebär att könsskillnaden har ökat från 2006/07 och framåt.

Trots att Svensk biblioteksförening i inledningen anger att man kontinuerligt gör undersökningar och sammanställningar kring bibliotek finns ingen liknande sammanställning av senare datum. Däremot kan uppgifter hämtas från undersökningen kring barns levnadsförhållanden (Barn-ULF). Med tanke på det långa tidsintervall man använder – senaste halvåret – har v inte funnit det vara av större intresse att hämta sådana data. I stället utgår den korta sammanfattningen kring barns och ungdomars biblioteksbesök från undersökningar som genomförts av olika kommuner i samarbete med *Ung livsstil.*

En litteratursökning av forskningen kring barns/ungdomars intresse för att besöka bibliotek ger inga referenser till forskning. Snart kommer dock en rapport kring intresse för att delta i idrottsförening och deltagande bland de intresserade att publiceras[4] Nyligen publicerades en rapport som – även om den inte specifikt tar upp bibliotek – är intressant. I denna presenteras ett antal resultat som är centrala för analyser av intresset för att delta i/ägna sig åt ett antal offentliga fritidsaktiviteter[5]. Materialet till rapporten har hämtats från en studie som i samarbete med *Ung livsstil* genomförts på mellan- och högstadiet samt gymnasiet i Stockholm år 2015. Det första som konstateras i rapporten är att det finns mycket tydliga könsskillnader när det gäller önskan att delta i olika aktiviteter. De största skillnaderna – relativt sett – gäller aktiviteter som tjejer är mer intresserade av. Många av dessa handlar om kultur – besök på bibliotek finns också med bland dessa – men även vissa fysiska aktiviteter. I rapporten konstateras också att bredden i fritidsintressen – antalet aktiviteter man vill utöva minst en gång per vecka – ligger mycket högt. Bland killar ligger genomsnittet kring nio stycken, bland tjejer kring elva stycken oberoende av ålder. En fördjupad analys av undersökningarna i Stockholm visar att variationerna i intressebredd främst kan kopplas till skillnader mellan kön och mellan de som har utländsk bakgrund och de som har svensk bakgrund. På alla tre stadier gäller att tjejer har större bredd i fritidsintresse än killar. Barn/ungdomar med utländsk bakgrund har större bredd än de som har svensk bakgrund, på gymnasiet gäller detta dock endast för första generationens invandrare. Utifrån rent praktiska skäl torde det knappast vara möjligt att barn/ungdomar skulle kunna hinna med så många aktiviteter, vilket automatiskt leder till att ”för höga ambitioner, önskningar” blir en central faktor när det gäller bedömningen av begränsningar när det gäller deltagande i enskilda aktiviteter bland de intresserade.

I en ännu ej publicerad rapport har vi studerat såväl önskan att delta i olika fritidsaktiviteter liksom deltagandet bland de intresserade. Materialet har hämtats från en undersökning som i samarbete med *Ung livsstil* genomförts i Malmö högstadium 2015. Även i detta fall är bredden

[3] Barns villkor 2005 (s 59), Välfärdsstatistik i urval 2007 (s 16), Barns fritid 209 (s 24) och Barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) 2009/10 och 2010/11 (www.scb.se)

[4] **Elofsson m fl (2020)** *Hur många vill delta i idrottsförening och hur många av dessa deltar?*

[5] **Elofsson & Åkesson (2019).** *Vilka organiserade fritidsaktiviteter vill barn/ungdomar utöva på sin fritid?*

i intressen mycket hög – i genomsnitt elva aktiviteter bland killar och nästan tretton bland tjejer[6]. En analys av det genomsnittliga totala nyttjandet av de fritidsaktiviteter ungdomarna är intresserade av visar att bredden i intressen – d v s ambitionerna – har en stark negativ inverkan. Större bredd leder till att det genomsnittliga nyttjandet blir lägre. För höga ambitioner kan alltså vara en förklaring till att intresserade ungdomar inte deltar i eller ägnar sig åt aktiviteter som de säger att de är intresserade av. Samtidigt är det viktigt att observera att socioekonomisk bakgrund och till viss del även kön och svensk/utländsk bakgrund också har en direkt inverkan fristående från intressebredden. Även om höga ambitioner får en negativ inverkan på deltagande bland de intresserade inverkar även ungdomarnas sociala bakgrund. I det senare fallet torde detta kunna kopplas till olika former av strukturella hinder.

I en annan ännu ej publicerad rapport har vi närmare studerat hur många som besökt bibliotek och hur denna andel varierar med kön, ålder och social bakgrund. Materialet för analyserna har varit undersökningar som genomförts i mellan- och högstadiet samt gymnasiet från 1985 och framåt inom projektet *Ung livsstil*. Resultaten från dessa studier visar att det finns tydliga könsskillnader – det är vanligare att tjejer besöker bibliotek. t Tjejer har också en allmänt en mer positiv syn på vad biblioteken kan ge och bibliotek spelar en större roll bland dem som en kompensation till att man inte är med i förening eller deltar i kulturskolan än vad det gör bland killar. Det finns också en mycket tydlig åldersskillnad – barn i mellanstadiet besöker bibliotek mycket oftare än ungdomar på de bägge högre stadierna. Åldersskillnaderna har markant förändrats sedan 1985, från 2000 och framåt. I de tidigare studierna är skillnaden mellan olika åldersgrupper betydligt mindre än för närvarande.

Analyser av sambanden med barnens/ungdomarnas sociala bakgrund visar tydligt att det i första hand är svensk/utländsk bakgrund som påverkar hur många som besöker bibliotek. Andelen som besökt bibliotek är markant högre bland de som har utländsk bakgrund än de som har svensk. Detta är skillnader som gäller oberoende av kön och ålder. Familjetyp liksom socioekonomisk bakgrund har liten påverkar på om man besöker bibliotek eller ej.

[6] Att medelvärdena varierar mellan olika undersökningar påverkas i varje fall till viss del av hur många fritidsaktiviteter som tas upp i de olika studierna.

# Material och metod

Ung livsstil har sedan 1984 i en rad olika studier undersökt i vilken grad barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper har varit med i en idrottsförening, övrigt föreningsliv, gått på bibliotek, besökt fritidsgård, varit med i musikskolan/kulturskolan, varit fysiskt aktiva. Sedan 1998 har vi även frågor kring barns/ungdomars hälsa och livskvalitet[7].

Studierna har i de flesta fall genomförts under lektionstid där eleverna fått besvara en enkät som främst innefattar frågor med givna svarsalternativ. En anställd från idrottskultur eller fritidsförvaltningen eller motsvarande eller Ung livsstil har varit närvarande i klasserna när enkäten fylldes i. Denna person har också introducerat enkäten för eleverna och samlat in enkäterna efter att de fyllts i. Har eleverna haft problem vid ifyllandet av enkäten har denne och lärarna hjälpt till att lösa problemet.

## Besökt bibliotek

I de enkäter som barnen/ungdomarna fått besvara ingår en fråga *Hur många gånger under den senaste veckan (mellanstadiet), under de senaste fyra veckorna (högstadiet och gymnasiet) har du på din fritid varit på gjort?* På mellanstadiet är svarsalternativen: Ingen gång, 1 gång, 2 gånger, 3 gånger, 4-5 gånger samt 6 ggr eller mer, medan de på de båda högre stadierna är Ingen gång, 1-2 gånger, 3-4 gånger, 5-7 gånger, 8-11 gånger samt 12 ggr eller mer. Utgångspunkten för bedömningen av hur stor andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka på samtliga stadier. I högstadiet och gymnasiet studerar vi även i viss utsträckning hur många som besökt bibliotek minst en gång under de senaste fyra veckorna.

## Undersökningsgruppen

Målet med undersökningarna har varit att kunna studera barns och ungdomars levnadsvillkor i de olika kommunerna. Urvalet av undersökningsgrupper är slumpmässigt och utgår från uppgifter om samtliga elever - i såväl kommunala skolor som friskolor[8]. Detta innebär att materialet ger en representativ bild av situationen för samtliga elever – dock ej de som går i grund- eller gymnasiesärskolan[9] - i kommunen.

I tabell 1 presenteras antal svarande uppdelat efter skolstadium, kommun och undersökningsår.

[7] Frågor kring upplevd livskvalitet finns redan med i undersökningarna från början på 1990-talet
[8] I några mindre kommuner har totalundersökningar genomförts.
[9] I projektet *Ung livsstil* har även ett flertal studier gjorts bland förskoleelever. Resultat från dessa har presenterats i rapporterna Trygghed S, Elofsson S. **Skolerfarenheter och självskattad hälsa bland elever i särskolan**, Elofsson s, Blomdahl U. **Hälsa och livskvalitet hos ungdomar i särskolan.**

**Tabell 1. A**ntalet besvarade enkäter efter skolstadium, kommun och undersökningsår.

| **Kommun, undersökningsår** | **Mellanstadiet** | **Högstadiet** | **Gymnasiet** |
|---|---|---|---|
| Askersund 2019 | | 291 | |
| Eskilstuna 2019 | | 1366 | |
| Falkenberg | | | 445 |
| Haninge 2004 | 639 | 585 | 449 |
| Haninge 2008 | | 671 | 765 |
| Haninge 2012 | 647 | 515 | 444 |
| Haninge 2016/17 | | 707 | 641 |
| Heby, 2019 | | 316 | |
| Helsingborg 2015 | 1491 | 952 | 798 |
| Helsingborg 2018 | 1257 | 1450 | 879 |
| Huddinge 2009 | 913 | 778 | 769 |
| Huddinge 2015 | 858 | 1 517 | 1263 |
| Jönköping 2009 | 730 | 1 175 | 1 061 |
| Jönköping 2012 | 713 | 1 117 | 909 |
| Jönköping 2015 | 856 | 1 210 | 1128 |
| Jönköping 2018 | 846 | 1219 | 1150 |
| Kalmar 2013 | | 999 | |
| Knivsta 2019 | | 620 | |
| Lidingö 2007 | | 578 | 476 |
| Lidingö 2011 | | 549 | 553 |
| Lidingö 2015 | | 598 | 438 |
| Lidingö 2019 | | 560 | 486 |
| Linköping 2010 | 1125 | 1452 | 684 |
| Linköping 2013 | | 1141 | 1419 |
| Malmö 2015 | | 2 189 | |
| Malmö, 2019 | 2659 | 2 237 | |
| Stockholm 2014 | 1897 | 2088 | 1464 |
| Sävsjö 2018 | 137 | 131 | |
| Täby 2014 | 678 | 647 | 1094 |
| Täby 2018/19 | 736 | 774 | 1080 |
| Vallentuna 2015 | | 507 | 200 |
| Värmdö 2015 | | 550 | |
| Värmdö 2018 | | 527 | |
| **Summa** | **16182** | **30016** | **23945** |

Sammanlagt har 64 793 elever besvarat enkäterna. Svarsfrekvensen överstiger i samtliga fall 70 % och är i det samlade materialet 80 %. I de flesta fall är svarsfrekvensen högst i mellanstadiet och lägst i gymnasiet. Bortfallet innefattar elever som inte var närvarande vid den lektion då undersökningen genomfördes[10].

Vid den mer fördjupade analysen av samband med socioekonomisk respektive svensk/utländsk samt den sociala bakgrundens betydelse för önskan och möjligheten att delta har ett urval av studier gjorts. Grunden för detta val har varit att det skall handla om undersökningar som

[10] I några enstaka fall handlar det dock om elever som vi vid kontroll av enkäten funnit att de inte besvarat denna seriös, men det gäller här endast enstaka fall.

genomförts under den senaste tiden och att de skall vara så omfattande att de ger resultat ed tillfredsställande säkerhet. En strävan har också varit att få med kommuner med olika social struktur. Resultat presenteras separat för respektive undersökning för att få en bild av om sambanden varierar eller om de mer systematiskt är likartade. Redovisning görs också uppdelat efter kön för att ge en bild av eventuell intersektionalitet. Detta urval omfattar studier från Haninge (mellanstadiet år 2012, de båda övriga stadierna 2015), Helsingborg (2018), Huddinge (2014), Jönköping (2018), Malmö (mellanstadiet 2019 och högstadiet 2015 och 2019) samt Stockholm (2013). För att ge en bild av den sociala strukturen ser ut i de olika kommunerna redovisas i tabell 2 uppgifter kring socioekonomisk bakgrund – medelvärde samt andel so kommer från grupperna 1, 2, 4 och 5 - samt svensk/utländsk bakgrund – ande som är andra respektive första generationens invandrare.

**Tabell 2.** ***Social struktur i olika kommuner.*** *Fördelning av socioekonomisk bakgrund – medelvärde samt andel från grupperna 1, 2, 4, 5 – samt andel andra respektive första generationens invandrare efter skolstadium och kommun.*

| **Kommun, år** | **Socioekonomisk bakgrund** | | | | | **Utländsk bakgrund** | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **m** | **Grupp 1 (%)** | **Grupp 2 (%)** | **Grupp 4 (%)** | **Grupp 5 (%)** | **Andra gen. inv.** | **Första gen. inv.** | **Andra eller första gen. inv** |
| *Mellanstadiet* | | | | | | | | |
| Huddinge, 2014 | 2,57 | 8 | 41 | 8 | 3 | 19 | 9 | 28 |
| Haninge, 2012 | 2,62 | 9 | 39 | 11 | 4 | 14 | 10 | 24 |
| Jönköping, 2018 | 2,62 | 7 | 38 | 10 | 2 | 13 | 5 | 18 |
| Stockholm, 2013 | 2,77 | 5 | 35 | 13 | 4 | 23 | 8 | 31 |
| Malmö, 2019 | 3,02 | 1 | 26 | 49 | 6 | 28 | 17 | 45 |
| Helsingborg, 2018 | 3,05 | 3 | 19 | 20 | 5 | 17 | 12 | 29 |
| *Högstadiet* | | | | | | | | |
| Huddinge, 2014 | 2,55 | 10 | 41 | 9 | 3 | 18 | 11 | 29 |
| Jönköping, 2018 | 2,60 | 8 | 39 | 9 | 2 | 11 | 9 | 20 |
| Haninge, 2015 | 2,68 | 8 | 36 | 11 | 5 | 14 | 12 | 26 |
| Stockholm, 2013 | 2,86 | 6 | 33 | 15 | 8 | 23 | 12 | 35 |
| Eskilstuna, 2019 | 2,92 | 5 | 26 | 18 | 6 | 15 | 22 | 37 |
| Helsingborg, 2018 | 3,04 | 3 | 17 | 18 | 5 | 14 | 14 | 27 |
| Malmö, 2019 | 3,10 | 2 | 24 | 21 | 8 | 28 | 20 | 48 |
| Malmö, 2015 | 3,15 | 2 | 21 | 23 | 8 | 31 | 20 | 51 |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | 2,69 | 8 | 36 | 13 | 5 | 12 | 14 | 27 |
| Stockholm, 2013 | 2,67 | 9 | 36 | 7 | 7 | 16 | 9 | 26 |
| Jönköping, 2018 | 2,74 | 5 | 33 | 13 | 2 | 14 | 9 | 23 |
| Huddinge, 2014 | 2,77 | 6 | 36, | 15 | 6 | 23 | 15 | 37 |
| Helsingborg, 2018 | 3,11 | 2 | 16 | 21 | 6 | 13 | 15 | 28 |

Den genomsnittligt högsta socioekonomiska bakgrunden finner vi oberoende av skolstadium i Haninge, Jönköping och Huddinge. I högstadiet är den något lägre i Stockholm än i dessa tre kommuner, bland gymnasieeleverna på samma nivå. Helsingborg och Malmö skiljer tydligt ut sig med en genomsnittligt lägre socioekonomisk bakgrund.

Ser vi till andelen barn/-ungdomar med utländsk bakgrund skiljer Malmö ut sig mycket markant, mer än hälften eller nästan hälften av eleverna har en sådan. Efter detta kommer Stockholm om vi ser till mellan- och högstadiet, däremot skiljer Stockholm knappast ut sig i gymnasiet. Lägst andel barn/ungdomar med utländsk bakgrund

finns i Jönköping där dessa omfattar ungefär en femtedel av de svarande.

## Vill besöka bibliotek

Barnen/ungdomarna har i frågan *Hur många gånger i veckan skulle du VILJA göra följande på fritiden?* fått ange hur många gånger de skulle vilja ägna sig åt/delta i en rad fritidsaktiviteter med svarsalternativen ingen gång, 1 gång, 2 gånger, 3 gånger, 4-5 gånger samt 6 ggr eller mer. Besök på bibliotek ingår här som ett alternativ bland en lång rad fritidsaktiviteter. Då antalet aktiviteter är stort har vi bedömt att avsaknad av svar för en viss aktivitet står för att man inte är intresserad.

## Familjesituation

Uppgifter om elevernas familjesituation har hämtats från frågan *Vilka vuxna bor du med hemma?* med svarsalternativen: mamma och pappa (alternativt båda föräldrar), ibland mamma och ibland pappa, bara mamma, bara pappa, mamma och en vuxen till, pappa och en vuxen till, någon annan vuxen samt på gymnasiet bor ensam. I alla undersökningar utom i mellanstadiet i Stockholm har eleverna även fått besvara en fråga kring vilka vuxna man har förtroende för genom att kryssa för ett antal på förhand givna alternativ. Bland dessa alternativ ingår även egen förälder/föräldrar alternativt mamma respektive pappa (i Malmöundersökningen). I detta senare fall kan vi alltså ange hur många av föräldrarna man har förtroende för. Avsaknaden av markering att man har förtroende tolkas som en indikation på att man har sämre (eventuell ingen) kontakt med föräldrar.

## Mått på socioekonomisk bakgrund

Socioekonomisk bakgrund kan mätas på flera sätt, t.ex. socialgrupp, socioekonomisk grupp, utbildning, inkomst och tillgång till kontantmarginal[11]. När barn och ungdomar själva ska svara på vilket yrke (grunden för socialgrupp och SCB:s socioekonomiska grupper) eller vilken utbildning föräldrarna har blir de interna bortfallen, enligt våra tidigare studier, stora eller mycket stora. Barn och ungdomar kan generellt inte heller svara tillförlitligt på vilken inkomst föräldrarna har eller om familjen har tillgång till en kontantmarginal.
Ung livsstil har sedan 1984 valt att mäta socioekonomisk bakgrund med hjälp av ett antal frågor kring boendeform och tillgång till fritidskapitalvaror. Utifrån tillgången till dessa materiella resurser har vi bildat fem grupper. Det interna bortfallet blir i detta fall mycket litet[12]. De fem grupperna är:

**Grupp 1**: Bor i villa/radhus och har tillgång till bil+ båt+ sommarstuga/fritidshus/hus utomlands
**Grupp 2**: Bor i villa/radhus/insatslägenhet/bostadsrättslägenhet och har tillgång till två av: bil, båt, sommarstuga/fritidshus/hus utomlands
**Grupp 3**: Övriga t ex bor i hyreslägenhet och har tillgång till två av: bil, båt, sommarstuga/fritidshus/hus utomlands
**Grupp 4**: Bor i hyreslägenhet och har tillgång till antingen bil, båt eller sommarstuga/fritidshus/hus utomlands
**Grupp 5**: Bor i hyreslägenhet. Har **inte** tillgång till sommarstuga/fritidshus/hus utomlands, bil eller båt

[11] Socialgrupp har använts av låginkomstutredningen. Se t.ex. Agneta Lundahl, **Fritid och rekreation**. Socioekonomiska grupper, utbildning och tillgång till kontantmarginal används av SCB. Se t.ex. SCB, **Fritid 1976-2002**.
[12] I mellanstadiet är det interna bortfallet 1,9%, i högstadiet 0,6% och i gymnasiet 0,9%. Det är alltså få ungdomar som inte svarat på frågorna om boendeform och tillgång till de materiella fritidsresurserna.

De fem grupperna benämns i rapporten **socioekonomiska grupper**. Vi väljer också av läsbarhetsskäl att i fallande ordning kalla de fem grupperna: **stora resurser** (socioekonomisk grupp 1), **ganska stora resurser** (socioekonomisk grupp 2), **medelstora resurser** (socioekonomisk grupp 3), **ganska små resurser** (socioekonomisk grupp 4) och **små resurser** (socioekonomisk grupp 5).

Detta mått har använts i flera andra svenska studier (Nilsson, 1998, Blomdahl/Elofsson, 2007, Larsson, 2008). Även i internationella studier används likartade indikatorer på socioekonomisk bakgrund. I WHO:s hälsoenkät definieras de ungas socioekonomiska status utifrån svar på frågor om familjens ekonomi, bilinnehav, semestervanor, datorägande och om de unga har eget rum[13]. Under senare år har det utvecklats en skala FAS (Family Affluence Scale) som använts i en rad internationella studier och speciellt inom Health Behavior in School-Aged Children (HBSC). Denna skala har många likheter med det mått på socioekonomisk bakgrund som använts i studierna inom Ung livsstil.

Alla dessa mått kan kopplas till Webers definition av social klass, vilket i sin tur kopplas till begreppet livschanser[14]. Med ett likartat mått finner sociologen Mikael Tåhlin en tydlig koppling mellan ekonomiska resurser och flertalet fritids- och kulturaktiviteter även efter kontroll för ålder och socialgrupp[15]. Tåhlin har också i senare rapporter visat att individens ekonomiska resurser har en direkt inverkan på individens fritids- och hälsosituation[16]. Antagandet är i enlighet med Tåhlins hypotes att familjernas kontrollvidd - mängden av möjliga handlingar - ökar kontinuerligt från ekonomisk grupp 5 till ekonomisk grupp 1[17].

## Mått på svensk och utländsk bakgrund

En rad studier har visat att utländsk bakgrund i förhållande till svensk bakgrund har samband med i vilken utsträckning barn/ungdomar ägnar sig åt olika fritidsaktiviteter[18].

Som grund för beskrivningen av svensk respektive utländsk bakgrund används uppgifter huruvida ungdomarna själva och deras föräldrar är födda i Sverige eller ej[19]. Frågorna har följande formulering:

*Är du, din pappa, din mamma född i Sverige[20]? (Nej/Ja)*

Utifrån antagandet att graden av utländsk bakgrund har betydelse för deras deltagande i förening och andra organiserade fritidsaktiviteter i Sverige har vi konstruerat följande fyra grupper[21]:

---

[13] Currie C, Molcho M, Boyee W, Holstein B, Torsheim T, Richter M. **Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale,** 2008, Social Science & Medicine 66 (2008).

[14] Weber, M, **Ekonomi och samhälle**.

[15] Tåhlin, M, **Fritiden i välfärden. Svenska folkets fritids- och kulturvanor**.

[16] Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**.

[17] Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**, sid. 47.

[18] Blomdahl m.fl., **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Elofsson m.fl., **Ungas livsstil i låg- och högstatusområden**, Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik! – en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholms stad i jämförelse med andra kommuner**.

[19] En utförligare beskrivning finns i Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?**, sid. 33-34. I den här skriften används också begreppen första och andra generationens invandrare.

[20] Vi frågar var för sig om barnet själv, pappa respektive mamma är född i Sverige eller utomlands.

[21] För en närmare diskussion om antagandet se Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** sid. 33-34.

**Grupp 1**. Denna grupp innefattar barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. Denna grupp benämns i texten som ungdomar med **svensk bakgrund**.

**Grupp 2**. Denna kategori består av följande tre grupper:
* Föräldrarna födda i Sverige. Barnet fött utomlands
* En av föräldrarna född i Sverige. Barnet fött i Sverige
* En av föräldrarna född i Sverige. Barnet fött utomlands

Denna grupp benämns i texten som ungdomar med **ganska stark svensk bakgrund**.

**Grupp 3**. Båda föräldrarna är födda utomlands. Barnet är fött i Sverige. Denna grupp benämns **andra generationens invandrare**.

**Grupp 4.** Båda föräldrarna är födda utomlands. Barnet är fött utomlands. Denna grupp benämns **första generationens invandrare**.

## Statistiska metoder

Presentationen och analysen av resultaten utgår från andelen som uppger att de önskar gå på bibliotek minst en gång per vecka. Eftersom frågan innehåller en lång rad aktiviteter har frånvaro av svar tolkats som att man inte önskar delta. Som mått på möjlighet till deltagande används andel som besökt bibliotek minst en gång per vecka bland dem som angett att de önskar delta. Presentationen av resultaten inleds med att jämföra önskan och andelen av de intresserade som besöker bibliotek bland killar och tjejer uppdelat efter stadium och kommun för att få en bild av könsskillnader både allmänt och uppdelat efter ålder. Skillnader mellan kön testas med Fisher's exakta test.

Vid den mer fördjupade analysen av samband med socioekonomisk respektive svensk/utländsk samt den sociala bakgrundens betydelse för önskan och andel besökare bland de intresserade har ett urval av studier gjorts. Grunden för detta val har varit att det skall handla om undersökningar som genomförts under den senaste tiden och att de skall vara så omfattande att de ger resultat ed tillfredsställande säkerhet. En strävan har också varit att få med kommuner med olika social struktur. Resultat presenteras separat för respektive undersökning för att få en bild av om sambanden varierar eller om de mer systematiskt är likartade. Redovisning görs också uppdelat efter kön för att ge en bild av eventuell intersektionalitet. Samband med socioekonomiska respektive svensk/utländsk bakgrund testas med $\chi^2$-test.

För att få en bild av ojämlikheten kopplad till socioekonomisk bakgrund har andelen som önskar respektive bland de som önskar besöker bibliotek har andelar i grupperna 1, 2, 4 och 5 ställts i relation till andelen i grupp 3. Om denna siffra överstiger ett (>1) innebär detta att ungdomar i denna grupp är överrepresenterade, är den mindre än ett (<1) är gruppen underrepresenterad. Om vi ser till dessa siffror över tid framträder en bild av om över- respektive underrepresentationen har förändrats över tid. Med detta mått kan vi också få en bild av hur stor ojämlikheten är totalt för varje undersökningsår genom att för varje år se på skillnaden mellan det relativa deltagandet i de två yttergrupperna (1 och 5). En jämförelse mellan könen ger här en bild av om brister i jämställdheten.

När det gäller ojämlikhet kopplad till svensk/utländsk bakgrund studeras önskan och möjlighet att delta bland andra och första generationens invandrare relativt hur många som vill respektive

deltar bland de som har svensk bakgrund. Dessa relativa värden anger i vilken utsträckning barn/ungdomar är underrepresenterade (värden < 1) alternativt överrepresenterade (värden >1).

För att få en mer fördjupad bild av hur olika bakgrundsvariabler påverkar intresse för att besöka bibliotek och hur många av de intresserade som går på bibliotek analysera materialet med hjälp av binär logistisk regressionsanalys[22]. Resultaten från dessa analyser ger en bild av den direkta inverkan från de olika bakgrundsvariablerna efter kontroll för de övriga. Vid sidan av socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund tas även familjesituation (familjekonstellation och mått på relation till föräldrar) med i modellen.

Under avsnittet tidigare forskning togs frågan om bredden i intresse – antalet fritidsaktiviteter som barnen/ungdomarna anger att de vill delta i/ägna sig åt minst en gång i veckan – upp. Utifrån resultat från Stockholm konstaterades att bredden i fritidsintressen var mycket hög och att det knappast var praktiskt möjligt att hinna med alla dessa aktiviteter. Här torde finnas en begränsning som utgår från barnens/ungdomarnas höga ambitioner och som inte kan återföras till strukturella hinder. Opublicerade resultat tyder också på att det finns ett negativt samband mellan bredd i intresse och möjlighet att utöva aktiviteter, de som har större bredd utövar i genomsnitt i lägre utsträckning de önskade aktiviteterna än de som har mindre bredd. Det är därför av intresse att se närmare på hur intresse för att besöka bibliotek och andelen av de intresserade som besöker bibliotek kopplas samman med bredd i intressen. Detta görs genom att studera korrelationerna mede bredd i intressen.

[22] Binär logistisk regressionsanalys motsvarar vanlig linjär regressionsanalys och används i de fall då utfallsvariabeln endast antar två olika värden (t ex ja/nej). Denna analys bedöms ge mer säkra resultat speciellt i de fall då svarsfördelningen inte är symmetrisk (dvs skiljer sig mer markant från 50/50).

# Vilka besöker bibliotek?

Eftersom det till stor del saknas aktuella forskningsresultat kring vilka som besöker bibliotek har jag valt att göra en sammanställning från de större senaste genomförda undersökningarna. Dessa är de samma som senare kommer att användas vid analysen av hur barnens/ungdomarnas sociala bakgrund påverkar intresse för att besöka bibliotek och hur många av de intresserade som gör det. Att observera är att avsnittet nedan analyserar hur många av samtliga elever som besöker bibliotek minst en gång per vecka. Grunden för analyserna är att se på könsskillnader samt hur socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund påverkar hur många som besöker bibliotek. Särredovisningen för de olika kommunerna ger möjlighet att få en bild av om resultaten kan ses som generella eller om vi måste räkna med att dessa kan variera mellan olika kommuner. Resultaten från de olika analyserna redovisas i tabellerna B.1-3 i bilagan.

Det mest framträdande om vi ser till hur många som gått på bibliotek minst en gång i veckan är de stora skillnaderna mellan olika åldersgrupper. I mellanstadiet ligger genomsnittet kring 25 %, i de högre stadierna endast kring 5-10%. I mellanstadiet är könsskillnaderna relativt begränsad medan det är vanligare att tjejer gått på bibliotek i de två högre stadierna. Haninge skiljer i flera avseenden ut sig. För det första är det ovanligt många som gått på bibliotek minst en gång i veckan, för det andra är detta vanligare bland killar än bland tjejer Detta kan peka mot att bibliotek ibland kan bli en mötesplats där man umgås, något som tagits upp i massmedia. Samtidigt torde detta vara ett undantag – i högstadiet och gymnasiet är det normalt vanligare att tjejer går på bibliotek.

I ungefär hälften av fallen framträder signifikanta samband med socioekonomisk bakgrund. Ett mycket genomgående mönster är här att barn/ungdomar med hög eller ganska hög socioekonomisk bakgrund i mindre utsträckningen besöker bibliotek. Även siffrorna i övrigt pekar i samma riktning. I många fall, dock inte i alla, gäller att det är barn/ungdomar med låg bakgrund oftast besöker bibliotek. Att detta inte gäller alltid kan tänkas bero på att bakom dessa samband döljer sig egentligen faktumet att barn/ungdomar med utländsk bakgrund mer besöker bibliotek. I kommuner med en lägre andel elever med utländsk bakgrund får detta mindre genomslag när vi ser till sambandet med socioekonomisk bakgrund.

Den faktor som tydligast kopplas samman med hur ofta barn/ungdomar besöker bibliotek är svensk/utländsk bakgrund. Data pekar mycket tydligt på att de som har utländsk bakgrund i högre utsträckning besöker bibliotek Generellt tycks gälla att detta är vanligare bland första än bland andra generationens invandrare.

# Hur många vill besöka bibliotek?

Låt oss börja med att se på hur stort intresset är för att besöka bibliotek. Om vi jämför med övriga offentligt finansierade fritidsverksamheter gäller att intresset för att besöka bibliotek är klart lägre än för att vara med i idrottsförening eller besöka simhall men högre än för att delta i kulturskola[23]. I tabell 3 presenteras andelen barn/ungdomar som uppgett att de vill besöka bibliotek minst en gång per vecka utifrån de undersökningar som genomförts efter 2012 inom projektet *Ung livsstil*. Utgångspunkten är de senaste genomförda undersökningarna i de olika kommunerna.

**Tabell 3**. ***Vill gå på bibliotek.*** *Andel (%) samt $\chi^2$-test av könsskillnader efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/tj** |
| Askersund, 2019 | | | | 10 | 30 | 0,32 | | | |
| Eskilstuna, 2019 | | | | 20 | 34 | | | | |
| Falkenberg, 2015 | | | | | | | 20 | 36 | 0,57 |
| Haninge, 2012 | 29 | 58 | 0,49 | | | | | | |
| Haninge, 2016 | | | | 20 | 34 | 0,58 | 18 | 31 | 0,57 |
| Heby, 2019 | | | | 15 | 26 | 0,58 | | | |
| Helsingborg, 2018 | 38 | 55 | 0,69 | 19 | 31 | 0,62 | 17 | 33 | 0,52 |
| Huddinge, 2016 | 41 | 54 | 0,75 | 20 | 37 | 0,54 | 22 | 40 | 0,55 |
| Jönköping, 2018 | 38 | 56 | 0,67 | 17 | 31 | 0,55 | 22 | 41 | 0,54 |
| Kalmar, 2013 | | | | 22 | 34 | 0,67 | | | |
| Knivsta, 2019 | | | | 24 | 33 | 0,72 | | | |
| Lidingö, 2019 | | | | 20 | 51 | 0,39 | 26 | 57 | 0,46 |
| Linköping, 2010 | 51 | 65 | 0,78 | | | | | | |
| Linköping, 2013 | | | | 29 | 45 | 0,63 | 22 | 42 | 0,53 |
| Malmö, 2019 | 43 | 64 | 0,67 | 29 | 51 | 0,57 | | | |
| Stockholm, 2013 | | | | 25 | 45 | 0,57 | 22 | 42 | 0,57 |
| Täby, 2018 | 35 | 59 | 0,59 | 22 | 33 | 0,67 | 25 | 41 | 0,61 |
| Vallentuna, 2015 | | | | 10 | 32 | 0,33 | 10 | 30 | 0,34 |
| Värmdö, 2018 | | | | 21 | 29 | 0,72 | | | |
| Sävsjö, 2018 | 40 | 61 | 0,66 | 22 | 36 | 0,61 | | | |
| *Median* | *39* | *59* | *0,67* | *20* | *34* | *0,58* | *22* | *40* | *0,54* |
| *Minimum* | *29* | *54* | *0,49* | *10* | *26* | *0,33* | *10* | *30* | *0,34* |
| *Maximum* | *51* | *65* | *0,78* | *29* | *51* | *0,72* | *26* | *57* | *0,61* |

Intresset för att gå på bibliotek är genomgående högre bland tjejer än bland killar men det förändras också med ökad ålder. Ser vi till genomsnitten minskar andelen som är intresserade av att gå på bibliotek minst en gång i veckan bland killar från knappt 40 procent i mellanstadiet till endast 20 procent i högstadiet och gymnasiet. Bland tjejer är nästan 70 procent intresserade i mellanstadiet men endast 35-40 procent i högstadiet och gymnasiet. Dessa åldersförändringar leder till att könsskillnaderna blir större i högstadiet och gymnasiet än i mellanstadiet. Bakom dessa genomsnitt döljer sig dock ganska stora skillnader mellan olika kommuner.

En viktig fråga är om intresset för att gå på bibliotek förändrats över tid. I ett antal fall är det möjligt att följa utvecklingen över tid. I tabell 4 tittar jag lite närmar på om det skett förändringar under perioden 2003 och framåt.

[23] Se tabell B.4 i bilagan.

**Tabell 4**. ***Vill gå på bibliotek.*** *Andel (%) efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/Tj** |
| Stockholm, 2004 | | | | 29 | 39 | 0,72 | 24 | 33 | 0,73 |
| Stockholm, 2013 | | | | 25 | 45 | 0,57 | 26 | 46 | 0,57 |
| Haninge, 2004 | 45 | 56 | 0,81 | 30 | 45 | 0,67 | 19 | 33 | 0,58 |
| Haninge, 2008 | 35 | 59 | 0,59 | 19 | 39 | 0,47 | 22 | 35 | 0,62 |
| Haninge, 2012 | 29 | 58 | 0,49 | 20 | 32 | 0,62 | 17 | 30 | 0,56 |
| Haninge, 2016 | | | | 20 | 34 | 0,58 | 18 | 31 | 0,57 |
| Lidingö, 2007 | | | | 9 | 21 | 0,44 | 17 | 30 | 0,55 |
| Lidingö, 2011 | | | | 13 | 40 | 0,33 | 26 | 44 | 0,60 |
| Lidingö, 2015 | | | | 17 | 33 | 0,51 | 17 | 41 | 0,40 |
| Lidingö, 2019 | | | | 20 | 51 | 0,39 | 26 | 57 | 0,46 |
| Huddinge, 2009 | 39 | 59 | 0,65 | 18 | 42 | 0,43 | 19 | 40 | 0,46 |
| Huddinge, 2016 | 41 | 54 | 0,75 | 20 | 37 | 0,54 | 22 | 40 | 0,55 |
| Jönköping, 2009 | 40 | 62 | 0,65 | 19 | 29 | 0,65 | 12 | 23 | 0,53 |
| Jönköping, 2012 | 34 | 52 | 0,66 | 15 | 20 | 0,73 | 12 | 22 | 0,54 |
| Jönköping, 2015 | 37 | 54 | 0,68 | 16 | 33 | 0,49 | 15 | 35 | 0,43 |
| Jönköping, 2018 | 38 | 56 | 0,67 | 17 | 31 | 0,55 | 22 | 41 | 0,54 |
| Linköping, 2010 | 51 | 65 | 0,78 | 31 | 52 | 0,60 | 26 | 54 | 0,48 |
| Linköping, 2013 | 53 | 66 | 0,80 | 29 | 45 | 0,63 | 30 | 48 | 0,62 |
| Täby, 2013 | 45 | 56 | 0,81 | 17 | 39 | 0,51 | 16 | 35 | 0,46 |
| Täby, 2018 | 35 | 59 | 0,59 | 22 | 33 | 0,67 | 25 | 41 | 0,61 |
| Helsingborg, 2015 | 46 | 64 | 0,72 | 25 | 46 | 0,55 | 16 | 32 | 0,50 |
| Helsingborg, 2018 | 38 | 55 | 0,69 | 19 | 31 | 0,62 | 17 | 33 | 0,52 |
| Malmö, 2015 | | | | 42 | 58 | 0,71 | | | |
| Malmö, 2019 | 43 | 64 | 0,67 | 29 | 51 | 0,57 | | | |

När det gäller förändring över tid är bilden splittrad. Både bland killar och bland tjejer tycks det i något mer än hälften av fallen inte ha skett några större förändringar när det gäller hur många som vill gå på bibliotek minst en gång i veckan. I övriga fall är det ungefär lika vanligt att andelen ökat som att den minskat. Ser vi till den övergripande bilden i mellanstadiet tyder denna på en viss nedgång eller att intresset skulle ha förändrats i begränsad utsträckning. I högstadiet domineras bilden av en viss uppgång bland killar och en viss nedgång bland tjejer medan bilden i gymnasiet tyder på att intresset är oförändrat eller att intresset ökat något.

## Socioekonomisk bakgrund

En viktig fråga är hur det ser ut med jämlikheten när det gäller intresset för att gå på bibliotek. För att få en bild av detta har jag studerat sambanden mellan intresse av att delta och socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund i de senare genomförda studierna. I samtliga fall görs analyserna separat för killar och tjejer.

Jag börjar med att studera kopplingen till socioekonomisk bakgrund. Ser vi till samtliga elever (oberoende av om de är intresserade eller ej) är andelen som besöker bibliotek lägre bland de som har högre socioekonomisk bakgrund. I många fall gäller även att de är de som har låg socioekonomisk bakgrund som oftast besöker bibliotek även om detta inte alltid gäller. Frågan är hur jämlikheten ser ut när det gäller intresse för att gå på bibliotek. Detaljerad uppgifter kring hur många som är intresserade att göra detta minst en gång per vecka presenteras i tabell B.5 i bilagan. Då antalet svarande i de två yttergrupperna i flera fall är alltför få för att ge säkra resultat koncentreras analysen till att se på skillnaderna mellan grupperna 2, 3 och 4. I tabell 5 nedan presenteras det relativa intresset inom socioekonomiska grupper 2 och 4 i relation till hur många som är intresserade i mellangruppen (grupp 3). Skillnaden mellan det relativa intresset i dessa båda grupper ger en bild av hur ojämlikheten ser ut när det gäller intresse för att delta.

**Tabell 5. V*ill besöka bibliotek minst en/gång per vecka.*** *Andel (%) i socioekonomisk grupp 3, relativ andel grupp 2 och 4 (relativt grupp 3) samt differens mellan relativ andel grupp 2 – grupp 4 efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| **Kommun, år** | **Killar** | | | | **Tjejer** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **2/3 (%)** | **Gr 3 värde** | **4/3 %** | **2-4** | **2/3 (%)** | Gr 3 värde | **4/3 %** | **2-4** |
| *Mellanstadiet* | | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | 0,76 | **27,7** | 2,05 | -1,29 | 0,88 | **60,3** | 1,24 | -0,36 |
| Helsingborg, 2018 | 0,80 | **39,2** | 1,09 | -0,28 | 0,82 | **57,9** | 1,00 | -0,17 |
| Huddinge, 2014 | 0,80 | **46,1** | 1,04 | -0,24 | 1,02 | **52,1** | 1,34 | -0,32 |
| Jönköping, 2018 | 1,07 | **36,5** | 1,89 | -0,81 | 0,94 | **59,8** | 0,70 | 0,24 |
| Malmö, 2019 | 0,96 | **42,6** | 1,09 | -0,13 | 0,94 | **65,1** | 0,96 | -0,02 |
| Stockholm, 2013 | 0,93 | **54,3** | 0,91 | 0,02 | 0,90 | **67,3** | 1,11 | -0,21 |
| *Median* | *0,87* | ***40,9*** | *1,09* | *-0,26* | *0,92* | ***60,1*** | *1,06* | *-0,19* |
| *Min* | *0,76* | ***27,7*** | *0,91* | *-1,29* | *0,82* | ***52,1*** | *0,70* | *-0,36* |
| *Max* | *1,07* | ***54,3*** | *2,05* | *0,02* | *1,02* | ***67,3*** | *1,34* | *0,24* |
| *Högstadiet* | | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | 0,91 | **13,3** | 1,68 | -0,77 | 0,80 | **22,4** | 1,76 | -0,96 |
| Haninge, 2016 | 0,80 | **20,9** | 1,69 | -0,89 | 0,77 | **35,5** | 1,27 | -0,50 |
| Helsingborg, 2018 | 0,89 | **17,8** | 1,43 | -0,54 | 0,87 | **30,2** | 1,25 | -0,38 |
| Huddinge, 2014 | 0,86 | **21,2** | 1,63 | -0,77 | 0,77 | **39,0** | 1,22 | -0,45 |
| Jönköping, 2018 | 1,42 | **13,4** | 2,49 | -1,07 | 0,89 | **33,6** | 1,17 | -0,28 |
| Malmö, 2019 | 1,02 | **29,2** | 0,94 | 0,08 | 1,06 | **48,6** | 1,12 | -0.06 |
| Stockholm, 2013 | 1,07 | **20,9** | 1,26 | -0,19 | 0,82 | **44,0** | 1,12 | -0,30 |
| *Median* | *0,91* | ***20,9*** | *1,63* | *-0,77* | *0,82* | ***35,5*** | *1,22* | *-0,42* |
| *Min* | *0,80* | ***13,3*** | *0,94* | *-1,07* | *0,77* | ***22,4*** | *1,12* | *-0,96* |
| *Max* | *1,42* | ***29,2*** | *2,49* | *0,08* | *1,06* | ***48,6*** | *1,76* | *-0,28* |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | 0,53 | **21,8** | 1,18 | -0,65 | 0,95 | **31,7** | 1,29 | -0,34 |
| Helsingborg, 2018 | 0,86 | **12,9** | 2,15 | -1,29 | 1,12 | **27,6** | 1,62 | -0,50 |
| Huddinge, 2014 | 0,85 | **20,8** | 1,48 | -0,63 | 0,75 | **42,5** | 0,96 | -0,21 |
| Jönköping, 2018 | 1,46 | **16,8** | 1,63 | -0,17 | 0,92 | **42,0** | 1,02 | -0,10 |
| Stockholm, 2013 | 0,67 | **23,6** | 1,21 | -0,54 | 0,90 | **44,7** | 0,84 | 0,06 |
| *Median* | *0,85* | ***20,8*** | *1,48* | *-0,63* | *0,92* | ***42,0*** | *1,02* | *-0,21* |
| *Min* | *0,53* | ***12,9*** | *1,18* | *-1,29* | *0,75* | ***27,6*** | *0,84* | *-0,50* |
| *Max* | *1,46* | ***23,6*** | *2,15* | *-0,17* | *1,12* | ***44,7*** | *1,62* | *0,06* |

Ser vi till genomsnitten (medianvärdena) framträder genomgående – både bland killar och tjejer och alla de tre åldersgrupperna – att intresset för att gå på bibliotek är klart högre bland de som har låg socioekonomisk bakgrund än bland de som har högre. Genomgående gäller också att skillnaden mellan dessa båda grupper är större bland killar än bland tjejer och att dessa skillnader ökar med ökad ålder. I huvudsak stämmer denna bild i alla kommuner även om det fiss avvikelser från denna allmänna trend.

## Svensk/utländsk bakgrund

En annan fråga kring jämlikhet handlar om skillnader mellan de som har svensk respektive utländsk bakgrund. I tabell 6 nedan presenteras intresset bland de som har utländsk bakgrund (andra eller första generationens invandrare) i relation till intresset bland de som har svensk bakgrund. För de senare anges andelen som är intresserade dividerat med andelen intresserad bland de som har svensk bakgrund. Andelen intresserade i olika grupper presenteras i tabell B.6 i bilagan.

**Tabell 6. V*ill besöka bibliotek minst en/gång per vecka.*** *Andel (%) i socioekonomisk grupp 3, relativ andel grupp 2 och 4 (relativt grupp 3) samt differens mellan relativ andel grupp 2 – grupp 4 efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun, år | Killar | | | Tjejer | | | K/TJ | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Svensk | Andra gen | Första gen | Svensk | Andra gen | Första gen | Svensk | Andra gen | Första gen |
| *Mellanstadiet* | | | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | **18,1** | 3,15 | 2,66 | **48,1** | 1,50 | 1,86 | 0,79 | 0,54 | 0,79 |
| Helsingborg, 2018 | **30,5** | 1,70 | 1,64 | **51,7** | 1,31 | 1,23 | 0,77 | 0,79 | 0,77 |
| Huddinge, 2014 | **32,3** | 1,66 | 1,80 | **45,5** | 1,73 | 1,47 | 0,68 | 0,87 | 0,68 |
| Jönköping, 2018 | **36,6** | 1,16 | 1,19 | **53,5** | 1,25 | 0,85 | 0,63 | 0,96 | 0,63 |
| Malmö, 2019 | **35,8** | 1,37 | 1,53 | **60,3** | 1,10 | 1,13 | 0,59 | 0,74 | 0,81 |
| Stockholm, 2013 | **40,0** | 1,74 | 1,95 | **60,9** | 1,27 | 1,35 | 0,90 | 0,95 | 0,90 |
| *Median* | ***34,1*** | *1,68* | *1,72* | ***52,6*** | *1,29* | *1,29* | *0,73* | *0,83* | *0,78* |
| *Min* | ***18,1*** | *1,16* | *1,19* | ***45,5*** | *1,10* | *0,85* | *0,59* | *0,54* | *0,63* |
| *Max* | ***40,0*** | *3,15* | *2,66* | ***60,9*** | *1,73* | *1,86* | *0,90* | *0,96* | *0,90* |
| *Högstadiet* | | | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | **12,2** | 1,84 | 3,21 | **24,6** | 1,55 | 2,23 | 0,50 | 0,59 | 0.72 |
| Haninge, 2016 | **13,6** | 2,94 | 2,25 | **28,1** | 1,88 | 1,63 | 0,48 | 0,76 | 0,67 |
| Helsingborg, 2018 | **12,5** | 2,25 | 2,91 | **26,8** | 1,58 | 1,80 | 0,47 | 0,66 | 0,75 |
| Huddinge, 2014 | **14,1** | 2,23 | 2,18 | **27,7** | 1,82 | 1,96 | 0,51 | 0,62 | 0,57 |
| Jönköping, 2018 | **11,9** | 2,13 | 3,39 | **27,3** | 1,12 | 2,05 | 0,44 | 0,83 | 0,72 |
| Malmö, 2019 | **23,5** | 1,41 | 1,43 | **43,9** | 1,31 | 1,32 | 0,54 | 0,59 | 0,57 |
| Stockholm, 2013 | **19,1** | 2,05 | 1,87 | **36,1** | 1,48 | 1,79 | 0,53 | 0,73 | 0,55 |
| *Median* | ***13,6*** | *2,13* | *2,25* | ***27,7*** | *1,55* | *1,80* | *0,50* | *0,66* | *0,62* |
| *Min* | ***11,9*** | *1,41* | *1,43* | ***24,6*** | *1,12* | *1,32* | *0,44* | *0,59* | *0,55* |
| *Max* | ***23,5*** | *2,94* | *3,39* | ***43,9*** | *1,88* | *2,23* | *0,54* | *0,83* | *0,75* |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | **12,4** | 2,28 | 2,46 | **25,3** | 1,70 | 2,24 | 0,49 | 0,66 | 0,54 |
| Helsingborg, 2018 | **11,3** | 1,77 | 3,97 | **26,1** | 1,37 | 2,34 | 0,43 | 0,56 | 0,74 |
| Huddinge, 2014 | **15,1** | 1,96 | 2,33 | **24,3** | 2,09 | 2,61 | 0,62 | 0,58 | 0,56 |
| Jönköping, 2018 | **15,7** | 1,76 | 3,18 | **44,5** | 1,68 | 1,41 | 0,35 | 0,37 | 0,80 |
| Stockholm, 2013 | **16,1** | 4,37 | 2,14 | **35,5** | 1,61 | 1,70 | 0,45 | 0,53 | 0,57 |
| *Median* | ***15,1*** | *1,96* | *2,46* | ***26,1*** | *1,68* | *2,24* | *0,45* | *0,56* | *0,57* |
| *Min* | ***11,3*** | *1,76* | *2,14* | ***24,3*** | *1,37* | *1,41* | *0,35* | *0,37* | *0,54* |
| *Max* | ***16,1*** | *4,37* | *3,97* | ***44,5*** | *2,09* | *2,61* | *0,62* | *0,66* | *0,80* |

Den övergripande bilden visar mycket tydligt att intresset för att gå på bibliotek är klart högre bland barn/ungdomar med utländsk bakgrund än bland de som har svensk. Bland killar handlar det (i genomsnitt) om att andelen intresserade är kring dubbelt så hög. Bland tjejer är skillnaderna något mindre, t ex är det i mellanstadiet endast ungefär 30 % vanligare att tjejer med utländsk bakgrund vill besöka bibliotek. Med ökad ålder stiger dock skillnaderna. Om vi ser till högstadiet och gymnasiet är det även bland tjejer som tillhör första generationens invandrare kring dubbelt så vanligt att de vill besöka bibliotek. Allmänt sett är skillnaden mellan de som har utländsk bakgrund och de som har svensk större bland killar än bland tjejer. Ett undantag är första generationens invandrar i gymnasiet där skillnaderna är ungefär lika stora

## Hur många av de intresserade besöker bibliotek?

I detta avsnitt skall vi närmare studera möjligheter att delta, d v s hur stor andel av de som är intresserade som i verkligheten besökt bibliotek. En jämförelse med övriga finansierade fritidsaktiviteter visar att bibliotek kommer klart efter idrottsförening och i högstadiet samt gymnasiet också lägre än när det gäller kulturskolan[24]. I mellanstadiet ligger det dock endast något lägre än kulturskolan. Jag börjar med att undersöka hur detta ser ut i de senast genomförda studierna. I tabell 7 redovisas hur stor andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka uppdelat efter kön. För att studera jämställdheten redovisas även kvoten killar/tjejer. Ett värde över ett (1) innebär högre nyttjande bland killar medan ett värde under ett innebär motsatsen. Värden kring ett (1) innebär att nyttjandet är relativt jämställt-

Som en utgångspunkt kan det vara viktigt att komma ihåg hur det ser ut med jämställdheten när det gäller intresse för att besöka bibliotek. I alla åldersgrupper gäller att tjejer är mer intresserade av att gå på bibliotek.

**Tabell 7**. ***Besökt bibliotek minst en gång/vecka av de intresserade.*** *Andel (%) efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** |
| Askersund, 2019 | | | | 47 | 29 | 1,63 | | | |
| Eskilstuna, 2019 | | | | 3 | 5 | 0,57 | | | |
| Falkenberg, 2015 | | | | | | | 8 | 11 | 0,73 |
| Haninge, 2012 | 36 | 48 | 0,75 | | | | | | |
| Haninge, 2016 | | | | 7 | 8 | 0,88 | 5 | 6 | 0,83 |
| Heby, 2019 | | | | 16 | 13 | 1,24 | | | |
| Helsingborg, 2018 | 59 | 50 | 1,18 | 18 | 16 | 1,13 | 22 | 26 | 0,85 |
| Huddinge, 2016 | 47 | 36 | 1,31 | 4 | 4 | 1,00 | 8 | 12 | 0,67 |
| Jönköping, 2018 | 29 | 29 | 1,00 | 5 | 6 | 0,83 | 25 | 17 | 1,47 |
| Kalmar, 2013 | | | | 5 | 7 | 0,71 | | | |
| Knivsta, 2019 | | | | 15 | 16 | 0,96 | | | |
| Lidingö, 2019 | | | | 12 | 20 | 0,60 | 13 | 28 | 0,46 |
| Linköping, 2010 | 46 | 50 | 0,92 | | | | | | |
| Linköping, 2013 | | | | 7 | 12 | 0,58 | 12 | 13 | 0,92 |
| Malmö, 2019 | 30 | 37 | 0,80 | 8 | 13 | 0,57 | | | |
| Stockholm, 2013 | 43 | 39 | 1,10 | 14 | 20 | 0,70 | 25 | 23 | 1,07 |
| Täby, 2013 | 42 | 41 | 1,02 | 6 | 13 | 0,46 | 3 | 7 | 0,43 |
| Täby, 2018 | 35 | 38 | 0,92 | 4 | 4 | 1,00 | 15 | 16 | 0,90 |
| Vallentuna, 2015 | | | | 4 | 1 | 4,00 | 15 | 11 | 1,36 |
| Värmdö, 2015 | | | | 13 | 6 | 2,17 | | | |
| Sävsjö, 2018 | 52 | 47 | 1,11 | 11 | 5 | 2,20 | | | |
| *Median* | *43* | *39* | *1,00* | *8* | *8* | *0,98* | *14* | *15* | *0,85* |
| *Minimum* | *29* | *29* | *0,75* | *3* | *1* | *0,57* | *3* | *6* | *0,46* |
| *Maximum* | *59* | *50* | *1,31* | *47* | *29* | *4,00* | *25* | *28* | *1,47* |

Det mest framträdande är de stora åldersskillnaderna. Medan 40-45 % av de intresserade mellanstadieeleverna är det mindre än 10 % av högstadie- och strax över 10 % av gymnasieeleverna som gått på bibliotek minst en gång i veckan. Könsskillnaderna är relativt begränsade. I mellanstadiet är det t o m något vanligare att intresserade killar gått på bibliotek, men i högstadiet och gymnasiet ligger andelen cirka 10-15% lägre bland killar än bland tjejer. Här gäller alltså, även om vi koncentrerar oss till de som är intresserade, att tjejer i något högre

[24] Se tabell b:x i bilagan.

utsträckning besöker bibliotek. Generellt gäller att könsskillnaderna ökar med ökad ålder. Bakom dessa genomsnitt finns vissa skillnader mellan olika kommuner.

Om vi i högstadiet och gymnasiet sänker kravet på deltagande till att man skall ha besökt bibliotek minst en gång de senaste fyra veckorna så blir bilden här mer positiv (se tabell B 7b i bilagan). Ser vi till genomsnitten från de senaste genomförda studierna ökar andelen bland de intresserade som varit på bibliotek minst en gång under de senaste fyra veckorna till kring 60 procent. En stor del av de intresserade gör alltså mer tillfälliga besök men samtidigt skall vi komma ihåg att kring 40 procent av dem inte besökt bibliotek någon gång den senaste månaden. Könsskillnaderna kvarstår i huvudsak, det är även något vanligare att tjejer besöker bibliotek i genomsnitt. Här finns dock stora variationer mellan olika kommuner, vilket kan bero på att utbudet av andra intressanta alternativ kan variera. Värt att notera att det i flera kommuner gäller för de intresserade att killar oftare besökt bibliotek.

Kravet att eleverna i högstadiet och gymnasiet skall besöka bibliotek nästan en gång per vecka leder – som visats ovan – att andelen som gör detta blir låg även bland de intresserade. Frågan är vad som händer om vi sänker kravet till att man skall gå besökt biblioteket minst en gång under de senaste fyra veckorna[25]. Ser vi till genomsnitten visar det sig att kring 60 % av de intresserade har gjort detta. Skillnaden mellan kön och stadier är ganska begränsad men det finns en tendens till att detta är något vanligare bland gymnasietjejerna. Det som skall observeras är att det finns mycket stora variationer mellan olika kommuner.

En viktig fråga är om andelen som besökt bibliotek minst en gång i veckan bland de intresserade har förändrats över tid. I ett antal fall är det möjligt att följa utvecklingen över tid. I tabell 8 tittar vi lite närmar på om det skett förändringar under perioden 2003 och framåt i de kommuner där upprepade undersökningar genomförts.

[25] Följande gäller för median, minimum och maximum från de senaste genomförda studierna i de olika kommunerna för de som besökt bibliotek någon gång senaste 4 veckorna av de intresserade:

| | **Högstadiet** | | | **Gymnasiet** | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/Tj** |
| Median (#) | 58 | 58 | 1,01 | 59 | 65 | 0,83 |
| Minimum (#) | 30 | 39 | 0,56 | 26 | 48 | 0,46 |
| Maximum (#) | 77 | 71 | 1,44 | 83 | 90 | 1,41 |

**Tabell 8**. ***Besökt bibliotek minst en gång/vecka av de intresserade.*** *Andel (%) samt $\chi^2$-test av könsskillnader efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** |
| Stockholm, 2004 | 42 | 48 | 0,88 | 20 | 23 | 0,87 | 23 | 22 | 1,05 |
| Stockholm, 2013 | 43 | 39 | 1,10 | 14 | 20 | 0,70 | 24 | 23 | 1,07 |
| Haninge, 2004 | 44 | 39 | 1,13 | 31 | 23 | 1,35 | 17 | 16 | 1,06 |
| Haninge, 2008 | 49 | 52 | 0,94 | 15 | 18 | 0,83 | 18 | 14 | 1,29 |
| Haninge, 2012 | 36 | 48 | 0,75 | 13 | 6 | 2,17 | 14 | 4 | 3,50 |
| Haninge, 2016 | | | | 7 | 8 | 0,88 | 5 | 6 | 0,83 |
| Lidingö, 2007 | | | | 3 | 9 | 0,33 | 13 | 8 | 1,63 |
| Lidingö, 2011 | | | | 10 | 17 | 0,59 | 9 | 12 | 0,75 |
| Lidingö, 2015 | | | | 7 | 10 | 0,70 | 18 | 7 | 2,57 |
| Lidingö, 2019 | | | | 12 | 20 | 0,60 | 13 | 28 | 0,46 |
| Huddinge, 2009 | 62 | 56 | 1,11 | 6 | 8 | 0,75 | 4 | 7 | 0,57 |
| Huddinge, 2016 | 47 | 36 | 1,31 | 4 | 4 | 1,00 | 8 | 12 | 0,67 |
| Jönköping, 2009 | 41 | 40 | 1,03 | 9 | 15 | 0,60 | 9 | 12 | 0,75 |
| Jönköping, 2012 | 62 | 71 | 0,87 | 8 | 9 | 0,89 | 6 | 13 | 0,46 |
| Jönköping, 2015 | 27 | 28 | 0,96 | 10 | 4 | 2,50 | 11 | 8 | 1,38 |
| Jönköping, 2018 | 29 | 29 | 1,00 | 5 | 6 | 0,83 | 25 | 17 | 1,47 |
| Linköping, 2010 | 46 | 50 | 0,92 | 10 | 14 | 0,71 | 15 | 19 | 0,79 |
| Linköping, 2013 | | | | 7 | 12 | 0,58 | 12 | 13 | 0,92 |
| Malmö, 2015 | | | | 27 | 34 | 0,79 | | | |
| Malmö, 2019 | 30 | 37 | 0,80 | 8 | 13 | 0,57 | | | |
| Täby, 2013 | 42 | 41 | 1,02 | 6 | 13 | 0,46 | 3 | 7 | 0,43 |
| Täby, 2018 | 35 | 38 | 0,92 | 4 | 4 | 1,00 | | | |
| Helsingborg, 2015 | 54 | 51 | 1,06 | 18 | 16 | 1,13 | 21 | 25 | 0,84 |
| Helsingborg, 2018 | 59 | 50 | 1,18 | 18 | 16 | 1,13 | 22 | 26 | 0,85 |

Ser vi till den övergripande bilden gäller i ungefär hälften av fallen att nyttjandet har minskat. Bland de övriga är det vanligare att det är det inte skett några markanta förändringar än att nyttjandet skulle ha ökat över tid. Det finns dock skillnader mellan de olika åldersgrupperna. Både i mellanstadiet och högstadiet tycks det främst handla om att färre bland de intresserade besöker bibliotek så ofta som minst en gång i veckan. Här kan vi tydligen tala om att det skett en nedgång. I gymnasiet balanserar olika typer av förändringar mer jämnt – här blir alltså bilden av den generella utvecklingen mer oklar. Bilden förändras inte nämnvärt om vi i högstadiet och gymnasiet sänker kravet till att man skall ha besökt bibliotek minst en gång de senaste fyra veckorna.

## Socioekonomisk bakgrund

I detta avsnitt skall vi närmare studera möjligheter att delta, d v s hur stor andel av de som är intresserade som i verkligheten gör detta. Vi börjar med att undersöka hur detta ser ut i de senast genomförda studierna. I tabell 8 redovisas hur stor andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång i veckan uppdelat efter kön. Då antalet svarande i de två yttergrupperna i flera fall är alltför få för att ge säkra resultat koncentreras analysen till att se på skillnaderna mellan grupperna 2, 3 och 4. I tabellen presenteras det relativa intresset inom socioekonomiska grupper 2 och 4 i relation till hur många som är intresserade i mellangruppen (grupp 3). Skillnaden mellan det relativa intresset i dessa båda grupper ger en bild av hur ojämlikheten ser ut när det gäller intresse för att delta. I några fall gäller att antalet svarande i grupperna 2 eller fyra är alltför små för att resultat skall kunna redovisas, vi skall komma ihåg att basen är antalet intresserad.

**Tabell 9. Andel av de intresserade som besökt bibliotek *minst en/gång per vecka.*** *Andel (%) i socioekonomisk grupp 3, relativ andel grupp 2 och 4 (relativt grupp 3) samt differens mellan relativ andel grupp 2 – grupp 4 efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| **Kommun, år** | **Killar** | | | | **Tjejer** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **2/3 (%)** | **Gr 3 värde** | **4/3 %** | **2-4** | **2/3 (%)** | Gr 3 värde | **4/3 %** | **2-4** |
| *Mellanstadiet* | | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | 4,14 | **7** | 6,43 | -2,29 | 0,96 | **51** | 0,76 | 0,20 |
| Helsingborg, 2018 | 0,83 | **59** | 1,07 | -0,24 | 1,20 | **45** | 1,22 | -0,02 |
| Huddinge, 2014 | 0,89 | **46** | 1,48 | -0,59 | 0,76 | **41** | 1,12 | -0,37 |
| Jönköping, 2018 | 1,07 | **27** | 0,74 | 0,33 | 1,19 | **26** | 1,54 | -0,35 |
| Malmö, 2019 | 1,10 | **48** | 1,21 | -0,11 | 1,02 | **52** | 1,02 | 0,00 |
| Stockholm, 2013 | 0,08 | **44** | 1,44 | -0,03 | 0,75 | **44** | 0,89 | -0,14 |
| *Median* | *0,98* | ***45*** | *1,33* | *-0,18* | *0,99* | ***45*** | *1,07* | *-0,08* |
| *Min* | *0,08* | ***7*** | *0,74* | *-2,29* | *0,75* | ***26*** | *0,76* | *-0,37* |
| *Max* | *4,14* | ***59*** | *6,43* | *0,33* | *1,20* | ***52*** | *1,54* | *0,20* |
| *Högstadiet* | | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | 0,33 | **3** | 1,33 | -1,00 | 0,20 | **5** | 2,20 | -2-00 |
| Haninge, 2016 | 4,67 | **3** | 2,00 | 2,67 | 1,00 | **8** | 1,38 | -0,38 |
| Helsingborg, 2018 | 1,24 | **17** | 1,06 | 0,18 | 1,00 | **13** | 2,07 | -1,08 |
| Huddinge, 2014 | 0,60 | **5** | 0,00 | 0,60 | 2,00 | **2** | 4,00 | -2,00 |
| Jönköping, 2018 | 0,83 | **6** | 0,83 | 0,00 | 2,25 | **4** | 0,75 | 1,50 |
| Malmö, 2015 | 1,32 | **19** | 1,16 | 0,16 | 1,07 | **30** | 0,87 | 0,20 |
| Malmö, 2019 | 0,57 | **19** | 1,01 | -0,44 | 1,03 | **20** | 1,10 | -0,07 |
| Stockholm, 2013 | 1,25 | **12** | 1,00 | 0,25 | 0,61 | **23** | 1,09 | -0,48 |
| *Median* | *1,04* | ***9*** | *1,04* | *0,17* | *1,02* | ***11*** | *1,24* | *-0,43* |
| *Min* | *0,33* | ***3*** | *0,00* | *-1,00* | *0,20* | ***2*** | *0,75* | *-2,00* |
| *Max* | *4,67* | ***19*** | *2,00* | *2,67* | *2,25* | ***30*** | *4,00* | *1,50* |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | 1,75 | **4** | 1,50 | 0,25 | | **9** | | |
| Helsingborg, 2018 | | **19** | 1,00 | | 1,52 | **21** | 1,38 | 0,14 |
| Huddinge, 2014 | 0,67 | **9** | 1,00 | -0,33 | 0,79 | **14** | 0,79 | 0,00 |
| Jönköping, 2018 | 0,59 | **27** | 1,44 | -0,85 | 0,75 | **16** | 1,81 | -1,06 |
| Stockholm, 2013 | 0,41 | **29** | 0,72 | -0,31 | 0,62 | **26** | 1,73 | -1,12 |
| *Median* | *0,63* | ***19*** | *1,00* | *-0,32* | *0,77* | ***16*** | *1,56* | *-0,53* |
| *Min* | *0,41* | ***4*** | *0,72* | *-0,85* | *0,62* | ***9*** | *0,79* | *-1,12* |
| *Max* | *1,75* | ***29*** | *1,50* | *0,25* | *1,52* | ***26*** | *1,81* | *0,14* |

Bilden är inte entydig utan skiljer sig delvis beroende på ålder och kön. Bland tjejer gäller dock på samtliga stadier att nyttjandet bland de intresserade är högre hos de som låg än hos de som har hög socioekonomisk bakgrund. Skillnaderna är relativt begränsade på mellanstadiet men framträder mer markant i högstadiet och gymnasiet. Bland killar skiljer sig resultaten i högstadiet från de som framkommer i mellanstadiet och gymnasiet. I mellanstadiet och gymnasiet gäller liksom bland tjejer att fler av de som är intresserade med låg socioekonomisk bakgrund i högre utsträckning besöker bibliotek minst en gång i veckan. I mellanstadiet är skillnaderna något större än bland tjejerna, i gymnasiet klart mindre. I högstadiet bryts detta mönster – genomsnittliga nyttjandet är högre bland de som har hög socioekonomisk bakgrund än bland de som har lägre. Detta gäller också i de flesta fall om vi ser till de enskilda undersökningarna.

Om vi i högstadiet och gymnasiet minskar kravet på nyttjande till att man besökt bibliotek minst en gång under de senaste fyra veckorna gäller allmänt att skillnaden mellan de olika grupperna

minskar något på dessa båda stadier[26]. Detta innebär alltså att barn/ungdomar från lägre socialgrupper i något högre utsträckning är mer flitiga biblioteksbesökare.

## Svensk/utländsk bakgrund

När vi studerar kopplingen till svensk/utländsk bakgrund kan det vara av intresse att komma ihåg hur detta såg ut när det gällde intresse för att delta. Generellt gällde att barn/ungdomar med utländsk bakgrund i högre utsträckning var intresserade av att gå på bibliotek. I tabell 10 nedan redovisas det relativa nyttjandet bland de som har utländsk bakgrund (andra eller första generationens invandrare) i relation till hur många av de som vill som besökt bibliotek minst en gång i veckan bland de som har svensk bakgrund. Andelen som besökt bibliotek av de som är intresserade i olika grupper presenteras i tabell B 9 i bilagan.

**Tabell 10.** ***Andel intresserade som besökt bibliotek minst en/gång per vecka.*** *Andel (%) i socioekonomisk grupp 3, relativ andel grupp 2 och 4 (relativt grupp 3) samt differens mellan relativ andel grupp 2 – grupp 4 efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun, år | Killar | | | Tjejer | | | K/TJ | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Svensk | Andra gen | Första gen | Svensk | Andra gen | Första gen | Svensk | Andra gen | Första gen |
| *Mellanstadiet* | | | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | **14** | 3,86 | 4,43 | **42** | 1,48 | 1,33 | 0,33 | 0,87 | 1,11 |
| Helsingborg, 2018 | **50** | 1,48 | 1,58 | **44** | 1,32 | 1,45 | 1,14 | 1,28 | 1,23 |
| Huddinge, 2014 | **24** | 2,92 | 3,13 | **27** | 1,70 | 1,85 | 0,89 | 1,52 | 1,50 |
| Jönköping, 2018 | **28** | 1,14 | 2,04 | **22** | 1,68 | 3,64 | 1,27 | 0,86 | 0,71 |
| Malmö, 2019 | **47** | 1,22 | 1,18 | **37** | 1,41 | 1,70 | 1,25 | 0,97 | 0,83 |
| Stockholm, 2013 | **32** | 1,56 | 1,75 | **28** | 1,71 | 2,11 | 1,14 | 1,04 | 0,95 |
| *Median* | **30** | 1,52 | 1,90 | **33** | 1,58 | 1,78 | 1,14 | 1,01 | 1,03 |
| *Min* | **14** | 1,14 | 1,18 | **22** | 1,32 | 1,33 | 0,33 | 0,86 | 0,71 |
| *Max* | **50** | 3,86 | 4,43 | **44** | 1,71 | 3,64 | 1,27 | 1,52 | 1,50 |
| *Högstadiet* | | | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | **1** | 5,00 | 6,00 | **1** | 7,00 | 15,00 | 1,00 | 0,71 | 0,40 |
| Haninge, 2016 | **7** | 0,00 | 2,57 | **10** | 0,70 | 0,90 | 0,70 | 0,00 | 2,00 |
| Helsingborg, 2018 | **16** | 1,19 | 1,56 | **10** | 2,10 | 3,10 | 1,60 | 0,90 | 0,81 |
| Huddinge, 2014 | **0** | | | **3** | 2,00 | 2,00 | 0,00 | 0,83 | 1,50 |
| Jönköping, 2018 | **4** | 0,00 | 2,75 | **4** | 1,25 | 2,25 | 1,00 | 0,00 | 1,22 |
| Malmö, 2015 | **21** | 1,14 | 0,86 | **25** | 1,20 | 1,32 | 0,84 | 0,80 | 0,55 |
| Malmö, 2019 | **13** | 1,26 | 1,82 | **18** | 1,26 | 1,82 | 0,71 | 0,71 | 0,82 |
| Stockholm, 2013 | **18** | 0,55 | 0,63 | **15** | 1,37 | 1,68 | 1,21 | 0,48 | 0,45 |
| *Median* | ***10*** | *1,14* | *1,82* | ***10*** | *1,32* | *1,91* | *0,92* | *0,71* | *0,72* |
| *Min* | ***0*** | *0,00* | *0,63* | ***1*** | *0,70* | *0,90* | *0,00* | *0,00* | *0,57* |
| *Max* | ***21*** | *5,00* | *6,00* | ***25*** | *7,00* | *15,00* | *1,60* | *0,90* | *0,55* |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | **4** | 0,00 | 2,75 | **2** | 4,00 | 9,00 | 2,00 | 0,00 | 0,61 |
| Helsingborg, 2018 | **12** | 2,75 | 2,25 | **19** | 1,37 | 1,68 | 0,63 | 1,27 | 0,84 |
| Huddinge, 2014 | **5** | 3,00 | 1,60 | **8** | 1,88 | 1,63 | 0,63 | 1,00 | 0,62 |
| Jönköping, 2018 | **18** | 1,83 | 2,11 | **20** | | | 0,90 | 0,97 | 1,12 |
| Stockholm, 2013 | **16** | 1,25 | 1,50 | **16** | 1,81 | 1,88 | 1,00 | 0,69 | 0,80 |
| *Median* | ***12*** | *1,83* | *2,11* | ***16*** | *1,85* | *1,78* | *0,90* | *0,97* | *0,80* |
| *Min* | ***4*** | *0,00* | *1,50* | ***2*** | *1,37* | *1,63* | *0,63* | *0,00* | *0,61* |
| *Max* | ***18*** | *3,00* | *2,75* | ***20*** | *4,00* | *9,00* | *2,00* | *1,27* | *1,12* |

[26] Se tabell B. 8c i bilagan.

Ser vi till den övergripande bilden gäller i de flesta fall att nyttjandet, d v s andelen av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång i veckan, är högre bland barn/ungdomar med utländsk bakgrund än bland de som har svensk bakgrund. I några fall är dock skillnaderna små, t ex skiljer sig inte nyttjandet bland andra generationens högstadiekillar från nyttjandet bland killar med svensk bakgrund. Bland högstadietjejerna är nyttjandet högre i denna grupp än bland de som har svensk bakgrund men skillnaden är inte så stor. I övrigt gäller dock att nyttjandet är högre bland de som har utländsk bakgrund. De största skillnaderna framträder för första generationens invandrare i mellanstadiet och bland både andra och första generationens invandrare i gymnasiet. I dessa fall ligger nyttjandet bland dessa kring dubbelt så högt som bland de som har svensk bakgrund.

Om vi i högstadiet och gymnasiet minskar kravet till minst ett besök under de senaste fyra veckorna finns fortfarande skillnader mellan andra respektive första generationens invandrare och ungdomar som har svensk bakgrund men skillnaderna minskar avsevärt. De skillnader som finns mellan ungdomar med utländsk och svensk bakgrund handlar alltså i stor utsträckning om att ungdomar med utländsk bakgrund i större utsträckning är ”flitiga” besökare. Ser vi till könsskillnaderna förändras däremot inte bilden alls.

# Hur påverkar bredden i fritidsintressen?

Under tidigare forskning togs frågan kring vilken betydelse bredden i fritidsintressen – hur många fritidsaktiviteter barnen/ungdomarna önskar utöva minst en gång i veckan – upp. Från en studie genomförd i Stockholm konstaterades att det genomsnittliga antalet aktiviteter som barn/ungdomar angav att de ville delta i/äga sig åt var mycket högt, så högt att det föreföll orimligt för många att de skulle ha möjlighet att göra allt de önskar. Även i andra kommuner som studeras i rapporten gäller att det genomsnittliga antalet aktiviteter ligger högt (data redovisas ej). I beskrivningen refererades också till (opublicerade) resultat som visade att det att det finns en negativ koppling mellan bredden i fritidsintressen och det genomsnittliga nyttjandet av dessa. En intressant fråga är alltså hur bredden i fritidsintressen inverkar på möjligheter att besöka bibliotek.

I tabell 11 redovisas korrelationer mellan bredd i fritidsintressen och önskan att besöka bibliotek och antalet besök bland de intresserade när det gäller aktuella data. Detta ger dels en bild av om de som är intresserade av att besöka bibliotek också är intresserade av att delta i en rad andra aktiviteter, dels en bild av i vilken utsträckning just bredden har en inverkan på deltagandet bland de intresserade.

**Tabell 11**. *Samband mellan bredd i fritidsintressen och intresse för att besöka bibliotek respektive deltagande hos de intresserade. Korrelationskoefficienter (r) efter kön, stadium och kommun/undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | Högstadiet | | Gymnasiet | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| *Vill delta* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | | | 0,53 | 0,61 | | |
| Haninge, 2012, 2016 (#) | 0,52 | 0,55 | 0,53 | 0,43 | 0,55 | 0,54 |
| Helsingborg, 2018 | 0,24 | 0,18 | 0,28 | 0,26 | 0,69 | 0,50 |
| Huddinge, 2016 | 0,51 | 0,61 | 0,49 | 0,48 | 0,53 | 0,50 |
| Jönköping, 2018 | 0,47 | 0,54 | 0,52 | 0,48 | 0,50 | 0,46 |
| Malmö, 2015 | | | 0,40 | 0,32 | | |
| Malmö, 2019 | 0,51 | 0,44 | 0,46 | 0,43 | | |
| Stockholm, 2013 | 0,56 | 0,55 | 0,56 | 0,45 | 0,57 | 0,45 |
| *Deltagande hos intresserade* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | | | -0,16 | 0,06 | | |
| Haninge, 2012, 2016 (#) | 0,00 | 0,15 | 0,08 | -0,11 | -0,24 | -0,03 |
| Helsingborg, 2018 | 0,01 | 0,04 | -0,00 | 0,05 | -0,19 | -0,09 |
| Huddinge, 2016 | 0,09 | 0,05 | 0,05 | -0,02 | 0,09 | -0,08 |
| Jönköping, 2018 | -0,00 | 0,05 | 0,03 | 0,08 | 0,11 | 0,17 |
| Malmö, 2015 | | | 0,16 | 0,13 | | |
| Malmö, 2019 | 0,01 | 0,13 | -0,02 | 0,03 | | |
| Stockholm, 2013 | -0,02 | 0,02 | 0,13 | -0,02 | -0,09 | 0,03 |

# För mellanstadiet år 2012, för de båda högre stadierna 2016. ## Uppgift om deltagande i musikskola saknas.

Liksom när det gäller övriga offentligt finansierade fritidsaktiviteter finns en tydlig positiv koppling mellan intresse för att gå på bibliotek och bredd i fritidsintressen. Önskan att gå på bibliotek är alltså något som attraherar utåtriktade barn/ungdomar. Däremot är kopplingen betydligt svagare om vi ser till nyttjandet av bibliotek. I detta avseende tycks alltså möjligheterna att gå på bibliotek mycket lite begränsas av att man vill göra andra saker på fritiden.

# Vad förklarar intresset för att besöka bibliotek och hur många av de intresserade som gör det?

För att fördjupa analysen av hur barnens/ungdomarnas sociala bakgrund direkt påverkar intresse för och möjligheter till att besöka bibliotek har ett urval av de senaste, större studierna analyserats med hjälp av binär logistisk regressionsanalys. Dessa ger en bild av hur olika bakgrundsvariabler kopplas till intresse och nyttjande efter att vi tagit hänsyn till inverkan från andra bakgrundsvariabler. Som förklaringsvariabler ingår i modellen familjesituation (familjekonstellation samt förtroende för föräldrar[27]), socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund.

Dessa analyser genomförs separat för de olika undersökningarna uppdelat efter kön. Detta har både för- och nackdelar. En fördel är att likartade resultat pekar mot att noterade samband – eller avsaknad av samband – kan tolkas som mer allmänt gällande. En nackdel är dels att materialet i varje analys blir mindre och därmed ökar risken för att slumpmässiga samband lättare kan slå igenom. En annan nackdel är att vi gör fler analyser vilket också ökar risken för att slumpartade samband kan komma fram.

Resultaten visar mycket tydligt att svensk/utländsk bakgrund starkt påverkar både önskan och nyttjandet av bibliotek. Ett genomgående resultat är att det inte framträder några signifikanta samband med familjetyp. Både önskan och möjligheterna att besöka bibliotek tycks inte påverkas – när hänsyn tagits till inverkan från övriga bakgrundsvariabler - av i vilken typ av familj man bor i. Jag tar närmare upp detta då resultaten för de olika skolstadierna presenteras.

För att göra resultaten mer överblickbara har jag valt att redovisa dessa parallellt för intresse och nyttjande uppdelat efter de olika skolstadierna. Denna uppdelning kan också motiveras av att situation och frågeställningar ser olika ut i de olika åldersgrupperna. I mellanstadiet torde det i stor utsträckning handla om rekrytering, d v s att få med barnen i idrottsförening. När vi kommer till högstadiet torde det mer handla om att söka behålla elever. När vi kommer till gymnasiet torde det handla om ungdomar som är starkt engagerade i verksamheterna.

## Mellanstadiet

Som redan påpekats framträder inga signifikanta samband med familjetyp, men mycket tydliga med svensk/utländsk bakgrund. Här blir sambanden signifikanta i 11 av de 14 fallen (fem bland killar och sex bland tjejer) när det gäller intresse och i åtta av de 14 fallen (fem bland killar och tre bland tjejer) när det gäller hur många av de intresserad som besökt bibliotek. För de övriga variablerna framträder endast enstaka signifikanta samband, vilket innebär att dessa har en mer begränsad påverkan.

De signifikanta sambanden med förtroende för föräldrar visar att de som inte markerat att de har förtroende för föräldrar är mindre intresserade av att besöka bibliotek. Resultaten från de övriga studierna tycks dock knappast styrka dessa resultat varför vi får se det som ett mer tillfälligt utslag, kanske mer speciellt för Helsingborg.

[27] Utifrån ett flertal andra studier tolkas detta som ett uttryck för relationen till föräldrarna. Fall där man inte markerat att man har förtroende till föräldrar tolkas som en indikation på att relationen till föräldrarna inte är helt oproblematisk.

De få signifikanta samband som framkommer med socioekonomisk bakgrund pekar främst mot att intresset för att gå på bibliotek är högre bland killar med lägre socioekonomisk bakgrund., men det finns även tecken på liknande samband bland tjejerna. Med utgångspunkt från dessa resultat har jag valt att endast presentera resultat när det gäller svensk/utländsk bakgrund[28].

Resultaten för de olika variablerna presenteras som oddskvoter där förtroende för föräldrar, medel för socioekonomisk bakgrund (grupp 3) samt svensk bakgrund utgör basen (oddskvot=1). För de övriga grupperna innebär en oddskvot över ett (1.00) att intresset alternativt deltagandet bland de intresserade är högre. Ett värde under ett innebär att intresset alternativt deltagandet är lägre. Sambanden med svensk/utländsk bakgrund presenteras i tabell 12 nedan. Här är det viktigt att komma ihåg att resultaten visar hur svensk/utländsk bakgrund direkt påverkar, d v s efter kontroll för social bakgrund i övrigt.

**Tabell 12.** ***Mellanstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | **Stockholm 2013** | | | | **Haninge, 2012** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | *** | ** | ** | *** | ** | ** | * | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.65** | 0.85 | 1.43 | 2.28* | 2.11* | 1.80 | 11.8* | 0.98 |
| Andra gen. Inv. | 3.78*** | 1.66* | 1.89* | 2.52*** | 4.30*** | 2.33* | 37.3** | 2.29+ |
| Första gen. Inv. | 4.90*** | 2.43** | 2.80** | 4.59*** | 1.55 | 8.53*** | 23.9* | 2.08 |
| | | | | | | | | |
| | **Huddinge, 2015** | | | | **Helsingborg, 2018** | | | |
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | ** | *** | *** | | ** | * | ** | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.96* | 1.33 | 3.09* | 1.67 | 1.57+ | 1.09 | 0.77 | 1.42 |
| Andra gen. Inv. | 2.25** | 4.74*** | 6.69*** | 2.17* | 2.29*** | 2.06** | 3.03** | 1.73+ |
| Första gen. Inv. | 2.97** | 2.52* | 8.24*** | 2.41 | 2.36*** | 1.85* | 4.05** | 2.17+ |
| | **Jönköping, 2018** | | | | **Malmö, 2019** | | | |
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | | | | ** | *** | * | | *** |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.02 | 1.67 | 0.46 | 2.91* | 1.03 | 1.16 | 0.86 | 1.37 |
| Andra gen. Inv. | 1.39 | 1.91* | 1.30 | 2.33* | 1.69*** | 1.44* | 1.45 | 1.90*** |
| Första gen. Inv. | 1.55 | 1.68 | 2.75 | 14.3** | 2.22*** | 1.61* | 1.45 | 3.32*** |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Alla de signifikanta sambanden mellan intresse för att gå på bibliotek och svensk/utländsk bakgrund pekar mot att intresset är högre bland barn med utländsk bakgrund. Även de icke-signifikanta sambanden pekar i samma riktning. Det är alltså klart att barn med utländsk bakgrund är mer intresserade av att besöka bibliotek än de som har svensk bakgrund. Resultaten

[28] Fullständiga resultat presenteras i tabellerna B10. a-c i bilagan.

pekar mot att intresset är högst bland andra generationens invandare även om detta inte alltid gäller. Här framträder inte någon systematisk skillnad mellan killar och tjejer.

Resultaten från analyserna visar också att svensk/utländsk bakgrund har en klar, direkt inverkan på nyttjandet bland de intresserade. Barn med utländsk bakgrund som vill gå på bibliotek gör detta i högre utsträckning än de .som har svensk bakgrund.

## Högstadiet

Ser vi till förekomsten av signifikanta samband framträder en stor skillnad mellan intresse för att delta och nyttjande bland de intresserade. Om vi ser till intresse framträder 19 signifikanta samband medan det inte framträder några för nyttjandet. I det senare fallet framträder dock fem tendenser till samband ($p<010$). Vid jämförelsen måste vi givetvis ta hänsyn till att undersökningsgrupperna är mindre i det senare fallet – dessa innefattar ju endast de intresserade, bland killar cirka en femtedel, bland tjejer cirka en tredjedel. Detta minskar möjligheterna att sambanden skall bli signifikanta. Ändock är det anmärkningsvärt att det blir så stor skillnad, resultaten pekar trots allt mot att ungdomarnas sociala bakgrund har en begränsad inverkan på nyttjandet.

Om vi ser till intresset för att besöka bibliotek domineras förklaringsbilden av den starka inverkan från svensk/utländsk bakgrund. Vid sidan av detta framträder dock även i hälften av fallen signifikanta samband med förtroende för föräldrar. I bägge dessa fall är samband lika vanliga bland tjejer som bland killar. Vid sidan av detta framträder bland tjejer två signifikanta samband med socioekonomisk bakgrund. Bägge dessa pekar mot att mot att intresset är högre bland de som har låg bakgrund (även efter kontroll för svensk/utländsk bakgrund)än bland de som har hög men bland övriga fall finns indikationer på påverkan i motsatt riktig (t ex Huddinge). Då även resultaten i flera andra fall pekar i samma riktning (utom i Huddinge) har vi tolkat detta så att socioekonomisk bakgrund bland tjejer kan ha en viss separat (fristående från svensk/utländsk bakgrund) på tjejernas intresse för att gå på bibliotek, medan detta är mer tveksamt bland killar. Med utgångspunkt från detta har jag valt att nedan presentera resultat för de båda variablerna förtroende för föräldrar och svensk/utländsk bakgrund. De fullständiga resultaten från de binära logistiska analyserna presenteras i bilagan, tabell B11. a-d.

Som påpekats i avsnittet för mellanstadiet används vid analysen av svensk/utländsk bakgrund ungdomar med svensk bakgrund som bas och har oddskvoten 1.00. Vid analysen av sambanden med förtroende med föräldrar får de som markerat förtroende för föräldrar – eller för båda föräldrarna, i de fall alternativen är mamma, pappa – bli basen. Huvuddelen av ungdomarna har ju markerat att de har förtroende för föräldrarna.

**Tabell 13.** ***Högstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | **Malmö, 2019** | | | | **Malmö, 2015** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Förtroende föräldrar#** | + | ** | * | * | | * | | |
| Ingen | 1.40 | 1.34 | 0.91 | 0.71 | 0.68 | 0.61* | 1.10 | 0.79 |
| En | 1.50+ | 1.79*** | 0.42* | 0.51** | 0.92 | 1.24 | 0.54 | 0.82 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | * | *** | | | *** | *** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.48* | 1.26 | 1.29 | 0.75 | 1.07 | 1.06 | 0.96 | 1.24 |
| Andra gen. Inv. | 1.67** | 1.82*** | 1.27 | 1.17 | 2.39*** | 2.38*** | 1.14 | 1.45 |
| Första gen. Inv. | 1,75** | 1.95** | 2.14+ | 1.54 | 3.14*** | 3.14*** | 0.93 | 1.83* |
| | **Haninge, 2016** | | | | **Huddinge, 2015** | | | |
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | * | ** | | |
| Ingen | 0.59 | 0.70 | 0.00 | 3.14 | 0.55* | 0.55** | 0.00 | 0.78 |
| En | | | | | | | | |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | * | ** | | | *** | *** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.31 | 1.05 | 1.15 | 0.43 | 1.85* | 1.77* | >100 | 0.84 |
| Andra gen. Inv. | 2.38* | 3.28** | 0.00 | 0.39 | 2.85*** | 2.39*** | >100 | 1.55 |
| Första gen. Inv. | 2.81* | 1.71 | 5.89 | 0.55 | 2.80** | 2.65*** | >100 | 0.92 |
| | **Helsingborg, 2018** | | | | **Jönköping, 2018** | | | |
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | * | | | |
| Ingen | 1.13 | 1.50 | 0.22+ | 1.60 | 2.19** | 1.00 | 1.26 | 0.48 |
| En | 1.15 | 1.85 | 0.53 | 1.27 | 0.58 | 1.16 | 0.00 | 2.76 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | | | + | + | *** | ** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.10 | 0.83 | 0.91 | 1.64 | 2.58** | 1.56 | 1.61 | 2.20 |
| Andra gen. Inv. | 1.50 | 1.32 | 1.36 | 3.25** | 2.45** | 1.15 | 0.00 | 1.01 |
| Första gen. Inv. | 2.69 | 2.11 | 3.20* | 1.94 | 4.06** | 3.03*** | 11.1 | 4.85+ |
| | **Stockholm 2013** | | | | **Eskilstuna, 2019** | | | |
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Förtroende föräldrar#** | * | * | | | | ** | | |
| Ingen | 0.59 | 0.64 | 1.79 | 0.75 | 0.58 | 0.41** | 1.77 | 0.40 |
| En | | | | | 0.73 | 1.21 | 0.98 | 0.81 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | *** | *** | | | *** | *** | | ** |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 0.99 | 1.32 | 0.53 | 1.41 | 1.13 | 1.74* | 1,00 | 4.68+ |
| Andra gen. Inv. | 2.73*** | 1.54* | 0.52 | 1.19 | 2.20** | 1,96* | 3,32+ | 7.24** |
| Första gen. Inv. | 2.38*** | 2.59*** | 0.42 | 1.69 | 4.68*** | 3.94*** | 4,25* | 13.9** |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I Malmö är svarsalternativet ”en förälder och en annan vuxen”, dvs en sammanslagning av Ma+ Ny partner och Pa+ Ny partner. ## I Stockholm finns endast svarsalternativet Egen förälder/föräldrar.

Låt oss börja med att se på intresset för att gå på bibliotek. De signifikanta sambanden med förtroende för föräldrar visar – utom i ett fall – mot att intresset för att gå på bibliotek är högre bland de som markerat att de har förtroende för föräldrar. Man kan alltså tänka sig att föräldrarna här har en viss positiv inverkan. Det mest intressanta är kanske dock att sambandet inte går i motsatt riktning. I massmedia tar man ju ibland upp att biblioteken blivit en träffpunkt för ”problematiska” ungdomar. En sådan tanke får knappast stöd här.

När det gäller sambanden mellan svensk/utländsk bakgrund och intresset för att gå på bibliotek visar resultaten mycket entydigt – även de icke-signifikanta – och visar att ungdomar med utländsk bakgrund har klart högre intresse än de som har svensk bakgrund. Allmänt tycks det vara så att skillnaderna ofta är större bland killar än bland tjejer men detta gäller inte alltid. Det finns också indikationer på att skillnaderna skulle vara störst för första generationens invandrare.

Som redan påpekats är sambanden i bägge fallen mycket svaga med nyttjandet (andel av de intresserade som besöker bibliotek minst en gång varje vecka). Med tanke på att undersökningsgruppernas omfattning i detta fall är betydligt mindre – de innefattar ju endast de intresserade – är det dock intressant att se om det framträder något visst mönster. Om vi ser till sambanden med förtroende för föräldrar framstår bilden som ytterst splittrad, vilket får tolkas som att relationen till föräldrarna har mycket liten påverkan på nyttjandet. Däremot pekar ofta resultaten mot att nyttjandet hos de intresserade är högre bland ungdomar med utländsk bakgrund än bland de som har svensk. bakgrund. Vi måste dock notera att detta inte gäller alltid, invandrarungdomars högre nyttjande av bibliotek bland de intresserade tycks inte gälla generellt utan kan variera mellan olika kommuner.

## Gymnasiet

Resultaten från de binära logistiska regressionerna påminner i mycket om de som framträdde på högstadiet. Sambanden när det gäller nyttjandet är genomgående svaga, det som framträder är endast en tendens ($p<0.10$) till samband med socioekonomisk bakgrund (bland killar) samt med svensk/utländsk bakgrund (bland tjejer). Jag drar därför slutsatsen att ungdomarnas sociala bakgrund har liten påverkan på nyttjandet., d v s hur många av de intresserade som har besökt bibliotek minst en gång i veckan. En reservation skall dock göras. Underökningarna i gymnasiet är ofta något mindre än i högstadiet men i allmänhet av ungefär samma storlek som i mellanstadiet. I genomsnitt är det endast cirka 10 % av killarna och 15 % av tjejerna som vill delta i idrottsförening. I vissa fall handlar det t o m endast om 5 % bland killarna och 10 % bland tjejerna. Detta påverkar självklart möjligheterna att få signifikanta samband.

Då vi ser till intresset för att gå på bibliotek får vi betydligt fler signifikanta samband. Svensk/utländsk bakgrund intar här en mycket central plats – signifikanta samband i samtliga fall. Vid sidan av detta framträder (bland tjejer) ett signifikant samband med förtroende för föräldrar som visar att tjejer som inte angett att de har detta är mer intresserade. Övriga resultat ger dock svagt stöd för att detta skulle gälla mer allmänt. Det signifikanta sambandet och tendensen till samband med socioekonomisk bakgrund (båda bland killar) ger knappast någon entydig bild. Möjligen kan man om man ser till resultaten även från övriga studier se en antydan till att killar med lägre socioekonomisk bakgrund skulle vara mer intresserade men resultaten är långtifrån entydiga. Vår tolkning är därför att socioekonomisk bakgrund har en begränsad påverkan på intresset för att besöka bibliotek.

Utifrån detta har vi valt att nedan endast presentera resultat för svensk/utländsk bakgrund – på samma sätt som i de två lägre stadierna, d v s med svensk bakgrund som bas. De fullständiga resultaten från analyserna redovisas i tabell B11.a-c i bilagan.

**Tabell 14.** ***Gymnasiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | **Stockholm 2013** | | | | **Haninge, 2016** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | * | *** | + | | ** | ** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 2.02** | 1.26 | 1.28 | 1.90+ | 0.55 | 0.82 | >100 | 0.00 |
| Andra gen. Inv. | 1.78* | 2.36*** | 4.37* | 1.82+ | 3.63+ | 2.54+ | 0.00 | 0.00 |
| Första gen. Inv. | 1.84+ | 2.83*** | 1.11 | 1.80 | 6.88** | 5.08** | 29.5 | 0.00 |
| | **Huddinge, 2015** | | | | **Helsingborg, 2018** | | | |
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | ** | *** | | | ** | *** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.44 | 1.74+ | 0.00 | 1.40 | 1.94* | 1.97* | 2.43 | 0.90 |
| Andra gen. Inv. | 2.17** | 3.64*** | 3.36 | 2.76 | 2.93** | 3.82*** | 3.25* | 1.85 |
| Första gen. Inv. | 2.52** | 6.82*** | 1.20 | 3.45 | 2.09* | 2.39* | 2.35 | 2.05 |

| | **Jönköping, 2018** | | | |
|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | *** | ** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.87 | 1.71+ | 0.15 | 0.68 |
| Andra gen. Inv. | 2.34* | 1.54+ | 1.70 | 1.92 |
| Första gen. Inv. | 6.53*** | 3.22* | 2.06 | 2.22 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Som redan påpekats är det främst intresset för att gå på biliotek som påverkas av svensk/ utländsk bakgrund med signifikanta samband i samtliga fall. Alla dessa visar att intresset är högre bland ungdomar med utländsk bakgrund. Några systematiska skillnader när det gäller skillnaden mot de som har svensk bakgrund framträder knappast mellan killar och tjejer. Däremot finns vissa indikationer på att intresset skulle vara som högst bland första generationens invandrare.

När det gäller nyttjandet pekar resultaten – även om de inte är signifikanta – oftast mot att nyttjandet, d v s hur många av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka, skulle ligga något högre bland de som har utländsk bakgrund än bland de som har svensk.

## En sammanfattande bild

Ser vi till de samlade resultaten från alla de tre stadierna kan vi entydigt konstatera att det främst är svensk/utländsk bakgrund som påverkar både intresse för att gå på och nyttjande av bibliotek. Barn/ungdomar med utländsk bakgrund är i klart högre utsträckning intresserade av att gå på bibliotek än de som har svensk bakgrund. Detta gäller alltså efter kontroll för socioekonomisk bakgrund.

När det gäller nyttjandet, d v s hur många av de intresserade som besöker bibliotek minst en gång i veckan, är bilden inte lika entydig. I mellanstadiet tyder resultaten mer allmänt på att de som har utländsk bakgrund i högre utsträckning nyttjar biblioteken. På de båda högre stadierna framträder liknande tendenser men inte lika tydligt. Här skall vi dock komma ihåg att undersökningsgrupperna, som ju endast innefattar de som är intresserade, är mindre. Detta kan mycket väl innebära att skillnaderna inte slår igenom lika tydligt.

Övriga bakgrundsvariabler – familjetyp, förtroende för föräldrar samt socioekonomisk bakgrund – har genomgående en mycket liten påverkan på både intresse och nyttjande.

# Hur påverkar intresse och nyttjande hos intresserade jämställhet och jämlikt när det gäller besök på bibliotek?

Tidigare analyser av hur många av samtliga barn/ungdomar som besöker bibliotek, oberoende av om de är intresserade eller ej visar att
1. det är vanligare att tjejer deltar än att killar gör det.
2. det är vanligare att de som har lägre socioekonomisk bakgrund gör det än de som har lägre socioekonomisk bakgrund.
3. det är vanligare att barn/ungdomar med utländsk bakgrund gör det än de som har svensk bakgrund.

I dessa analyser har ingen hänsyn tagits till hur mycket av dessa skillnader som kan beror på olika intresse för att gå på bibliotek och olika nyttjandet, d v s hur många av de intresserade som besökt bibliotek, något som vi skall studera i detta avsnitt. Som bas för beräkningarna används genomsnittsvärdena (medianerna) från analyserna av de senast genomförda undersökningarna i de olika kommunerna. Låt oss börja med könsskillnaderna. I tabell 15 presenteras värden för killar - när det gäller andel som vill respektive nyttjar bibliotek - i relation till tjejernas. Detta ger ett uttryck för killars underrepresentation. För mellanstadiekillar är värdena – för vill - 33 %, för nyttjande 0 %. detta innebär att det är 33 procent lägre andel bland killarna som vill delta, men ingen skillnad mellan könen när det gäller hur många – av de som vill – som har besökt bibliotek minst en gång per vecka. Summerar vi dessa båda värden får vi en bild av den totala könsskillnaden. Då denna delas upp mellan önskan/möjlighet att delta framträder en bild av vilken betydelse dessa båda har var för sig. I tabellen presenteras resultaten uppdelat efter ålder.

**Tabell 15.** *Jämförelse mellan kön för påverkan från önskan respektive andel av intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka efter stadium.*

| Intresse/ Besök | Mellanstadiet | | Högstadiet | | Gymnasiet | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Tjejer i relation till killar (%) | Andel av total skillnad (%) | Tjejer i relation till killar (%) | Andel av total skillnad (%) | Tjejer i relation till killar (%) | Andel av total skillnad (%) |
| Intresse | -33 | -100 | -42 | -95 | -46 | -75 |
| Besökt av intresserade | 0 | 0 | -2 | -5 | -15 | -25 |
| Totalt | -33 | | -44 | | -61 | |

Resultaten visar mycket entydigt att det främst är lägre intresse bland killar för att gå på bibliotek som förklarar könsskillnaderna. För att minska könsskillnaderna måste insatser främst riktas mot att öka killarnas intresse för att gå på bibliotek. I gymnasiet kan dock även att försöka få intresserade killar att gå ha en viss, men dock begränsad, inverkan.

Frågan är då hur olikheter i önskan respektive möjligheter att delta påverkar de skillnader som – totalt sett – finns utifrån socioekonomisk bakgrund? Ser vi till deltagandet bland samtliga gäller både bland killar och tjejer att deltagandet är ojämlikt – oftast ett lägre bakgrund bland barn och ungdomar som har högre socioekonomisk bakgrund och ett högre deltagande bland de som har lägre socioekonomisk bakgrund. Hur inverkan önskan och möjlighet att besöka bibliotek på detta? I tabell 16 presenteras hur det är i grupp 2 och 4 relativt grupp 3 när det

gäller intresse respektive nyttjande[29]. Den relativa betydelsen beräknas på samma sätt som när det gällde könsskillnaderna.

**Tabell 16.** *Jämförelse mellan socioekonomiska grupper för påverkan från önskan respektive andel intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka efter kön och stadium.*

| **Stadium** | **Killar** | | | | **Tjejer** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Hög socioek. bakgrund** | | **Låg socioek. bakgrund** | | **Hög socioek. bakgrund** | | **Låg socioek. bakgrund** | |
| **Intresse/ nyttjande** | **Grupp 2/3** | **Andel av total skillnad (%)** | **Grupp 4/3** | **Andel av total skillnad (%)** | **Grupp 2/3** | **Andel av total skillnad (%)** | **Grupp 4/3** | **Andel av total skillnad (%)** |
| *Mellan* | | | | | | | | |
| Intresse | -13 | -87 | +9 | +23 | -8 | -89 | +6 | +46 |
| Besökt av intresserade | -2 | -13 | +30 | +77 | -1 | -11 | +7 | +54 |
| Totalt | -5 | | +39 | | -9 | | +13 | |
| *Hög* | | | | | | | | |
| Intresse | -9 | -180 | +63 | +94 | -18 | -113 | +22 | +48 |
| Besökt av intresserade | +4 | +80 | +4 | +6 | +2 | +13 | +24 | +52 |
| Totalt | -5 | | +67 | | -16 | | +46 | |
| *Gym* | | | | | | | | |
| Intresse | -15 | -29 | +48 | +100 | -9 | -28 | -1 | -2 |
| Besökt av intresserade | -37 | -71 | 0 | 0 | -23 | -72 | +56 | +102 |
| Totalt | -52 | | +48 | | -32 | | +55 | |

Ser vi till den övergripande bilden pekar denna mot att både intresse och nyttjande bland de intresserade påverkar ojämlikheten kopplad till socioekonomiska bakgrund när det gäller hur många (av samtliga) som besöker bibliotek. Det lägre nyttjandet bland barn och ungdomar med högre socioekonomisk bakgrund förklaras främst av lägre intresse för att besöka bibliotek bland mellan- och högstadieelever däremot främst av att det är färre av de intresserade som besöker bibliotek i gymnasiet.

Ser vi till faktumet att fler barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund besöker bibliotek är bilden mer splittrad. Bland mellanstadiekillar förklaras detta främst av att det är fler land de intresserade som besöker bibliotek, men det bland killar i de båda högre stadierna främst tycks förklaras av att intresset att besöka bibliotek är högre. Bland tjejer i gymnasiet ligger förklaringen att det är fler land de intresserade som besöker bibliotek däremot tycks intresse och nyttande bland de intresserade ha ungefär lika stor inverkan bland tjejerna på de båda övriga stadierna.

Frågan är då hur det ser ut med jämlikheten med avseende på svensk/utländsk bakgrund. Ser vi till hur många som besöker bibliotek bland samtliga elever gäller generellt att de som har utländsk bakgrund i högre utsträckning går på bibliotek.

[29] Här är det viktigt att notera att det ibland framträder både positiva och negativa skillnader. Se t ex killar i högstadiet grupp 2. Denna grupp är svagt underrepresenterad kontra grupp 3 (– 4 %) när det gäller önskan att besöka bibliotek, däremot klart överrepresenterad (+ 25 %) när det gäller nyttjande. Detta senare kompenserar alltså mycket markantför det något lägre intresset. I analyserna ingår inte de två yttergrupperna (1 och 5) eftersom dessa i flera av studierna innefattar för få individer för att ge tillförlitliga värden. Detta kan till viss underskatta ojämlikheten något.

I tabell 17 ser vi närmare på hur det ser ut när vi skiljer mellan önskan och möjligheter att delta.

**Tabell 17.** *Jämförelse mellan svensk/utländsk bakgrund för påverkan från önskan respektive andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka efter kön och stadium.*

| **Stadium** | **Killar** | | | | **Tjejer** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Andra gen. invandrare** | | **Första gen invandrare** | | **Andra gen. invandrare** | | **Första gen invandrare** | |
| **Intresse/ nyttjande** | **Andra gen div svensk Bakgr.** | **Andel av total skillnad (%)** | **Första gen div svensk Bakgr.** | **Andel av total skillnad (%)** | **Andra gen div svensk Bakgr.** | **Andel av total skillnad (%)** | **Första gen div vensk Bakgr.** | **Andel av total skillnad (%)** |
| *Mellan* | | | | | | | | |
| Intresse | +68 | +57 | +72 | +44 | +29 | +30 | +29 | +25 |
| Besökt av intresserade | +52 | +43 | +90 | +56 | +68 | +70 | +85 | +75 |
| Totalt | +120 | | +162 | | +97 | | +114 | |
| *Hög* | | | | | | | | |
| Intresse | +113 | +89 | +125 | +60 | +55 | +63 | +80 | +47 |
| Besökt av intresserade | +144 | +11 | +82 | +40 | +32 | +37 | +91 | +53 |
| Totalt | +127 | | +207 | | +87 | | +171 | |
| *Gym* | | | | | | | | |
| Intresse | +96 | +54 | +146 | +57 | +68 | +44 | +124 | +56 |
| Besökt av intresserade | +83 | +46 | +111 | +43 | +85 | +56 | +78 | +44 |
| Totalt | +179 | | +257 | | +153 | | +222 | |

Förklaringen till att barn och ungdomar med utländsk bakgrund skiljer sig i många avseenden mellan andra och första generationens invandrare. Om vi börjar med att se till andra generationens invandrare tycks det högre intresset för att besöka bibliotek vara den främsta orsaken på högstadiet, både bland pojkar och flickor. I motsats tycks ett högre nyttjande bland de intresserade vara den främsta förklaringen bland mellanstadietjejer. I de övriga fallen inverkar högre intresse och högre nyttjande bland de intresserade i ungefär lika stor utsträckning varför andra generationens invandrare besöker bibliotek i större utsträckning.

Ser vi till första generationens invandrare tycks faktumet att de besöker bibliotek mer i ungefär samma utsträckning kunna återföras till större intresse för att besöka bibliotek och högre nyttjande hos de intresserade. I viss utsträckning skiljer dock mellanstadietjejerna ut sig. Här tycks det vara så att högre nyttjande hos de intresserade främst förklara att dessa oftare besöker bibliotek.

# Sammanfattning

Syftet med den här rapporten är att få en fördjupad bild av orsakerna till den bristande jämställdhet och jämlikhet som finns när det gäller besök på bibliotek. Det finns stora åldersskillnader, mellanstadiebarn besöker bibliotek i mycket större utsträckning än högstadie- och gymnasieelever. Det är väl kända fakta att tjejer i högre utsträckning besöker bibliotek liksom barn/ungdomar med utländsk bakgrund. Det finns också tecken på att de som har lägre socioekonomisk bakgrund oftare gör det. Bakom dessa olikheter kan finnas två olika orsaker – intresse för att besöka bibliotek respektive nyttjande bland de som är intresserade. Dessa båda perspektiv ger olika utgångspunkter för politiska insatser för att förbättra jämställdhet och jämlikhet.

Det är viktigt att ha i åtanke att det bakom bägge dessa perspektiv kan dölja sig såväl privata som strukturella orsaker. Ser vi till intresse är det lätt att tänka sig att privata orsaker spelar en viktig roll men vi skall inte glömma bort att bakom dessa kan dölja sig en rad strukturella faktorer. Familj och familjesituation liksom socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund torde påverka ställningstagandet. Olika bostadsområden ger olika förutsättning för att besöka bibliotek. Om förutsättningarna är små eller mindre kan detta betyda att ”man inte uttrycker intresse”. Dominerande könsroller torde ha en klar inverkan på om man uppger att man är intresserad eller ej.

När det gäller deltagande bland de intresserade är det lätt att tänka sig att strukturella faktorer spelar en centralare roll. Det kan handla om utbud/tillgänglighet. Samtidigt är det viktigt att notera att även privata faktorer kan spela en betydelsefull roll. Nyligen publicerades en rapport som – även om den inte specifikt tar upp bibliotek– är intressant. I denna presenteras ett antal resultat som är centrala för analyser av intresset för och nyttjande/deltagande bland intresserade för ett antal offentliga fritidsaktiviteter. Materialet till rapporten har hämtats från en studie som i samarbete med *Ung livsstil* genomförts på mellan- och högstadiet samt gymnasiet i Stockholm år 2015. Det första som konstateras i rapporten är att det finns mycket tydliga könsskillnader när det gäller önskan att delta i olika aktiviteter. De största skillnaderna – relativt sett – gäller aktiviteter som tjejer är mer intresserade av. Många av dessa handlar om kultur – besök på bibliotek finns också med bland dessa – men även vissa fysiska aktiviteter. I rapporten konstateras också att bredden i fritidsintressen – antalet aktiviteter man vill utöva minst en gång per vecka – ligger mycket högt. Bland killar ligger genomsnittet kring nio stycken, bland tjejer kring elva stycken oberoende av ålder. Utifrån rent praktiska skäl torde det knappast vara möjligt att barn/ungdomar skulle kunna hinna med så många aktiviteter, vilket automatiskt leder till att ”för höga ambitioner, önskningar” blir en central faktor när det gäller bedömningen av begränsningar i deltagande i enskilda aktiviteter.

I en ännu ej publicerad rapport har vi studerat såväl önskan som nyttjande/deltagande hos de intresserade för olika fritidsaktiviteter. Materialet har hämtats från en undersökning som i samarbete med *Ung livsstil* genomförts i Malmö högstadium 2015. Även i detta fall är bredden i intressen mycket hög – i genomsnitt elva aktiviteter bland killar och nästan tretton bland tjejer[30]. En analys av det genomsnittliga totala nyttjandet av de fritidsaktiviteter ungdomarna är intresserade av visar att bredden i intressen – d v s ambitionerna – har en stark negativ inverkan. Större bredd leder till att det genomsnittliga nyttjandet blir lägre. För höga ambitioner kan alltså vara en förklaring till att intresserade ungdomar inte deltar i eller ägnar sig åt aktiviteter som de säger att de är intresserade av. Samtidigt är det viktigt att observera att socioekonomisk

[30] Att genomsnitten skiljer sig kan till viss del bero på att antalet aktiviteter som ingår i frågan skiljer sig.

bakgrund och till viss del även kön och svensk/utländsk bakgrund också har en direkt inverkan fristående från intressebredden. Även om höga ambitioner får en negativ inverkan på deltagandet bland de intresserade inverkar även ungdomarnas sociala bakgrund. I det senare fallet torde detta kunna kopplas till olika former av strukturella hinder.

En fördjupad analys av de två perspektiven – intresse kontra deltagande bland de intresserade och hur dessa kopplas till barnens/ungdomarnas sociala bakgrund bör kunna ge ett bättre underlag för att utforma politiska insatser för att förbättra jämställdhet och jämlikhet.

Utgångspunkten för analyserna är två frågor. Den ena är en fråga kring hur många gånger barn/ungdomar vill ägna sig åt/delta i en rad offentliga fritidsaktiviteter. Som bas för analyserna används här hur många som uppger att de vill besöka bibliotek minst en gång i veckan. Den andra frågan gäller hur många gånger man besökt bibliotek (i mellanstadiet under senaste veckan, i högstadiet och gymnasiet under de senaste fyra veckorna). Materialet till studierna har hämtats från undersökningar som genomförts inom projektet *Ung livsstil* i samarbete med berörda kommuner från 2004 och framåt. Alla dessa utgör slumpmässiga urval av samtliga elever i kommunen, såväl de som går i kommunala som fristående skolor[31]. Eleverna har under skoltid fått fylla i enkäter med i huvudsak fasta svarsalternativ. I de fall det funnits öppna svarsalternativ har dessa ofta kodats. Sammanlagt har cirka 65 000 elever besvarat enkäterna. Svarsfrekvensen överstiger i samtliga fall 70 % och är i det samlade materialet 80 %. I de flesta fall är svarsfrekvensen högst i mellanstadiet och lägst i gymnasiet.

Om vi börjar med att se till hur stort intresset är för att besöka bibliotek kan vi notera att detta kommer på en tredje- till fjärdeplats – tillsammans med fritidsgård – om vi jämför de fem fritidsaktiviteter som får huvuddelen av det offentliga stödet till barns/ungdomars fritid. Genomgående är intresset högst för deltagande i idrottsförening – i mellanstadiet är 70 % eller fler intresserade, i högstadiet ungefär 60 % och i gymnasiet ungefär hälften. Något efter detta – på en klar andraplats – kommer intresse för att besöka simhall. Lägst är intresset – klart lägre än för fritidsgård och bibliotek – för att delta i kulturskolan.

Intresset för att besöka bibliotek skiljer sig markant mellan kön och olika åldersgrupper. Oberoende av ålder är fler bland tjejer som är intresserade av att besöka bibliotek. Bland killar uppger knappt 40 % av mellanstadieeleverna att de vill gå på bibliotek minst en gång i veckan, i högstadiet och gymnasiet har detta minskat till endast en femtedel. Mot detta skall ställas att nästan 60 % av mellanstadietjejerna anger att de vill besöka bibliotek så ofta. I högstadiet har denna andel sjunkit till ungefär en tredjedel men ökar sedan till ungefär 40 % i gymnasiet. En fördjupad analys av sambandet med andra bakgrundsfaktorer visar att svensk/utländsk bakgrund har en central inverkan. Barn/ungdomar med utländsk bakgrund är i klart högre utsträckning intresserade av att besöka bibliotek. Vid sidan av detta har socioekonomisk bakgrund en svag påverkan bland killar. I de fall denna speciellt påverkar handlar det om att fler av killarna med lägre socioekonomisk bakgrund är intresserade av att besöka bibliotek. Även familjesituationen tycks ha en ganska begränsad inverkan, bland högstadietjejer tycks dock gälla att de som angett att de har förtroende för föräldrar är mer intresserade av att besöka bibliotek än de som inte angett att de har sådant förtroende.

Även då vi ser till nyttjandet – andelen av de intresserade som besökt minst en gång i veckan – kommer bibliotek – tillsammans med fritidsgård – på en tredje- till fjärdeplats. Högst kommer även i detta fall idrottsförening – i mellanstadiet deltar mer än 75 % av de intresserade, i

[31] I några fall har totalundersökningar gjorts. i de presenterade undersökningarna ingår inte särskoleelever. Deras situation har däremot studerats i vissa speciella studier.

högstadiet 60- 75 % och i gymnasiet ungefär hälften eller något fler. I detta fall kommer kulturskolan på en andra plats och simhall sist. Skillnaden mellan killar och tjejer är relativt små när det gäller nyttjandet. Grovt sett är det ungefär lika många av intresserade killar och tjejer som besökt bibliotek minst en gång per vecka. Däremot finns här tydliga åldersskillnader. I mellanstadiet är det något mer än 40 % av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång per vecka, i högstadiet gäller detta endast 7-8 procent varefter det ökar till 12-14 procent i gymnasiet[32]. Ser vi till samband med övriga variabler är dessa genomgående svagare när det gäller nyttandet bland de intresserade än för intresse. Familjesituationen har mycket svag inverkan, något som även gäller för socioekonomisk bakgrund medan svensk/utländsk bakgrund har en viss inverkan främst i mellanstadiet, speciellt bland killar. Av de intresserade är det fler bland de som har utländsk bakgrund än de som har svensk bakgrund som besökt bibliotek. I en nyligen presenterad rapport kunde konstateras att det vara vanligare att barn/ungdomar med utländsk bakgrund läste böcker än de som har svensk bakgrund[33], något som kan stämma med de här redovisade resultaten.

Om vi rent allmänt ser till resultaten måste vi konstatera att det finns en stor potential för att öka andelen som besöker andelen besökare på bibliotek även om vi koncentrerar oss till de som är intresserade. Främst gäller detta i högstatadiet och gymnasiet, men potentialen är även betydande i mellanstadiet. Frågan är då vad som gör att så få av de intresserade besöker bibliotek?

Vad är det då som främst påverkar om barn/ungdomar besöker bibliotek – olikheteter i intresse eller olikheter när det gäller nyttjande bland de intresserade? Ser vi till könsskillnaderna ligger bakom dessa främst faktumet att färre killar är intresserade av att gå på bibliotek. Olikheter när det gäller nyttjandet bland de intresserade spelar en mer marginell roll. När det gäller skillnaden mellan de som har utländsk och de som har svensk bakgrund är bilden mer komplex. I de flesta fall kan faktumet att fler bland barn/ungdomar med utländsk bakgrund återföras både till ett högre intresse och ett högre nyttjande av bibliotek. Ofta har dessa ungefär lika stor påverkan, ibland påverkar intresse mest och ibland påverkar nyttjande mest.

I några undersökningar som genomförts inom *Ung livsstil* i högstadiet och gymnasiet har de som inte besökt bibliotek någon gång under de senaste fyra veckorna fått besvara en fråga med angivna alternativ kring varför de inte besökt bibliotek[34]. Högst upp bland de skäl som ungdomarna anger kommer att man har annat att göra. Hälften eller något fler tar upp detta. Detta kan kopplas till det låga nyttjandet bland de intresserade. Bibliotek konkurrerar med en rad andra fritidsaktiviteter. Andra saker blir viktigare att göra och ungdomarna hinner inte med att besöka bibliotek. Kring hälften eller fler anger att de inte är intresserade eller att det inte är roligt att gå på bibliotek. Detta stämmer väl med att intresset är begränsat. Om vi ser närmare till skäl som mer direkt kan kopplas till bibliotekens utformning och det som görs på biblioteken kommer skälet att det inte finns några aktiviteter som intresserar högst upp. Ungefär 40 procent, något färre bland gymnasietjejer anger att det är ett skäl för att inte gå på bibliotek. Ungefär en fjärdedel av högstadieeleverna och 15 procent av gymnasieeleverna uppger som skäl att lokalerna är trista och att man inte får sitta och prata med kompisar. Detta tas oftare upp av tjejer än av killar. Notabelt är att det är färre bland ungdomar med utländsk än bland de som

[32] Om vi på de båda högre stadierna sänker kravet på nyttjande till minst en gång under de senaste fyra veckorna blir bilden mer positiv. Cirka 60 procent av de intresserade har besöker bibliotek minst en gång under de senaste fyra veckorna – något högre bland gymnasietjejer

[33] **Elofsson, S. (2019).** Bokläsning hos barn och ungdomar. Hur ofta och vad?

[34] Studierna har genomförts i Haninge 2012, Huddinge 2009, Lidingö 2011, Täby 2013 samt i högstadiet i Kalmar 2013.

har svensk bakgrund som anger detta skäl. Ungefär femton procent i högstadiet och cirka 10 procent i gymnasiet uppger att det är för långt till biblioteket. Detta är vanligare bland killar än bland tjejer. En begränsad andel – tio procent eller färre – tar upp att personalen inte förstår sig på ungdomar, att öppettider inte passar samt att det finns för få platser för att studera. Här finns alltså vissa saker som eventuellt skulle kunna förändras inom biblioteken men vi skall inte bortse från att intresse och inte minst konkurrens med andra fritidsaktiviteter i stor utsträckning påverkar hur många barn/ungdomar som besöker bibliotek.

Vad kan man då göra för att få fler att besöka bibliotek. Oberoende av om vi ser till hur många som är intresserade eller hur många av de intresserade som besöker bibliotek konkurrerar bibliotek med en rad andra fritidsaktiviteter. Med tanke på det låga nyttjandet i högstadiet och gymnasiet är det antagligen inte speciellt effektivt att söka få fler intresserade. Då verkar det mer effektivt att söka fånga upp de som redan är intresserade, här finns ju en stor potential. Problemet är dock att man konkurrerar med en rad andra fritidsaktiviteter som barnen, ungdomarna också vill ägna sig åt. I aktiviteter som har ett högre nyttjande – t ex idrottsförening och kulturskola – är deltagandet mer styrt och reglerat. När barnen/ungdomarna väljer vad de kan hinna med kommer inte bara bibliotek utan även andra fritidsaktiviteter där deltagandet är mer öppet och oreglerat på efterkälken. När man inte hinner är det lätt att dessa hoppas över. Kanske skall vi acceptera situationen och se bibliotekens öppna, fria verksamhet som en stor fördel. Som plus kan vi också se faktumet att detta är en verksamhet som fångar upp fler bland de som har utländsk bakgrund, kanske på grund av att färre bland dessa ägnar sig åt styrda reglerade fritidsaktiviteter. Men även om detta är skälet får det väl ses som mycket positivt att fler av dessa besöker bibliotek.

# Referenser


**Blomdahl U, Elofsson S. (2007).** *Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?* Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

**Blomdahl U, Elofsson S. (2017).** *Jämställd och jämlik! – en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete, Stockholm stad: Idrottsförvaltningen.

**Currie C, Malcho M, Boyeee W, holstein B, Torsheim T, Richter M. (208).** *Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale.* Social Science & Medicine 66 (2008): 1429-1436.

**Elofsson, S. (2019).** *Bokläsning hos barn och ungdomar. Hur ofta och vad?* https://www.unglivsstil.org/wp-content/uploads/2019/04/Bokl%C3%A4sning-hos-barn-och-ungdomar.pdf

**Elofsson S, Blomdahl U. (2011).** *Hälsa och livskvalitet hos ungdomar i särskolan.* Ung livsstil, rapport nr 12. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete, Stockholm stad: Idrottsförvaltningen, forskningsenheten.

**Elofsson, S, Blomdahl U, Lengheden L, Åkesson M. (2014).** *Ungas livsstil i låg- och högstatus områden. En studie i åldersgruppen 13-16 år*. Ung livsstil nr 16. Idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

**Elofsson, S. Åkesson M. (2019).** *Vilka organiserade fritidsaktiviteter vill barn/ungdomar utöva på sin fritid? – en analys av samband med kön, ålder och social bakgrund i övrigt. En studie av Stockholm i mellan-, högstadiet och gymnasiet.* Ung livsstil nr 26. Idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet. https://www.unglivsstil.org/wp-content/uploads/2019/04/Vilka-organiserade-fritidsaktiviteter-vill-barn-och-ungdomar-ut%C3%B6va-p%C3%A5-sin-fritid.pdf

**Elofsson, S, Blomdahl U, Lengheden L, Bergmark K, Åkesson M**. *Hur många vill delta i idrottsförening och hur många av dessa deltar?* Ung livsstil. Idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

**Larsson, B. (2008).** *Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer*. Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet.

**Lundahl, Agneta. (1971).** *Fritid och rekreation*, utkast till kapitel 11 i betänkande om svenska folkets levnadsförhållanden [att avgivas av Låginkomstutredningen].

**Nilsson P, (1998)** *Fritid i skilda världar*. Ungdomsstyrelsen.

**Statistiska centralbyrån. (2005).** -*Barns villkor*. ISBN: 91-618-1290-0

**Statistiska centralbyrån. (2009).** *Barns fritid.* Statistiska centralbyrån (SCB, Stockholm; Örebro)..http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0106_2006I07_BR_LE116BR0901.pd

**Svensk Biblioteksförening. /2012).** *Fakta om bibliotek.*. www. biblioteksforeningen.org.

**Trygged S, Elofsson S. (2018)**. *Skolerfarenheter och självskattad hälsa bland elever i särskolan.* Högskolan i Gävle. FoU-rapport nr 48.

**Tåhlin, M. (1985).** *Fritiden i välfärden. Svenska folkets fritids- och kulturvanor*. Stockholm: RSFH:s förlag.

**Tåhlin, M. (1987)** *Arbetets värde och kostnader*, Stockholm: Institutet för social forskning. Almqvist & Wiksell International.

**Weber, M. (1983).** *Ekonomi och samhälle. Förståelsesociologins grund.* Argos.

# Bilaga

**Tabell B.1a**. ***Samtliga elever.*** *Besökt bibliotek minst en gång/vecka. Andel (%) samt $\chi^2$-test av könsskillnader efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| Kommun | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | K | Tj | Sign. nivå | K | Tj | Sign. nivå | K | Tj | Sign. nivå |
| Eskilstuna, 2019 | | | | 3 | 5 | ** | | | |
| Haninge, 2012/16 (#) | 41 | 33 | * | 22 | 19 | | 10 | 5 | * |
| Helsingborg, 2018 | 23 | 28 | + | 5 | 8 | + | 4 | 4 | |
| Huddinge, 2016 | 27 | 25 | | 3 | 7 | *** | 5 | 14 | *** |
| Jönköping, 2018 | 16 | 20 | (+) | 3 | 5 | ** | 6 | 14 | *** |
| Stockholm, 2014 | 22 | 25 | | 5 | 9 | *** | 5 | 8 | *** |
| Malmö, 2015 | | | | 11 | 19 | *** | | | |
| Malmö, 2019 | 30 | 37 | | 8 | 14 | | | | |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # För mellanstadiet 2012, övriga 2016.

**Tabell B.1b**. ***Samtliga elever.*** *Besökt bibliotek minst en gång på fyra veckor. Andel (%) samt $\chi^2$-test av könsskillnader efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| Kommun | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | K | Tj | Sign. nivå | K | Tj | Sign. nivå |
| Eskilstuna, 2019 | 16 | 24 | *** | | | |
| Haninge, 2012/16 (#) | 24 | 31 | | 21 | 24 | |
| Helsingborg, 2018 | 24 | 35 | ** | 37 | 53 | * |
| Huddinge, 2016 | 15 | 27 | | 18 | 35 | *** |
| Jönköping, 2018 | 18 | 30 | ** | 18 | 35 | *** |
| Stockholm, 2014 | 21 | 32 | *** | 20 | 40 | *** |
| Malmö, 2015 | 34 | 47 | *** | | | |
| Malmö, 2019 | 30 | 42 | *** | | | |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # För mellanstadiet 2012, övriga 2016.

**Tabell B.2a. *Samtliga elever.*** *Andel (%) som besökt bibliotek minst en/gång per vecka efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Socioekonomisk bakgrund 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | Sign. nivå |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| *Mellanstadiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | K | 18 | 13 | 17 | 28 | | * |
| | Tj | 27 | 30 | 35 | 34 | | |
| Helsingborg, 2018 | K | 15 | | 24 | 27 | 37 | ** |
| | Tj | 26 | | 26 | 33 | 37 | |
| Huddinge, 2014 | K | 17 | 22 | 28 | 44 | | ** |
| | Tj | 16 | 21 | 26 | 43 | | + |
| Jönköping, 2018 | K | 16 | 15 | 17 | 14 | | |
| | Tj | 21 | 19 | 20 | 22 | | |
| Malmö, 2015 | K | 11 | 28 | 27 | 34 | 33 | ** |
| | Tj | 38 | 35 | 36 | 38 | 51 | * |
| Stockholm, 2013 | K | 11 | 17 | 25 | 24 | 25 | ** |
| | Tj | 17 | 20 | 29 | 28 | 29 | *** |
| *Högstadiet* | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 5 | 1 | 3 | 4 | 8 | ** |
| | Tj | 0 | 1 | 5 | 11 | 17 | *** |
| Haninge, 2016 | K | 0 | 7 | 3 | 5 | | |
| | Tj | 0 | 4 | 6 | 16 | | + |
| Helsingborg, 2018 | K | 3 | | 5 | 5 | 15 | + |
| | Tj | 4 | | 5 | 14 | 32 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 1 | 2 | 5 | 2 | 5 | |
| | Tj | 2 | 5 | 5 | 17 | 28 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 0 | 4 | 0 | 7 | | + |
| | Tj | 0 | 4 | 7 | 10 | | + |
| Malmö, 2015 | K | 15 | 10 | 9 | 12 | 15 | |
| | Tj | 23 | 19 | 18 | 18 | 22 | |
| Malmö, 2019 | K | 4 | 5 | 8 | 10 | 12 | ** |
| | Tj | 6 | 12 | 13 | 15 | 20 | * |
| Stockholm, 2013 | K | 7 | 5 | 4 | 5 | 6 | |
| | Tj | 0 | 6 | 12 | 13 | 10 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 0 | 4 | 6 | 9 | | * |
| | Tj | 0 | 5 | 10 | 13 | | + |
| Helsingborg, 2018 | K | 8 | | 9 | 6 | 4 | |
| | Tj | 11 | | 12 | 20 | 10 | |
| Huddinge, 2014 | K | 2 | 3 | 5 | 6 | 12 | * |
| | Tj | 16 | 10 | 16 | 18 | 12 | (+) |
| Jönköping, 2018 | K | 0 | 7 | 4 | 12 | | (**) |
| | Tj | 12 | 15 | 14 | 13 | | |
| Stockholm, 2013 | K | 4 | 2 | 9 | 8 | 14 | * |
| | Tj | 5 | 8 | 12 | 17 | 22 | * |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

**Tabell B.2b. *Samtliga elever.*** *Andel (%) som besökt bibliotek minst en gång senaste fyra veckorna efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Socioekonomisk bakgrund | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | **1** | **2** | **3** | **4** | **5** | **Sign. nivå** |
| *Högstadiet* | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 7 | 12 | 13 | 22 | 36 | ** |
| | Tj | 21 | 18 | 22 | 39 | 40 | *** |
| Haninge, 2016 | K | 29 | 26 | 22 | 13 | | |
| | Tj | 24 | 26 | 33 | 50 | | + |
| Helsingborg, 2018 | K | 23 | | 20 | 32 | 52 | + |
| | Tj | 29 | | 29 | 49 | 58 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 9 | 14 | 16 | 23 | 26 | |
| | Tj | 22 | 20 | 28 | 45 | 55 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 13 | 15 | 18 | 41 | | + |
| | Tj | 15 | 28 | 31 | 40 | | + |
| Malmö, 2015 | K | 39 | 33 | 32 | 40 | 35 | |
| | Tj | 39 | 47 | 47 | 50 | 48 | |
| Malmö, 2019 | K | 13 | 29 | 28 | 34 | 39 | ** |
| | Tj | 50 | 36 | 40 | 47 | 52 | * |
| Stockholm, 2013 | K | 20 | 18 | 20 | 27 | 23 | |
| | Tj | 15 | 27 | 33 | 37 | 47 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 23 | 15 | 20 | 30 | | * |
| | Tj | 11 | 22 | 26 | 23 | | + |
| Helsingborg, 2018 | K | 36 | | 35 | 40 | 56 | |
| | Tj | 49 | | 55 | 51 | 47 | |
| Huddinge, 2014 | K | 11 | 15 | 18 | 27 | 27 | * |
| | Tj | 39 | 26 | 36 | 43 | 57 | (+) |
| Jönköping, 2018 | K | 17 | 21 | 14 | 30 | | (**) |
| | Tj | 40 | 34 | 36 | 31 | | |
| Stockholm, 2013 | K | 15 | 15 | 20 | 35 | 29 | * |
| | Tj | 29 | 40 | 42 | 47 | 41 | * |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

**Tabell B.3a. *Samtliga elever.*** *Andel (%) som besökt bibliotek minst en gång/vecka efter kön, svensk/utländsk och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Svensk/utländsk bakgrund | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Svensk | Svag utländsk | Andra gen. Inv. | Första gen. Inv. | Sign. nivå |
| *Mellanstadiet* | | | | | | |
| Haninge, 2012 | K | 9 | 26 | 33 | 41 | *** |
| | Tj | 25 | 28 | 53 | 50 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 15 | 18 | 39 | 42 | *** |
| | Tj | 23 | 26 | 39 | 42 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 14 | 31 | 48 | 52 | *** |
| | Tj | 16 | 28 | 41 | 41 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 15 | 15 | 15 | 38 | |
| | Tj | 15 | 28 | 30 | 56 | *** |
| Malmö, 2019 | K | 22 | 25 | 37 | 41 | *** |
| | Tj | 27 | 34 | 40 | 57 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 12 | 21 | 34 | 43 | *** |
| | Tj | 17 | 26 | 36 | 47 | *** |
| *Högstadiet* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 1 | 0 | 5 | 6 | *** |
| | Tj | 1 | 4 | 7 | 15 | *** |
| Haninge, 2016 | K | 3 | 9 | 2 | 10 | ** |
| | Tj | 5 | 3 | 11 | 8 | |
| Helsingborg, 2018 | K | 2 | 5 | 8 | 13 | *** |
| | Tj | 3 | 5 | 18 | 23 | *** |
| Huddinge, 2016 | K | 1 | 1 | 7 | 11 | *** |
| | Tj | 3 | 8 | 12 | 12 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 2 | 4 | 6 | 11 | *** |
| | Tj | 3 | 10 | 10 | 14 | *** |
| Malmö, 2015 | K | 8 | 6 | 12 | 17 | ** |
| | Tj | 13 | 16 | 22 | 25 | *** |
| Malmö, 2019 | K | 5 | 7 | 8 | 16 | ** |
| | Tj | 10 | 9 | 17 | 22 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 5 | 4 | 6 | 4 | (**) |
| | Tj | 6 | 10 | 11 | 16 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 4 | 4 | 8 | 10 | *** |
| | Tj | 4 | 5 | 15 | 24 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 5 | 13 | 17 | 9 | *** |
| | Tj | 9 | 11 | 25 | 22 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 2 | 3 | 8 | 14 | *** |
| | Tj | 6 | 12 | 20 | 26 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 3 | 7 | 9 | 21 | *** |
| | Tj | 13 | 13 | 17 | 20 | * |
| Stockholm, 2013 | K | 4 | 8 | 16 | 8 | ** |
| | Tj | 6 | 13 | 18 | 21 | *** |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

**Tabell B.3b. *Samtliga elever.*** *Andel (%) som besökt bibliotek minst en gång senaste fyra veckorna efter kön, svensk/utländsk och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Svensk/utländsk bakgrund | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Svensk | Svag utländsk | Andra gen. Inv. | Första gen. Inv. | Sign. nivå |
| *Högstadiet* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 9 | 12 | 15 | 31 | *** |
| | Tj | 15 | 18 | 27 | 49 | *** |
| Haninge, 2016 | K | 15 | 32 | 39 | 43 | ** |
| | Tj | 23 | 38 | 42 | 42 | |
| Helsingborg, 2018 | K | 16 | 25 | 31 | 46 | *** |
| | Tj | 30 | 30 | 43 | 56 | *** |
| Huddinge, 2016 | K | 7 | 18 | 31 | 31 | *** |
| | Tj | 17 | 31 | 45 | 39 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 13 | 28 | 28 | 39 | *** |
| | Tj | 24 | 25 | 38 | 66 | *** |
| Malmö, 2015 | K | 29 | 27 | 41 | 42 | ** |
| | Tj | 39 | 47 | 52 | 57 | *** |
| Malmö, 2019 | K | 22 | 27 | 32 | 44 | ** |
| | Tj | 39 | 33 | 44 | 53 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 17 | 15 | 30 | 24 | (**) |
| | Tj | 24 | 30 | 41 | 49 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 14 | 22 | 33 | 38 | *** |
| | Tj | 19 | 32 | 31 | 41 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 32 | 42 | 45 | 50 | *** |
| | Tj | 48 | 47 | 74 | 69 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 11 | 10 | 32 | 36 | *** |
| | Tj | 17 | 39 | 45 | 61 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 15 | 28 | 24 | 44 | *** |
| | Tj | 32 | 36 | 47 | 46 | * |
| Stockholm, 2013 | K | 16 | 24 | 28 | 25 | ** |
| | Tj | 35 | 46 | 47 | 51 | *** |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

**Tabell 4**. *Vill gå på bibliotek. Andel (%) samt $\chi^2$-test av könsskillnader efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/Tj** | **K** | **Tj** | **K/Tj** |
| Eskilstuna, 2019 | | | | 20,4 | 33,8 | 0,60 | | | |
| Falkenberg, 2015 | | | | | | | 20,4 | 36,1 | 0,57 |
| Haninge, 2004 | 45,2 | 55,7 | 0,81 | 30,1 | 44,8 | 0,67 | 19,2 | 32,9 | 0,58 |
| Haninge, 2008 | 34,9 | 58,8 | 0,59 | 18,5 | 39,3 | 0,47 | 21,6 | 34,7 | 0,62 |
| Haninge, 2012 | 28,6 | 58,0 | 0,49 | 20,1 | 32,4 | 0,62 | 16,9 | 30,0 | 0,56 |
| Haninge, 2016 | | | | 19,9 | 34,4 | 0,58 | 17,7 | 31,2 | 0,57 |
| Helsingborg, 2015 | 46,3 | 63,9 | 0,72 | 25,3 | 46,4 | 0,55 | 16,0 | 32,2 | 0,50 |
| Helsingborg, 2018 | 38,2 | 55,4 | 0,69 | 78,9 | 83,5 | 0,94 | 37,4 | 53,4 | 0,70 |
| Huddinge, 2009 | 38,8 | 59,4 | 0,65 | 18,1 | 41,9 | 0,43 | 18,5 | 39,8 | 0,46 |
| Huddinge, 2016 | 40,9 | 54,4 | 0,75 | 20,0 | 37,3 | 0,54 | 21,6 | 39,6 | 0,55 |
| Jönköping, 2009 | 40,3 | 62,1 | 0,65 | 19,2 | 29,4 | 0,65 | 12,3 | 23,3 | 0,53 |
| Jönköping, 2012 | 34,4 | 51,9 | 0,66 | 14,6 | 20,1 | 0,73 | 11,8 | 21,9 | 0,54 |
| Jönköping, 2015 | 36,7 | 54,0 | 0,68 | 16,1 | 32,6 | 0,49 | 15,0 | 34,5 | 0,43 |
| Jönköping, 2018 | 37,7 | 56,0 | 0,67 | 17,3 | 31,4 | 0,55 | 21,8 | 40,5 | 0,54 |
| Kalmar, 2013 | | | | 22,3 | 33,5 | 0,67 | | | |
| Lidingö, 2003 | 53,0 | 74,1 | 0,72 | | | | | | |
| Lidingö, 2007 | | | | 9,2 | 21,0 | 0,44 | 16,8 | 30,3 | 0,55 |
| Lidingö, 2011 | | | | 13,3 | 40,3 | 0,33 | 26,2 | 43,9 | 0,60 |
| Lidingö, 2015 | | | | 16,7 | 32,7 | 0,51 | 16,6 | 41,3 | 0,40 |
| Linköping, 2010 | 50,6 | 65,0 | 0,78 | 31,0 | 51,9 | 0,60 | 25,9 | 54,0 | 0,48 |
| Linköping, 2013 | 52,5 | 65,8 | 0,80 | 28,5 | 45,2 | 0,63 | 29,8 | 48,0 | 0,62 |
| Malmö, 2015 | | | | 41,6 | 58,3 | 0,71 | | | |
| Malmö, 2019 | 42,6 | 63,6 | 0,70 | 29,3 | 51,4 | 0,57 | | | |
| Norrköping, 2008 | 34,7 | 48,2 | 0,72 | | | | | | |
| Stockholm, 2004 | | | | 28,5 | 39,4 | 0,72 | 24,1 | 32,9 | 0,73 |
| Stockholm, 2013 | | | | 25,3 | 44,6 | 0,57 | 25,8 | 45,6 | 0,57 |
| Täby, 2013 | 45,2 | 55,7 | 0,81 | 17,2 | 33,6 | 0,51 | 16,3 | 35,1 | 0,46 |
| Täby, 2018 | 34,9 | 58,8 | 0,59 | 22,2 | 33,0 | 0,67 | 23,9 | 40,6 | 0,59 |
| Vallentuna, 2015 | | | | 10,7 | 32,3 | 0,33 | 10,2 | 30,2 | 0,34 |
| Värmdö, 2015 | | | | 14,3 | 30,9 | 0,46 | | | |
| Sävsjö, 2018 | 40,3 | 61,0 | 0,66 | 22,2 | 36,2 | 0,61 | | | |
| *Median* | *38,8* | *58,8* | *0,68* | *19,95* | *35,3* | *0,57* | *18,9* | *34,9* | *0,55* |
| *Minimum* | *28,6* | *48,2* | *0,49* | *9,2* | *20,1* | *0,33* | *10,2* | *21,9* | *0,34* |
| *Maximum* | *53,0* | *74,1* | *0,81* | *78,9* | *83,5* | *0,94* | *37,4* | *54,0* | *0,73* |

**Tabell 5.** *Andel (%) som vill besöka bibliotek minst en/gång per vecka efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Socioekonomisk bakgrund 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | Sign. nivå |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| *Mellanstadiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | K | 15,2 | 21,1 | 27,7 | 56,9 | | *** |
| | Tj | 42,3 | 53,0 | 60,3 | 75,0 | | * |
| Helsingborg, 2018 | K | | 31,5 | 39,2 | 42,6 | 42,1 | * |
| | Tj | | 47,6 | 57,9 | 57,7 | 48,1 | (+) |
| Huddinge, 2014 | K | 25,7 | 36,9 | 46,1 | 48,1 | | ** |
| | Tj | 51,6 | 53,3 | 52,1 | 70,0 | | * |
| Jönköping, 2018 | K | 35,5 | 39,2 | 36,5 | 68,9 | | |
| | Tj | 62,5 | 56,0 | 59,8 | 41,7 | | |
| Malmö, 2019 | K | 12,0 | 30.0 | 29,2 | 29,4 | 33,3 | |
| | Tj | 50,0 | 51,5 | 48,58 | 54,6 | 57,3 | |
| Stockholm, 2013 | K | 32,4 | 50,6 | 54,3 | 49,6 | 80,0 | ** |
| | Tj | 61,5 | 60,7 | 67,3 | 74,5 | 74,4 | ** |
| *Högstadiet* | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 16,7 | 13,4 | 21,4 | 24,0 | 35,1 | ** |
| | Tj | 24,1 | 26,5 | 34,2 | 44,0 | 45,7 | *** |
| Haninge, 2016 | K | 0,0 | 16,8 | 20,9 | 35,4 | | ** |
| | Tj | 37,9 | 27,3 | 35,5 | 45,0 | | + |
| Helsingborg, 2018 | K | | 15,2 | 17,8 | 25,4 | 34,4 | ** |
| | Tj | | 26,2 | 30,2 | 37,9 | 46,3 | ** |
| Huddinge, 2014 | K | 14,8 | 18,3 | 21,2 | 34,6 | 15,8 | * |
| | Tj | 34,4 | 30,0 | 39,0 | 47,5 | 69,0 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 9,6 | 19,0 | 13,4 | 33,3 | | + |
| | Tj | 12,2 | 29,8 | 33,6 | 39,2 | | * |
| Malmö, 2015 | K | 43,3 | 36,7 | 39,1 | 48,1 | 52,9 | * |
| | Tj | 58,3 | 54,3 | 55,7 | 63,1 | 68,7 | + |
| Malmö, 2019 | K | 12,0 | 20,6 | 24,2 | 27,4 | 33,5 | |
| | Tj | 20,0 | 51,5 | 48,6 | 54,6 | 57,3 | |
| Stockholm, 2013 | K | 26,1 | 22,4 | 20,9 | 26,3 | 24,3 | |
| | Tj | 27,8 | 36,1 | 44,0 | 49,4 | 50,6 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 9,1 | 11,6 | 21,8 | 25,8 | | ** |
| | Tj | 22,2 | 30,0 | 31,7 | 41,0 | | |
| Helsingborg, 2018 | K | | 11,1 | 12,9 | 27,7 | | * |
| | Tj | | 31,0 | 27,6 | 44,6 | | + |
| Huddinge, 2014 | K | 20,0 | 17,6 | 20,8 | 30,8 | 36,4 | ** |
| | Tj | 48,4 | 32,0 | 42,5 | 40,9 | 51,4 | |
| Jönköping, 2018 | K | 25,7 | 24,6 | 16,8 | 27,4 | | (+) |
| | Tj | 28,0 | 38,5 | 42,0 | 42,7 | | + |
| Stockholm, 2013 | K | 18,9 | 15,9 | 23,6 | 28,6 | 42,9 | ** |
| | Tj | 37,5 | 40,2 | 44,7 | 37,7 | 49,0 | * |

**Tabell 6.** *Andel (%) som vill besökt bibliotek minst en gång/vecka efter kön, svensk/utländsk och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Svensk/utländsk bakgrund | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Svensk | Svag utländsk | Andra gen. Inv. | Första gen. Inv. | Sign. nivå |
| *Mellanstadiet* | | | | | | |
| Haninge, 2012 | K | 18,1 | 35,9 | 57,1 | 48,1 | *** |
| | Tj | 48,1 | 61,7 | 72,3 | 89,5 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 30,5 | 39,4 | 51,8 | 50,0 | *** |
| | Tj | 51,7 | 50,9 | 67,7 | 63,5 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 32,3 | 46,2 | 53,7 | 58,3 | *** |
| | Tj | 45,5 | 50,8 | 78,7 | 66,7 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 36,6 | 37,5 | 42,3 | 43,7 | |
| | Tj | 53,5 | 65,1 | 66,7 | 45,5 | ** |
| Malmö, 2019 | K | 23,5 | 29,9 | 33,2 | 33,5 | ** |
| | Tj | 56,1 | 51,3 | 42,6 | 41,7 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 40,0 | 51,5 | 69,5 | 78,0 | *** |
| | Tj | 60,9 | 56,8 | 77,5 | 82,4 | *** |
| *Högstadiet* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 12,2 | 13,0 | 22,5 | 39,2 | *** |
| | Tj | 24,6 | 36,0 | 38,1 | 54,8 | **’ |
| Haninge, 2016 | K | 13,6 | 20,3 | 40,0 | 30,6 | *** |
| | Tj | 28,1 | 29,0 | 52,7 | 45,7 | ** |
| Helsingborg, 2018 | K | 12,5 | 19,6 | 28,1 | 36,4 | *** |
| | Tj | 26,8 | 28,3 | 42,4 | 48,3 | *** |
| Huddinge, 2016 | K | 14,1 | 22,8 | 31,4 | 30,7 | *** |
| | Tj | 27,7 | 39,8 | 50,3 | 54,3 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 11,9 | 27,0 | 25,4 | 40,4 | *** |
| | Tj | 27,3 | 36,2 | 30,6 | 55,9 | *** |
| Malmö, 2015 | K | 26,5 | 26,2 | 45,2 | 50,5 | *** |
| | Tj | 41,7 | 46,0 | 58,9 | 61,5 | *** |
| Malmö, 2019 | K | 23,5 | 27,7 | 33,2 | 33,5 | |
| | Tj | 43,9 | 48,7 | 37,4 | 58,3 | |
| Stockholm, 2013 | K | 19,1 | 18,7 | 39,2 | 35,7 | *** |
| | Tj | 36,1 | 43,1 | 53,5 | 64,5 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 12,4 | 14,9 | 28,3 | 30,5 | *** |
| | Tj | 25,3 | 31,6 | 42,9 | 56,7 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 11,3 | 10,9 | 20,0 | 44,9 | *** |
| | Tj | 26,1 | 37,8 | 35,8 | 61,0 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 15,1 | 21,5 | 29,6 | 35,2 | *** |
| | Tj | 24,3 | 33,3 | 50,7 | 63,4 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 15,7 | 25,6 | 27,6 | 50,0 | *** |
| | Tj | 44,5 | 60,0 | 74,6 | 62,7 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 16,1 | 29,7 | 30,3 | 34,4 | *** |
| | Tj | 35,5 | 40,6 | 57,1 | 60,5 | *** |

**Tabell 7a**. *Andel (%) bland intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Mellanstadiet | | | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** |
| Askersund, 2019 | | | | 47 | 29 | 1,63 | | | |
| Eskilstuna, 2019 | | | | 3 | 5 | 0,57 | | | |
| Falkenberg, 2015 | | | | | | | 8 | 11 | 0,73 |
| Haninge, 2004 | 44 | 39 | 1,13 | 31 | 23 | 1,35 | 17 | 16 | 1,06 |
| Haninge, 2008 | 49 | 52 | 0,94 | 15 | 18 | 0,83 | 18 | 14 | 1,29 |
| Haninge, 2012 | 36 | 48 | 0,75 | 13 | 6 | 2,17 | 14 | 4 | 3,50 |
| Haninge, 2016 | | | | 7 | 8 | 0,88 | 5 | 6 | 0,83 |
| Heby, 2019 | | | | 16 | 13 | 1,24 | | | |
| Helsingborg, 2015 | 54 | 51 | 1,06 | 18 | 16 | 1,13 | 21 | 25 | 0,84 |
| Helsingborg, 2018 | 59 | 50 | 1,18 | 18 | 16 | 1,13 | 22 | 26 | 0,85 |
| Huddinge, 2009 | 62 | 56 | 1,11 | 6 | 8 | 0,75 | 4 | 7 | 0,57 |
| Huddinge, 2016 | 47 | 36 | 1,31 | 4 | 4 | 1,00 | 8 | 12 | 0,67 |
| Jönköping, 2009 | 41 | 40 | 1,03 | 9 | 15 | 0,60 | 9 | 12 | 0,75 |
| Jönköping, 2012 | 62 | 71 | 0,87 | 8 | 9 | 0,89 | 6 | 13 | 0,46 |
| Jönköping, 2015 | 27 | 28 | 0,96 | 10 | 4 | 2,50 | 11 | 8 | 1,38 |
| Jönköping, 2018 | 29 | 29 | 1,00 | 5 | 6 | 0,83 | 25 | 17 | 1,47 |
| Kalmar, 2013 | | | | 5 | 7 | 0,71 | | | |
| Knivsta, 2019 | | | | 15 | 16 | 0,96 | | | |
| Lidingö, 2007 | | | | 3 | 9 | 0,33 | 13 | 8 | 1,63 |
| Lidingö, 2011 | | | | 10 | 17 | 0,59 | 9 | 12 | 0,75 |
| Lidingö, 2015 | | | | 7 | 10 | 0,70 | 18 | 7 | 2,57 |
| Lidingö, 2019 | | | | 12 | 20 | 0,60 | 13 | 28 | 0,46 |
| Linköping, 2010 | 46 | 50 | 0,92 | 10 | 14 | 0,71 | 15 | 19 | 0,79 |
| Linköping, 2013 | | | | 7 | 12 | 0,58 | 12 | 13 | 0,92 |
| Malmö, 2015 | | | | 27 | 34 | 0,79 | | | |
| Malmö, 2019 | 30 | 37 | 0,80 | 8 | 13 | 0,57 | | | |
| Stockholm, 2004 | 42 | 48 | 0,88 | 20 | 23 | 0,87 | 23 | 22 | 1,05 |
| Stockholm, 2013 | 43 | 39 | 1,10 | 14 | 20 | 0,70 | 25 | 23 | 1,07 |
| Täby, 2013 | 42 | 41 | 1,02 | 6 | 13 | 0,46 | 3 | 7 | 0,43 |
| Täby, 2018 | 35 | 38 | 0,92 | 4 | 4 | 1,00 | | | |
| Vallentuna, 2015 | | | | 4 | 1 | 4,00 | 15 | 11 | 1,36 |
| Värmdö, 2015 | | | | 13 | 6 | 2,17 | | | |
| Sävsjö, 2018 | 52 | 47 | 1,11 | 11 | 5 | 2,20 | | | |
| *Median* | *44* | *44* | *1,01* | *10* | *13* | *0,87* | *13* | *12* | *0,85* |
| *Minimum* | *27* | *28* | *0,75* | *3* | *1* | *0,33* | *3* | *4* | *0,43* |
| *Maximum* | *62* | *71* | *1,31* | *47* | *34* | *4,00* | *25* | *28* | *3,50* |

**Tabell 7b**. *Andel bland intresserade som besökt bibliotek minst en gång/senaste fyra veckorna efter kön, stadium och kommun, undersökningsår.*

| | Högstadiet | | | Gymnasiet | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kommun** | **K** | **Tj** | **K/TJ** | **K** | **Tj** | **K/TJ** |
| Askersund, 2019 | 77 | 68 | 1,15 | | | |
| Eskilstuna, 2019 | 47 | 50 | 0,95 | | | |
| Falkenberg, 2015 | | | | 57 | 72 | 0,80 |
| Haninge, 2004 | 78 | 70 | 1,11 | 51 | 68 | 0,79 |
| Haninge, 2008 | 61 | 57 | 1,07 | 63 | 57 | 1,09 |
| Haninge, 2012 | 58 | 65 | 0,89 | 56 | 53 | 1,05 |
| Haninge, 2016 | 58 | 58 | 1,01 | 68 | 48 | 1,41 |
| Heby, 2019 | 40 | 39 | 1,04 | | | |
| Helsingborg, 2015 | 64 | 60 | 1,05 | 66 | 73 | 0,91 |
| Helsingborg, 2018 | 72 | 71 | 1,01 | 71 | 77 | 0,93 |
| Huddinge, 2009 | 61 | 70 | 0,87 | 65 | 79 | 0,82 |
| Huddinge, 2016 | 41 | 53 | 0,77 | 47 | 64 | 0,73 |
| Jönköping, 2009 | 60 | 76 | 0,80 | 74 | 74 | 0,99 |
| Jönköping, 2012 | 47 | 61 | 0,77 | 48 | 64 | 0,75 |
| Jönköping, 2015 | 65 | 62 | 1,05 | 63 | 67 | 0,93 |
| Jönköping, 2018 | 66 | 63 | 1,05 | 69 | 65 | 1,07 |
| Kalmar, 2013 | 62 | 70 | 0,88 | | | |
| Knivsta, 2019 | 52 | 44 | 1,19 | | | |
| Lidingö, 2007 | 54 | 56 | 0,96 | 70 | 58 | 1,20 |
| Lidingö, 2011 | 78 | 81 | 0,96 | 68 | 67 | 1,01 |
| Lidingö, 2015 | 63 | 62 | 1,01 | 82 | 65 | 1,26 |
| Lidingö, 2018 | 54 | 51 | 1,05 | 26 | 57 | 0,46 |
| Linköping, 2010 | 59 | 70 | 0,84 | 69 | 80 | 0,86 |
| Linköping, 2013 | 62 | 61 | 1,02 | 83 | 90 | 0,93 |
| Malmö, 2015 | 63 | 70 | 0,91 | | | |
| Malmö, 2019 | 60 | 60 | 1,00 | | | |
| Stockholm, 2004 | 62 | 66 | 0,93 | 60 | 64 | 0,95 |
| Stockholm, 2013 | 54 | 58 | 0,94 | 53 | 69 | 0,77 |
| Täby, 2013 | 69 | 71 | 0,98 | 65 | 69 | 0,95 |
| Täby, 2018 | 30 | 54 | 0,56 | 48 | 58 | 0,83 |
| Vallentuna, 2015 | 59 | 60 | 0,97 | | | |
| Värmdö, 2015 | 46 | 41 | 1,11 | | | |
| Sävsjö, 2018 | 69 | 48 | 1,44 | | | |
| *Median (#)* | *58* | *58* | *1,01* | *59* | *65* | *0,83* |
| *Minimum (#)* | *30* | *39* | *0,56* | *26* | *48* | *0,46* |
| *Maximum (#)* | *77* | *71* | *1,44* | *83* | *90* | *1,41* |

# Från de senaste genomförda studierna i de olika kommunerna

**Tabell 8.a.** *Andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka bland de som vill delta minst en/gång per vecka efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Socioekonomisk bakgrund | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | Sign. nivå |
| *Mellanstadiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2012 | K | 0,80 | 0,29 | 0,07 | 0,45 | | *** |
| | Tj | 0,45 | 0,49 | 0,51 | 0,39 | | * |
| Helsingborg, 2018 | K | | 0,49 | 0,59 | 0,63 | 0,81 | * |
| | Tj | | 0,54 | 0,45 | 0,55 | 0,77 | (+) |
| Huddinge, 2014 | K | 0,44 | 0,41 | 0,46 | 0,68 | | ** |
| | Tj | 0,25 | 0,31 | 0,41 | 0,46 | | * |
| Jönköping, 2018 | K | 0,27 | 0,29 | 0,27 | 0,20 | | |
| | Tj | 0,27 | 0,31 | 0,26 | 0,40 | | |
| Malmö, 2019 | K | 28,6 | 53,7 | 47,9 | 58,0 | 43,8 | |
| | Tj | 50,0 | 52,7 | 51,9 | 52,8 | 42,9 | |
| Stockholm, 2013 | K | 0,36 | 0,35 | 0,44 | 0,50 | 0,32 | ** |
| | Tj | 0,28 | 0,33 | 0,44 | 0,39 | 0,41 | ** |
| *Högstadiet* | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | | 0,05 | 0,01 | 0,03 | 0,04 | 0,08 | + |
| | | 0,00 | 0,01 | 0,05 | 0,11 | 0,17 | *** |
| Haninge, 2016 | K | | 0,14 | 0,03 | 0,06 | | ** |
| | Tj | | 0,08 | 0,08 | 0,11 | | + |
| Helsingborg, 2018 | K | | 0,21 | 0,17 | 0,18 | | |
| | Tj | | 0,13 | 0,13 | 0,27 | (0,13) | |
| Huddinge, 2014 | K | 0,00 | 0,03 | 0,05 | 0,00 | 0,00 | * |
| | Tj | 0,00 | 0,04 | 0,02 | 0,08 | 0,20 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 0,00 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | | + |
| | Tj | 0,00 | 0,09 | 0,04 | 0,03 | | * |
| Malmö, 2015 | K | 0,20 | 0,25 | 0,19 | 0,22 | 0,21 | * |
| | Tj | 0,20 | 0,32 | 0,30 | 0,26 | 0,24 | |
| Malmö, 2019 | K | 33,4 | 10,7 | 18,9 | 19,0 | 15,4 | |
| | Tj | 0,0 | 21,0 | 20,4 | 22,4 | 29,3 | |
| Stockholm, 2013 | K | 0,22 | 0,15 | 0,12 | 0,12 | 0,11 | |
| | Tj | 0,00 | 0,14 | 0,23 | 0,25 | 0,19 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 0,00 | 0,07 | 0,04 | 0,06 | | ** |
| | Tj | 0,00 | 0,03 | 0,09 | 0,06 | | |
| Helsingborg, 2018 | K | | (0,38) | 0,19 | 0,19 | | |
| | Tj | | 0,32 | 0,21 | 0,29 | | |
| Huddinge, 2014 | K | 0,11 | 0,06 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | ** |
| | Tj | 0,13 | 0,11 | 0,14 | 0,11 | 0,06 | |
| Jönköping, 2018 | K | 0,22 | 0,16 | 0,27 | 0,39 | | (+) |
| | Tj | 0,29 | 0,12 | 0,16 | 0,29 | | + |
| Stockholm, 2013 | K | 0,30 | 0,12 | 0,29 | 0,21 | 0,33 | ** |
| | Tj | 0,13 | 0,16 | 0,26 | 0,45 | 0,32 | * |

**Tabell 8b.** *Andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång senaste fyra veckorna efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Socioekonomisk bakgrund | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | Sign. nivå |
| *Högstadiet* | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 28,6 | 47,6 | 43,9 | 51,7 | 69,2 | |
| | Tj | 42,9 | 36,7 | 46,9 | 66,7 | 62,5 | *** |
| Haninge, 2016 | K | | 66,7 | 58,6 | 70,0 | 71,4 | |
| | Tj | 45,5 | 54,3 | 54,2 | 77,3 | 50,0 | |
| Helsingborg, 2018 | K | | 75,0 | 62,4 | 88,6 | 92,3 | * |
| | Tj | | 69,7 | 65,3 | 61,5 | 77,3 | |
| Huddinge, 2014 | K | 25,0 | 45,2 | 36,2 | 44,4 | | |
| | Tj | 50,0 | 51,8 | 49,6 | 63,2 | 65,0 | ** |
| Jönköping, 2018 | K | | 56,1 | 77,4 | 80,0 | | |
| | Tj | | 62,9 | 64,0 | 70,8 | | |
| Malmö, 2015 | K | 76,9 | 63,3 | 62,7 | 63,6 | 54,1 | |
| | Tj | | 67,3 | 69,5 | 70,8 | 64,9 | |
| Malmö, 2019 | K | 66,7 | 56,0 | 60,1 | 62,1 | 65,4 | |
| | Tj | 87,5 | 55,8 | 58,8 | 59,9 | 72,4 | |
| Stockholm, 2013 | K | 61,1 | 50,0 | 51,8 | 57,5 | 64,7 | |
| | Tj | 26,7 | 53,8 | 57,6 | 61,7 | 71,4 | |
| *Gymnasiet* | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | | 60,0 | 57,1 | 61,5 | | |
| | Tj | | 58,6 | 43,7 | 27,3 | | |
| Helsingborg, 2018 | K | | 60,9 | 71,8 | 72,4 | | |
| | Tj | | 70,6 | 78,6 | 80,4 | | |
| Huddinge, 2014 | K | | 38,8 | 52,5 | 50,0 | | |
| | Tj | | 53,6 | 67,1 | 69,4 | | |
| Jönköping, 2018 | K | | 67,4 | 62,2 | 80,0 | | |
| | Tj | | 63,5 | 67,4 | 57,6 | | |
| Stockholm, 2013 | K | | 44,1 | 55,9 | 50,0 | 61,9 | |
| | Tj | 53,3 | 69,3 | 69,9 | 85,0 | 64,0 | ** |

**Tabell B. 8c. Andel av de intresserade som besökt bibliotek *minst en gång senaste fyra veckorna.*** *Andel (%) i socioekonomisk grupp 3, relativ andel grupp 2 och 4 (relativt grupp 3) samt differens mellan relativ andel grupp 2 – grupp 4 efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| **Kommun, år** | **Killar** | | | | **Tjejer** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **2/3 (%)** | **Gr 3 värde** | **4/3 %** | **2-4** | **2/3 (%)** | Gr 3 värde | **4/3 %** | **2-4** |
| *Högstadiet* | | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | 1,09 | **43,9** | 1,18 | -0.09 | 0,78 | **46,9** | 1,42 | -0,64 |
| Haninge, 2016 | 1,14 | **58,6** | 1,19 | -0,05 | 1,00 | **54,2** | 1,43 | -0,43 |
| Helsingborg, 2018 | 1,20 | **62,4** | 1,42 | -0,22 | 1,07 | **65,3** | 0,94 | 0,13 |
| Huddinge, 2014 | 1,25 | **36,2** | 1,23 | 0,02 | 1,04 | **49,6** | 1,27 | -0,23 |
| Jönköping, 2018 | 0,72 | **77,4** | 1,03 | -0,31 | 0,98 | **64,0** | 1,11 | -0,13 |
| Malmö, 2015 | 1,01 | **62,7** | 1,01 | 0,00 | 0,97 | **69,5** | 1,02 | -0,05 |
| Malmö, 2019 | 0,93 | **60,1** | 1,03 | -0,10 | 0,95 | **58,8** | 1,02 | -0,07 |
| Stockholm, 2013 | 0,97 | **51,8** | 1,11 | -0,14 | 0,93 | **57,6** | 1,07 | -0,14 |
| *Median* | *1,05* | ***59,4*** | *1,15* | *-0,10* | *0,98* | ***58,2*** | *1,09* | *-0,14* |
| *Min* | *0,72* | ***36,2*** | *1,01* | *-0,31* | *0,78* | ***46,9*** | *0,94* | *-0,64* |
| *Max* | *1,25* | ***77,4*** | *1,42* | *0,02* | *1,07* | ***69,5*** | *1,43* | *0,13* |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | 1,05 | **57,1** | 1,08 | -0,03 | 1,34 | **43,7** | 0,56 | 0,78 |
| Helsingborg, 2018 | 0,85 | **71,8** | 1,01 | -0,16 | 0,90 | **78,6** | 1,02 | -0,10 |
| Huddinge, 2014 | 0,74 | **52,5** | 0,95 | -0,21 | 0,80 | **67,1** | 1,03 | -0,23 |
| Jönköping, 2018 | 1,08 | **62,2** | 1,29 | -0,21 | 0,94 | **67,4** | 0,85 | 0,09 |
| Stockholm, 2013 | 0,97 | **55,9** | 0,89 | 0,08 | 0,99 | **69,9** | 1,22 | -0,23 |
| *Median* | *0,97* | ***57,1*** | *1,01* | *-0,16* | *0,94* | ***67,4*** | *1,02* | *-0,10* |
| *Min* | *0,74* | ***52,5*** | *0,89* | *-0,21* | *0,80* | ***43,7*** | *0,56* | *-0,23* |
| *Max* | *1,08* | ***71,8*** | *1,29* | *0,08* | *1,34* | ***78,6*** | *1,22* | *0,78* |

**Tabell 9a.** *Andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka efter kön, svensk/utländsk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Svensk/utländsk bakgrund | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Svensk | Svag utländsk | Andra gen. Inv. | Första gen. Inv. | Sign. nivå |
| *Mellanstadiet* | | | | | | |
| Haninge, 2012 | K | 0,14 | 0,36 | 0,54 | 0,62 | *** |
| | Tj | 0,42 | 0,41 | 0,62 | 0,56 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 0,50 | 0,44 | 0,74 | 0,79 | *** |
| | Tj | 0,44 | 0,50 | 0,58 | 0,64 | *** |
| Huddinge, 2014 | K | 0,24 | 0,50 | 0,70 | 0,75 | *** |
| | Tj | 0,27 | 0,39 | 0,46 | 0,50 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 0,28 | 0,17 | 0,32 | 0,57 | |
| | Tj | 0,22 | 0,43 | 0,37 | 0,80 | ** |
| Malmö, 2019 | K | 46,7 | 42,2 | 56,9 | 55,1 | * |
| | Tj | 37,2 | 45,1 | 52,5 | 66,0 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 0,32 | 0,43 | 0,50 | 0,56 | *** |
| | Tj | 0,28 | 0,47 | 0,48 | 0,59 | *** |
| *Högstadiet* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 0,01 | 0,00 | 0,05 | 0,06 | ** |
| | Tj | 0,01 | 0,05 | 0,07 | 0,15 | *** |
| Haninge, 2016 | K | 0,07 | 0,08 | 0,00 | 0,18 | *** |
| | Tj | 0,10 | 0,05 | 0,07 | 0,09 | ** |
| Helsingborg, 2018 | K | 0,16 | 0,19 | 0,19 | 0,25 | |
| | Tj | 0,10 | 0,15 | 0,21 | 0,31 | ** |
| Huddinge, 2014 | K | 0,00 | 0,03 | 0,05 | 0,09 | *** |
| | Tj | 0,03 | 0,05 | 0,06 | 0,06 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 0,04 | 0,06 | 0,00 | 0,11 | *** |
| | Tj | 0,04 | 0,08 | 0,05 | 0,09 | *** |
| Malmö, 2015 | K | 0,21 | 0,20 | 0,24 | 0,18 | *** |
| | Tj | 0,25 | 0,28 | 0,30 | 0,33 | *** |
| Malmö, 2019 | K | 12,7 | 17,3 | 16,0 | 23,1 | |
| | Tj | 17,8 | 17,7 | 22,5 | 28,3 | * |
| Stockholm, 2013 | K | 18,2 | 12,9 | 10,0 | 11,4 | *** |
| | Tj | 15,1 | 22,2 | 20,7 | 25,4 | *** |
| *Gymnasiet* | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 0,04 | 0,00 | 0,00 | 0,11 | *** |
| | Tj | 0,02 | 0,00 | 0,08 | 0,18 | *** |
| Helsingborg, 2018 | K | 0,12 | | (0,33) | 0,27 | |
| | Tj | 0,19 | (0,43) | 0,26 | 0,32 | |
| Huddinge, 2014 | K | 0,05 | 0,04 | 0,15 | 0,08 | *** |
| | Tj | 0,08 | 0,08 | 0,15 | 0,13 | *** |
| Jönköping, 2018 | K | 0,18 | 0,09 | 0,33 | 0,38 | *** |
| | Tj | 0,20 | 0,19 | 0,34 | 0,34 | *** |
| Stockholm, 2013 | K | 0,16 | 0,20 | 0,20 | 0,24 | *** |
| | Tj | 0,16 | 0,29 | 0,29 | 0,30 | *** |

**Tabell 9b.** *Andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång senaste fyra veckorna efter kön, svensk/utländsk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| Kommun/år | Kön | Svensk/utländsk bakgrund | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Svensk | Svag utländsk | Andra gen. Inv. | Första gen. Inv. | Sign. nivå |
| *Högstadiet* | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | K | 38,5 | 30,0 | 48,0 | 56,5 | * |
| | Tj | 40,5 | 40,6 | 50,0 | 66,2 | ** |
| Haninge, 2016 | K | 51,9 | 50,0 | 64,7 | 72,7 | |
| | Tj | 48,1 | 75,0 | 57,1 | 65,0 | |
| Helsingborg, 2018 | K | 59,0 | 69, | 76,5 | 88,4 | ** |
| | Tj | 68,3 | 69,0 | 74,4 | 76,5 | |
| Huddinge, 2014 | K | 23,0 | 38,7 | 63,2 | 56,5 | *** |
| | Tj | 45,4 | 66,0 | 65,3 | 47,1 | |
| Jönköping, 2018 | K | 68,1 | 75,0 | 58,8 | 58,8 | |
| | Tj | 56,9 | 52,0 | 27,3 | 84,8 | ** |
| Malmö, 2015 | K | 62,5 | 63,0 | 64,9 | 60,2 | |
| | Tj | 67,1 | 65,0 | 68,0 | 74,3 | |
| Malmö, 2019 | K | 52,9 | 62,1 | 58,0 | 78,0 | + |
| | Tj | 61,3 | 55,1 | 56,0 | 67,9 | |
| Stockholm, 2013 | K | 52,3 | 51,6 | 55,0 | 57,1 | |
| | Tj | 47,7 | 58,3 | 62,8 | 70,7 | |
| *Gymnasiet* | | | | | | |
| Haninge, 2016 | K | 64,0 | 57,1 | 69,2 | 76,5 | |
| | Tj | 37,8 | 66,7 | 50,0 | 58,8 | |
| Helsingborg, 2018 | K | 64,0 | 81,8 | 73,9 | 80,0 | |
| | Tj | 74,0 | 64,0 | 86,7 | 80,0 | |
| Huddinge, 2014 | K | 41,4 | 26,9 | 62,5 | 51,4 | * |
| | Tj | 40,8 | 80,8 | 66,2 | 75,0 | * |
| Jönköping, 2018 | K | 63,0 | 72,7 | 57,1 | 88,5 | |
| | Tj | 66,0 | 58,3 | 71,8 | 55,2 | |
| Stockholm, 2013 | K | 49,1 | 43,3 | 63,3 | 61.9 | |
| | Tj | 63,2 | 79,3 | 71,3 | 71,7 | * |

**Tabell B 9c.** ***Andel intresserade som besökt bibliotek minst en gång senaste fyra veckorna.***
*Andel (%) i socioekonomisk grupp 3, relativ andel grupp 2 och 4 (relativt grupp 3) samt differens mellan relativ andel grupp 2 – grupp 4 efter kön, socioekonomisk bakgrund och kommun/undersökningsår.*

| **Kommun, år** | **Killar** | | | **Tjejer** | | | **K/TJ** | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Svensk** | **Andra gen** | **Första gen** | **Svensk** | **Andra gen** | **Första gen** | **Svensk** | **Andra gen** | **Första gen** |
| *Högstadiet* | | | | | | | | | |
| Eskilstuna, 2019 | **39** | 1,25 | 1,47 | **41** | 1,23 | 1,63 | 0,95 | 0,96 | 0,85 |
| Haninge, 2016 | **52** | 1,25 | 1,40 | **48** | 1,19 | 1,35 | 1,08 | 1,13 | 1,12 |
| Helsingborg, 2018 | **59** | 1,30 | 1,50 | **68** | 1,10 | 1,12 | 0,86 | 1,03 | 1,16 |
| Huddinge, 2014 | **23** | 2,75 | 2,46 | **45** | 1,44 | 1,04 | 0,51 | 0,97 | 1,20 |
| Jönköping, 2018 | **68** | 0,86 | 0,86 | **57** | 0,49 | 1,49 | 1,20 | 2,15 | 0,69 |
| Malmö, 2015 | **63** | 1,04 | 0,96 | **67** | 1,01 | 1,11 | 0,93 | 0,95 | 0,81 |
| Malmö, 2019 | **53** | 1,10 | 1,47 | **61** | 0,91 | 1,11 | 0,86 | 1,04 | 1,15 |
| Stockholm, 2013 | **52** | 1,05 | 1,09 | **48** | 1,32 | 1,66 | 1,10 | 0,88 | 0,81 |
| *Median* | ***53*** | *1,18* | *1,44* | ***53*** | *1,15* | *1,24* | *0,94* | *1,00* | *0,72* |
| *Min* | ***23*** | *0,86* | *0,86* | ***41*** | *0,49* | *1,04* | *0,51* | *0,88* | *0,57* |
| *Max* | ***68*** | *2,75* | *2,46* | ***68*** | *1,44* | *1,66* | *1,20* | *2,15* | *0,55* |
| *Gymnasiet* | | | | | | | | | |
| Haninge, 2016 | **64** | 1,08 | 1,20 | **38** | 1,32 | 1,56 | 1,69 | 1,38 | 1,30 |
| Helsingborg, 2018 | **64** | 1,15 | 1,25 | **74** | 1,17 | 1,08 | 0,86 | 0,85 | 1,00 |
| Huddinge, 2014 | **41** | 1,51 | 1,24 | **41** | 1,62 | 1,84 | 1,01 | 0,94 | 0,69 |
| Jönköping, 2018 | **63** | 0,91 | 1,40 | **66** | 1,09 | 0,84 | 0,95 | 0,80 | 1,60 |
| Stockholm, 2013 | **49** | 1,29 | 1,26 | **63** | 1,13 | 1,13 | 0,78 | 0,89 | 0,86 |
| *Median* | **56** | 1,22 | 1,26 | **52** | 1,25 | 1,345 | 0,98 | 0,92 | 0,98 |
| *Min* | **32** | 0,91 | 1,20 | **28** | 1,09 | 0,84 | 0,78 | 0,80 | 0,69 |
| *Max* | **64** | 1,56 | 1,75 | **74** | 1,71 | 2,11 | 1,69 | 1,38 | 1,60 |

**Tabell 10a.** ***Mellanstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | **Stockholm 2013** | | | | **Haninge, 2012** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Växelvis | 0.80 | 0.65* | 0.56 | 1.20 | 0.93 | 0.62 | 0.27 | 0.67 |
| Ensam mamma | 0.56+ | 0.72 | 2.00 | 1.14 | 5.06 | 0.36 | 2.79 | 1.55 |
| Ensam pappa | 0.74 | 1.31 | 0.97 | 0.39 | 0.46 | 0.34 | >100 | 0.45 |
| Ma + ny partner | 0.58 | 0.70 | 0.46 | 0.73 | 0.00 | >100 | -- | 1.62 |
| Pa + ny partner | 2.24 | 0.38 | >100 | 0.00 | 0.56 | 0.63 | 0.51 | 0.79 |
| Annan/andra vuxna | | | | | | | | |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | | | + | |
| Ingen | | | | | 0.84 | 0.69 | 10.7+ | 1.49 |
| En | | | | | | | | |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | * | | | | ** | | * | |
| 1 | 0.59 | 1.00 | 0.89 | 0.87 | 0.58 | 0.62 | 1.64*** | 0.90 |
| 2 | 1.11 | 0.92 | 0.73 | 0.80 | 0.85 | 0.87 | 4.99 | 1.01 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 0.61* | 1.50 | 0.91 | 0.66 | 4.38** | 1.29 | 2.76 | 0.33* |
| 5 | 2.15+ | 1.41 | 0.38* | 0.68 | 0.62 | 2.46 | 0.00 | 0.81 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | *** | ** | ** | *** | ** | ** | * | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.65** | 0.85 | 1.43 | 2.28* | 2.11* | 1.80 | 11.8* | 0.98 |
| Andra gen. Inv. | 3.78*** | 1.66* | 1.89* | 2.52*** | 4.30*** | 2.33* | 37.3** | 2.29+ |
| Första gen. Inv. | 4.90*** | 2.43** | 2.80** | 4.59*** | 1.55 | 8.53*** | 23.9* | 2.08 |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 13.2 | 5.0 | 9.8 | 9.4 | 24.1 | 15.2 | 51.3 | 8.4 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Frågan ingår ej i enkäten. ##I vissa fall minst en.

**Tabell 10b.** ***Mellanstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | **Huddinge, 2015** | | | | **Helsingborg, 2018** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Växelvis | 0.66 | 1.78+ | 0.99 | 1.53 | 0.54* | 0.73 | 0.87 | 0.79 |
| Ensam mamma | 0.58 | 0.78 | -- | 0.98 | 0.74 | 0.79 | 1.38 | 0.40+ |
| Ensam pappa | 0.00 | 0.67 | -- | 1.39 | 1.32 | 3.60 | 1.96 | >100 |
| Ma + ny partner | 0.35 | 0.48 | 0.75 | 2.39 | 0.33 | 1.45 | 0.00 | 0.50 |
| Pa + ny partner | -- | -- | -- | -- | 1.61 | 0.70 | 0.00 | 1.13 |
| Annan/andra vuxna | | | | | | | | |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | | * | | |
| Ingen | 0.82 | 1.04 | 2.16 | 1.41 | 0.53 | 0.46** | 4.51 | 1.30 |
| En | | | | | 0.86 | 0.93 | 0.88 | 1.03 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | | | | | |
| 1 | 0.46+ | 1.26 | 1.34 | 0.67 | 0.70 | 0.27* | 0.95 | 0.93 |
| 2 | 0.74 | 1.24 | 1.05 | 0.78 | 0.71 | 0.81 | 0.80 | 1.59 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 1.10 | 1.26 | 1.59 | 0.82 | 1.04 | 0.89 | 1.07 | 1.23 |
| 5 | 0.68 | 2.28 | 1.38 | 1.91 | 0.93 | 0.46+ | 2.45 | 2.68 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | ** | *** | *** | | ** | * | ** | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.96* | 1.33 | 3.09* | 1.67 | 1.57+ | 1.09 | 0.77 | 1.42 |
| Andra gen. Inv. | 2.25** | 4.74*** | 6.69*** | 2.17* | 2.29*** | 2.06** | 3.03** | 1.73+ |
| Första gen. Inv. | 2.97** | 2.52* | 8.24*** | 2.41 | 2.36*** | 1.85* | 4.05** | 2.17+ |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 10.9 | 12.4 | 26.2 | 9.1 | 8.1 | 6.2 | 20.7 | 7.2 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Frågan ingår ej i enkäten. ##I vissa fall minst en.

**Tabell 10c.** ***Mellanstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Jönköping, 2018 | | | | Malmö 2019 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Växelvis | 1.03 | 0.97 | 1.03 | 0.45 | 0.57* | 0.91 | 0.87 | 0.99 |
| Ensam mamma | 0.33 | 1.19 | 0.00 | 1.75 | 1.38 | 0.86 | 2.03 | 1.53 |
| Ensam pappa | >100 | -- | 0.00 | -- | 0.42 | 2.25 | 4.63 | 1.24 |
| Ma + ny partner (#) | 0.70 | 0.50 | 0.99 | 1.52 | 0.71 | 0.46 | 0.77 | 0.75 |
| Pa + ny partner | >100 | 0.00 | 0.00 | -- | | | | |
| Annan/andra vuxna | | | | | 0.42 | >100 | 0.00 | 0.00 |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | + | ** | * | |
| Ingen | 0.38+ | 1.33 | 2.70 | 0.74 | 0.82 | 0.54*** | 0.82 | 1.30 |
| En | 1.88 | 0.84 | 5.61+ | 0.47 | 0.56* | 0.76 | 0.20** | 0.87 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | | | | | |
| 1 | 0.96 | 1.10 | 0.83 | 1.01 | 0.94 | 1.67 | 0.46 | 1.46 |
| 2 | 1.08 | 0.38 | 1.17 | 1.36 | 0.96 | 0.84 | 1.26 | 1.01 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 1.31 | 0.46* | 0.92 | 0.84 | 1.06 | 0.88 | 1.36 | 0.73 |
| 5 | 0.00 | 0.38 | -- | 4.73 | 0.80 | 0.97 | 0.87 | 0.89 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | | | | ** | *** | * | | *** |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.02 | 1.67 | 0.46 | 2.91* | 1.03 | 1.16 | 0.86 | 1.37 |
| Andra gen. Inv. | 1.39 | 1.91* | 1.30 | 2.33* | 1.69*** | 1.44* | 1.45 | 1.90*** |
| Första gen. Inv. | 1.55 | 1.68 | 2.75 | 14.3** | 2.22*** | 1.61* | 1.45 | 3.32*** |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 6.3 | 5.0 | 9.9 | 14.7 | 5.5 | 3.0 | 5.5 | 6.8 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I Malmö är alternativet En förälder och annan vuxen.

**Tabell B 11a.** ***Högstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Malmö 2019 | | | | Malmö, 2015 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Växelvis | 0.90 | 0.72 | 0.59 | 1.32 | 0.79 | 0.78 | 1.06 | 1.55 |
| Ensam mamma | 0.80 | 0.74 | 0.59 | 1.32 | 0.90 | 0.46** | 0.39 | 0.85 |
| Ensam pappa | 0.78 | 0.55 | 1.54 | 2.35 | 0.55 | 0.56 | 1.11 | 3.09 |
| Ma + ny partner (#) | 0.98 | 0.55 | 0.48 | 0.94 | 0.78 | 0.53 | 0.77 | 0.29 |
| Pa + ny partner | | | | | | | | |
| Annan/andra vuxna | 2.42 | >100 | 1.06 | 0.0+ | 0.30 | 0.53 | 0.00 | 1.67 |
| **Förtroende föräldrar#** | + | ** | * | * | * | * | | |
| Ingen | 1.40 | 1.34 | 0.91 | 0.71 | 0.68 | 0.61* | 1.10 | 0.79 |
| En | 1.50+ | 1.79*** | 0.42* | 0.51** | 0.92 | 1.24 | 0.54 | 0.82 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | | | | | |
| 1 | 0.74 | 1.31 | 1.49 | 0.38 | 0.71 | 1.02 | 1.33 | 0.50 |
| 2 | 1.04 | 1.11 | 0.70 | 0.88 | 1.03 | 0.98 | 1.43 | 1.12 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 0.92 | 1.24 | 1.06 | 0.96 | 1.11 | 1.31 | 1.32 | 0.74 |
| 5 | 1.29 | 1.52+ | 0.90 | 0.99 | 1.22 | 1.55 | 1.10 | 0.74 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | * | *** | | | *** | *** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.48* | 1.26 | 1.29 | 0.75 | 1.07 | 1.06 | 0.96 | 1.24 |
| Andra gen. Inv. | 1.67** | 1.82*** | 1.27 | 1.17 | 2.39*** | 2.38*** | 1.14 | 1.45 |
| Första gen. Inv. | 1,75** | 1.95** | 2.14+ | 1.54 | 3.14*** | 3.14*** | 0.93 | 1.83* |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 6.0 | 5.6 | 9.8 | 6.0 | 5.5 | 9.4 | 3.1 | 3.6 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I Malmö är svarsalternativet ”en förälder och en annan vuxen”, dvs en sammanslagning av Ma+ Ny partner och Pa+ Ny partner. ## I Stockholm finns endast svarsalternativet Egen förälder/föräldrar.

**Tabell B 11b.** ***Högstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Stockholm 2013 | | | | Eskilstuna, 2019 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | ** | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Ensam mamma | 0.82 | 0.96 | 0.71 | 0.78 | 1.40 | 0.94 | 1.07 | 1.80 |
| Ensam pappa | 1.05 | 0.46 | 0.00 | 0.00 | 0.53 | 0.00 | 0.00 | 0.00 |
| Ma + ny partner (#9 | 1.00 | 0.50* | 2.18 | 0.42 | 0,45 | 0.81 | 1.57 | 0.00 |
| Pa + ny partner | 2.58 | 3.11 | 1.54 | 2.35 | 1.61 | 1.23 | 0.00 | 20.8** |
| Växelvis | 0.92 | 0.51** | 0.30 | 0.87 | 0.80 | 1.37 | 0.00 | 2.52 |
| Annan/andra vuxna | | | | | | | | |
| **Förtroende föräldrar#** | * | * | | | | ** | | |
| Ingen | 0.59 | 0.64 | 1.79 | 0.75 | 0.58 | 0.41** | 1.77 | 0.40 |
| En | | | | | 0.73 | 1.21 | 0.98 | 0.81 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | | | | | |
| 1 | 1.66 | 0.54+ | 1.95 | 0.00 | 1.24 | 0,86 | 300 | 0.00 |
| 2 | 1.27 | 0.76+ | 0.97 | 0.52 | 0.68 | 0.89 | 0,28 | 0.21 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 1.05 | 1.07 | 0.89 | 1.03 | 0.76 | 1.12 | 1.00 | 1.75 |
| 5 | 0.93 | 0.98 | 1.02 | 0.73 | 1.16 | 0,90 | 1.20 | 2.06 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | *** | *** | | | *** | *** | | ** |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 0.99 | 1.32 | 0.53 | 1.41 | 1.13 | 1.74* | 1,00 | 4.68+ |
| Andra gen. Inv. | 2.73*** | 1.54* | 0.52 | 1.19 | 2.20** | 1,96* | 3,32+ | 7.24** |
| Första gen. Inv. | 2.38*** | 2.59*** | 0.42 | 1.69 | 4.68*** | 3.94*** | 4,25* | 13.9** |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 6.3 | 8.4 | 10.5 | 7.0 | 12.8 | 11.8 | 17.1 | 27.6 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I Malmö är svarsalternativet ”en förälder och en annan vuxen”, dvs en sammanslagning av Ma+ Ny partner och Pa+ Ny partner. ## I Stockholm finns endast svarsalternativet Egen förälder/föräldrar.

**Tabell B 11c.** ***Högstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Haninge, 2016 | | | | Huddinge, 2015 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Ensam mamma | 0.64 | 0.57 | 3.10 | 0.83 | 0.82 | 0.64 | 0.00 | 1.41 |
| Ensam pappa | 1.40 | 0.28** | 4.34 | 1.32 | 1.10 | 0.75 | 0.00 | 0.00 |
| Ma + ny partner (#9 | 1.41 | 1.19 | 0.39 | 11.0 | 1.24 | 0.27 | 0.00 | 0.00 |
| Pa + ny partner | 0.69 | 0.90 | 0.00 | 2.70 | 0.26 | 0.67 | 0.00 | 0.36 |
| Växelvis | 2.60 | 0.00 | 0.00 | -- | 1.00 | 0.33 | 0.48 | 0.00 |
| Annan/andra vuxna | | | | | | | | |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | * | ** | | |
| Ingen | 0.59 | 0.70 | 0.00 | 3.14 | 0.55* | 0.55** | 0.00 | 0.78 |
| En | | | | | | | | |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | | | ** | | * |
| 1 | 0.00 | 1.12 | -- | 0.00 | 0.92 | 0.89 | 0.00 | 0.00 |
| 2 | 0.89 | 0.64 | 4.89 | 0.85 | 1.03 | 0.67* | 0.94 | 2.02 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 1.57 | 1.79 | 3.19 | 1.85 | 1.69 | 1.27 | 0.00 | 6.80* |
| 5 | 1.59 | 0.73 | 0.00 | 0.00 | 0.53 | 3.30* | 0.79 | 37.0* |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | * | ** | | | *** | *** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.31 | 1.05 | 1.15 | 0.43 | 1.85* | 1.77* | >100 | 0.84 |
| Andra gen. Inv. | 2.38* | 3.28** | 0.00 | 0.39 | 2.85*** | 2.39*** | >100 | 1.55 |
| Första gen. Inv. | 2.81* | 1.71 | 5.89 | 0.55 | 2.80** | 2.65*** | >100 | 0.92 |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 17.0 | 12.3 | 34.3 | 17.9 | 7.8 | 11.2 | 37.2 | 23.2 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I Malmö är svarsalternativet ”en förälder och en annan vuxen”, dvs en sammanslagning av Ma+ Ny partner och Pa+ Ny partner. ## I Stockholm finns endast svarsalternativet Egen förälder/föräldrar.

**Tabell B 11d.** ***Högstadiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Helsingborg, 2018 | | | | Jönköping, 2018 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Ensam mamma | 0.82 | 0.72 | 1.53 | 0.45 | 0.73 | 0.82 | 0.00 | 0.78 |
| Ensam pappa | >100 | 0.40+ | 2.44 | 0.74 | 1.34 | 0.46+ | 0.02 | 0.38 |
| Ma + ny partner (#9 | >100 | >100 | 0.91 | 0.52 | 1.66 | 1.24 | 0.00 | 0.00 |
| Pa + ny partner | 0.40 | 1.38 | >100 | 0.38 | 1.57 | 0.53 | 0.00 | 0.00 |
| Växelvis | >100 | >100 | 0.00 | 0.00 | 0.63 | 4.43 | 0.00 | 0.00 |
| Annan/andra vuxna | | | | | | | | |
| **Förtroende föräldrar#** | | | | | * | | | |
| Ingen | 1.13 | 1.50 | 0.22+ | 1.60 | 2.19** | 1.00 | 1.26 | 0.48 |
| En | 1.15 | 1.85 | 0.53 | 1.27 | 0.58 | 1.16 | 0.00 | 2.76 |
| Båda ## | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | + | + | * | | |
| 1 | 0.51 | 0.43 | 1.39 | 7.05* | 0.74 | 0.30* | 0.00 | 0.00 |
| 2 | 1.18 | 0.57 | 0.99 | 1.14 | 1.72* | 0.84 | 1.37 | 2.76 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 0.90 | 0.63 | 0.46 | 2.20* | 2.30* | 0.99 | 0.00 | 0.00 |
| 5 | 0.77 | 3.29 | 0.65 | 1.74 | 1.81 | 3.24+ | 2.16 | 9.46 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | | | + | + | *** | ** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.10 | 0.83 | 0.91 | 1.64 | 2.58** | 1.56 | 1.61 | 2.20 |
| Andra gen. Inv. | 1.50 | 1.32 | 1.36 | 3.25** | 2.45** | 1.15 | 0.00 | 1.01 |
| Första gen. Inv. | 2.69 | 2.11 | 3.20* | 1.94 | 4.06** | 3.03*** | 11.1 | 4.85+ |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 13.3 | 10.0 | 13.2 | 16.0 | 12.3 | 7.9 | 30.4 | 15.0 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I Malmö är svarsalternativet ”en förälder och en annan vuxen”, dvs en sammanslagning av Ma+ Ny partner och Pa+ Ny partner. ## I Stockholm finns endast svarsalternativet Egen förälder/föräldrar.

**Tabell B 12a.** ***Gymnasiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Stockholm 2013 | | | | Haninge, 2016 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | * | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Ensam mamma | 0.74 | 0.64 | 1.60 | 0.57 | 1.03 | 1.15 | 2.35 | 4.95 |
| Ensam pappa | 0.67 | 1.67 | 0.00 | 0.86 | 0.89 | 0.93 | 0.00 | 0.00 |
| Ma + ny partner | 0.36 | 0.58+ | 1.99 | 0.62 | 1.64 | 0.97 | 0.00 | 0.00 |
| Pa + ny partner | 0.67 | 3.96+ | 0.00 | 2.52 | 4.18 | 0.89 | 0.00 | 3.75 |
| Växelvis | 1.06 | 0.56+ | 1.14 | 0.90 | 0.31 | 0.33 | >100 | 2.69 |
| Själv | 1.87 | 0.55 | 0.66 | 0.78 | 1.67 | 0.21 | 0.00 | 2.07 |
| **Förtroende föräldrar** | | | | | | * | | |
| Ingen | 0.72 | 0.84 | 0.64 | 1.51 | 1.09 | 2.68* | >100 | 1.75 |
| En | | | | | | | | |
| Båda # | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | + | | | + | | | | |
| 1 | 0.76 | 1.01 | 1.31 | 0.55 | 0.58 | 0.62 | >100 | 27.7+ |
| 2 | 0.66+ | 0.95 | 0.48 | 0.67 | 0.61 | 1.22 | 0.00 | 1.52 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 1.13 | 0.81 | 0.46 | 2.68+ | 1.68 | 1.35 | >100 | 0.00 |
| 5 | 2.17* | 1.07 | 1.16 | 1.41 | 0.00 | 2.48 | -- | 0.00 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | * | *** | + | | ** | ** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 2.02** | 1.26 | 1.28 | 1.90+ | 0.55 | 0.82 | >100 | 0.00 |
| Andra gen. Inv. | 1.78* | 2.36*** | 4.37* | 1.82+ | 3.63+ | 2.54+ | 0.00 | 0.00 |
| Första gen. Inv. | 1.84+ | 2.83*** | 1.11 | 1.80 | 6.88** | 5.08** | 29.5 | 0.00 |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 8.6 | 7.6 | 16.3 | 8.3 | 28.5 | 20.6 | 93.5 | 41.5 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I vissa fall minst en.

**Tabell B 12b.** ***Gymnasiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | Huddinge, 2015 | | | | Helsingborg, 2018 | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vill delta | | Besökt bland de som vill | | Vill delta | | Besökt bland de som vill | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | | | | | | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Ensam mamma | 0.56+ | 1.01 | 0.00 | 1.87 | 0.53+ | 1.02 | 0.35 | 0.90 |
| Ensam pappa | 0.72 | 0.54* | 2.25 | 1.32 | 0.68 | 0.75 | 3.21 | 0.58 |
| Ma + ny partner | 0.47 | 0.24+ | 0.00 | 0.00 | 1.54 | 0.38 | 2.46 | 0.00 |
| Pa + ny partner | 1.29 | 0.93 | 0.00 | 0.70 | 0.58 | 0.92 | 1.59 | 1.47 |
| Växelvis | 0.26 | 1.31 | 6.97 | 0.00 | 0.00 | 0.00 | -- | -- |
| Själv | 1.01 | 0.41 | | 0.00 | 0.85 | 0.33 | 0.00 | 0.00 |
| **Förtroende föräldrar** | | | | | | | | |
| Ingen | 0.81 | 0.99 | 2.50 | 2.04 | 1.19 | 1.13 | 0.73 | 1.05 |
| En | | | | | 0.79 | 1.12 | 1.22 | 0.85 |
| Båda # | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | | | | | | | | |
| 1 | 1.25 | 2.14+ | 3.25 | 1.80 | 0.44 | 0.63 | 0.72 | 0.00 |
| 2 | 0.90 | 0.81 | 1.09 | 0.76 | 0.96 | 1.29 | 0.95 | 1.23 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 1.55 | 0.74 | 1.07 | 0.55 | 0.85 | 0.89 | 0.38 | 1.92 |
| 5 | 1.87 | 0.95 | 0.55 | 0.19 | 2.07 | 1.11 | 0.18 | 1.01 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | ** | *** | | | ** | *** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.44 | 1.74+ | 0.00 | 1.40 | 1.94* | 1.97* | 2.43 | 0.90 |
| Andra gen. Inv. | 2.17** | 3.64*** | 3.36 | 2.76 | 2.93** | 3.82*** | 3.25* | 1.85 |
| Första gen. Inv. | 2.52** | 6.82*** | 1.20 | 3.45 | 2.09* | 2.39* | 2.35 | 2.05 |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 7.8 | 16.7 | 21.5 | 10.6 | 9.9 | 9.4 | 15.8 | 8.8 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I vissa fall minst en.

**Tabell B 12 c.** ***Gymnasiet. Andel som vill gå på bibliotek samt andel av de intresserade som besökt bibliotek minst en gång/vecka.*** *Resultat från binär logistisk regression – signifikansnivå, oddskvoter samt förklaringsgrad – efter kön och kommun.*

| | **Jönköping, 2018** | | | |
|---|---|---|---|---|
| | **Vill delta** | | **Besökt bland de som vill** | |
| **Variabel** | **K** | **Tj** | **K** | **Tj** |
| **Familjesammansättning** | | + | | |
| Båda föräldrar | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Ensam mamma | 0.53 | 0.85 | 2.32 | 1.18 |
| Ensam pappa | 1.21 | 0.36* | 13.4* | 0.50 |
| Ma + ny partner | 0.32 | 1.76 | 0.00 | 4.12 |
| Pa + ny partner | 1.64 | 1.63 | 6.39 | 1.68 |
| Växelvis | 0.95 | 0.24 | 0.00 | 0.00 |
| Själv | 1.32 | 1.46 | 1.94 | 4.54* |
| **Förtroende föräldrar** | | | | |
| Ingen | 0.69 | 1.08 | 1.82 | 0.76 |
| En | 1.53 | 1.04 | 0.30 | 0.69 |
| Båda # | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| **Socioekonomisk bakgr.** | ** | | | |
| 1 | 2.47* | 0.53 | 0.52 | 2.59 |
| 2 | 1.82+ | 0.93 | 0.56 | 0.84 |
| 3 | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| 4 | 0.67 | 0.88 | 1.05 | 1.29 |
| 5 | 4.19+ | 0.54 | 1.22 | 2.50 |
| **Svensk/utländsk bakgr.** | *** | ** | | |
| Svensk | 1.00 | 1.00 | 1.00 | 1.00 |
| Svag inv. bakgrund | 1.87 | 1.71+ | 0.15 | 0.68 |
| Andra gen. Inv. | 2.34* | 1.54+ | 1.70 | 1.92 |
| Första gen. Inv. | 6.53*** | 3.22* | 2.06 | 2.22 |
| **$R^2$ Nagelkirke** | 15.8 | 7.0 | 22.5 | 10.7 |

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I vissa fall minst en.